

Kapyegee

Yesu Tudunmɔɔ pu wo Kapyegee

Jɔɔ w'a we Kitabu we ka we?

Luka w'a we Kitabu we ka. Luka bye Yawutu we, ga Yesu wo n'a daa fɔɔ nijeme wu ɲe wii. Luka ye pyaa ya kii keree kii ɲa, na ɲe be ki pyevee ni, lee na w'a yu tɔɔɲii niɲehɛɲee ni «wèe». Luka ya kushɛgeɛ kii pye kulogoo kii ni, ni Tudunmɔɔ Pɔli ni, Jozaama pu yere li wuu na, na wu tɛri wu labye wu na. W'a yiri ni Pɔli ni Torowasi ni na kari Filipe ni (Kapyegee 16:10-12). Lee kadugo taa na ba binne yiri ni wu ni Filipe ni na kari Zheruzalemu ni, ni Orome be ni (Kapyegee 20-28).

Naha na ke mɛge ke di ɲe na «Kapyegee» wɛ?

We sɛme we mɛge ya yiri na «Kapyegee, kelee Yesu tudunmɔɔ pu wo kapyegee, kelee Fɛfɛere Munaa li wo kapyegee». Bani wu beeri w'a ɲi kapyegee na Fɛfɛere Munaa ya tudunmɔɔ pu naha co p'a kiimu pye, kɔnhɔ p'i Egilizi wu nɔhɔ teɲe kɔɲɔ ke na ge. Na fara lee beeri na, Fɛfɛere Munaa kaa ya yu Kapyegee Kitabu wu ni l'a ye tɔɔɲii kelee kaguro (50) na, na naha tii Fɛfɛere Munaa li batizeli wu ye na, ni na ɲi Fɛfɛere Munaa li na, ni na ɲaari na be ni li ɲidaan ni.

Fɛfɛere Munaa li wo sefɛere ti gbɔɔɔɔ ni tudunmɔɔ p'a bi se naha na, na kakanhaɲaa pyi. Yesu na xu na ɲe, keree kiimu beeri k'a pye lee kadugo na Egilizi wu ni ge, kee keree ki naha we Kitabu we ya yu.

We Kitabu we kakana ɲuɲɔ

We sɛme we ya Egilizi wu ɲɔ kɔngana yu wèe mu Zheruzalemu ni, ni Zhude ni, ni Samari ni, ni w'a pii piigana lemu na ge. Lemu Kirisa wo n'a daa fɛe p'a yaa na byi tuun beeri ni, ni xuu beeri ni, niɲaa fara ɲiga na ge, na lee she pu na. Lee li wa me na p'a Yesu wo Jozaama pe yu sipyii pu beeri mu, namaa fara cèe na, nɔhɔpiire fara sipyileye na, naafuu fɛe fara la baa fɛe na, fo na she nɔ kɔɲɔ ki tɛhɛne li beeri na.

Kitabu wu kafila ɲugbɔɔ

Kapyegee 1:1-11 Yesu ya dugi na kari fugba wu ni, na labye wu kaa le wu tudunmɔɔ pu keɲe ni.

Kapyegee 1:12—8:3 Zheruzalemu egilizi we.

Kapyegee 8:4—11:18 Zhude egilizi ni Samari wo we.

Kapyegee 11:19—13:3 Egilizi w'a pii fo na she nɔ Ancosi kulo li ni shi wusama te ni.

Pɔli ya para lemu pye na Kile Jozaama pu yu ge.

Kapyegee 13:4—15:35 *Nara li nizhiine, w'a nɔ lemu ni Zheruzalemu ni ge.*

Kapyegee 15:36—18:22 *Nara li shuun wuu.*

Kapyegee 18:23—21:16 *Nara li taanri wuu.*

Kapyegee 21:17—28:31 P'a Pɔli co le kaso ni Zheruzalemu ni, lee kadugo na na ba wu torogo jeri Sezare ni, ni Orome be ni.

Kile ya Fefɛɛɛ Munaa jɔmɛɛ lo

1 ¹ Na ceborona Teyofili, Yesu ya keree kiimu beeri pye, na kalaa wemu beeri kan sipyii pu mu ge; ne kee beeri jaha jo na Kitabw nizhiime wu ni, na lo ki jɔ kɔnduun wu na, ² fo na she nɔ caɲa kemu na w'a dugi fugba wu ni ge. W'a bi kalaapiire ta shɔɔnri na pye wu tudunmɔɔ. Na wu ta wu sanha dugi fugba wu ni we, pee tudunmɔɔ p'a yaa p'a keree kiimu beeri pyi ge, a wu kee beeri jaha jo pu mu Fefɛɛɛ Munaa fanha ni. ³ Na co Yesu kanhama keree ki na fo wu xuduun we, ba kee keree k'a toro we, a Yesu di ganha na wuye shee wu kalaapiire ti na, na keree pyi kiimu ya li shee can na na wu wa jii na ge. Wu bi wuye shee pu na, na pu kalaa Kile wo saanra|Kile saanra ti keree ni fo na she nɔ cabyaa kelee shisheere (40) na. ⁴ A caɲa ka di ba nɔ, na wu yaha ni pu ni shiizhan, a wu yi jo waha pu mu na: «Yi ganha da voro Zheruzalemu ni we. Na To w'a lemu wo jɔmɛɛ lo yi mu ge, yi lee sige. Neyɛ pyaa ya tee yi jo toro yee mu jo, ⁵ lohɔ ni Yohana bi sipyii pu batizeni, ga Kile na ba Fefɛɛɛ Munaa tirige yi na cabyaa dama dama tatorogo ni, yi na batize lee Munaa le ni.»

Yesu ya dugi kari fugba wu ni

⁶ Ayiwa, na Yesu ni wu kalaapiire ti nibinnege yaha, a p'i wu yege na: «Wù Kafɔɔ, ta nime ma da Izirayeli wo saanra ti teɲevonɔ li teɲe?» ⁷ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ne To Kile w'a kii teege kii gbegele wuye pyaa wo sefeere ti funɲɔ ni. Li wa yee wo nibyii nago yi kee sha ce we. ⁸ Ga, sefeere ta t'a da ba digi yee na, Fefɛɛɛ Munaa wo sefeere. Wee tuun wu ni yee na bye ne wo seere, na ne keree yu Zheruzalemu ni, ni Zhude fiige ki ni, ni Samari fiige ki be ni, fo na she nɔ koɲɔ ke kabaya ye beeri na.» ⁹ Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo xɔ we, na dugi kari fugba wu ni pu jii na. A jahaɲa ka di ba wu tɔ, a p'i bye pu ya wu jaa nige we. ¹⁰ Na pu yaha pu na wu wii takaraga ni fugba wu ni, taapile ni a namaa shuun faviire wuu p'a di ba yere pu taan. ¹¹ A pee di pu pye: «Galile sheen, jaha na yee d'a yere yaha naha na wii fugba wu ni we? Yesu ya yiri yee taan na kari fugba wu

ni. Ba y'a wu ja w'a kari karigana lemu na fugba wu ni we, mu w'a da ba she guri ba sanha.»

Macasi ya pye Zhudasi tege

¹²Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i laha faaboboŋo ki na na ma Zheruzalemu ni. Faaboboŋo ke ki wa na Oliviye faaboboŋo ge, kere ni Zheruzalemu te wu je kilo nigin shishiin. ¹³Ba p'a no Zheruzalemu ni we, na she je puga ka ni zangaso wa ni. Kee puga ki ni p'a tee na puye pinne. Pee bye: Pyeeri, ni Yohana, ni Yakuba, ni Andire, ni Filipe, ni Tomasi, ni Batelemi, ni Macoo, ni Alife ja Yakuba, ni Simo we wu je Zelotelee kuruŋo ki ni ge, ni Yakuba ja Zhude. ¹⁴Pii beeri bi puye pinne ni zo nigin ni, na Kile jeeri. Ce'e pii be bye ni pu ni, ni Yesu nu Mariyama, ni Yesu ceboronamaa.

¹⁵A caŋa ka di ba no, a n'a daa fee p'i ba binne. Pu bi xhuu nigin ni kelee shuun (120) xo kee caŋa. A Pyeeri di yiri yere pu niŋe ni na jo: ¹⁶«Na cebooloo, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, fo yee no bu fa. Bani Dawuda ya fenhe Zhudasi kaa jo Fefere Munaa fanha ni. Wee Zhudasi we w'a toro Yesu covae pu jahagbaa na, na Yesu le pu keje ni. ¹⁷Wee Zhudasi w'i bi bye ni we'e ni, na wu taa tuduro pyi ba we'e je we. ¹⁸Wari we w'a ta wu wo kakuuno li footosaraa ge, a wu she wee taga tege ka sho. Lee kadugo na a wu ba she wuye gbo kee tege ki ni. A wu ba wuye yaha, na ba juŋo ke sin niŋe na na jenri. A wu laara ti beeri di jaaga. ¹⁹Zheruzalemu sheen beeri ya lee ce. Lee wuu na p'a kee tege ki mege le pu wo jomo pu ni na «Akelidama», lee kori je na «Shishan tege.» ²⁰Na ta li d'a ka Zabururu Kitabu wu ni na:

«Wu puga ki jeri kataha,
sipy'a be ganha bye ki ni we.»*

A Zabururu Kitabu wu noho jo sanha na:

«Watii wu wu labye wu lo wu tege.»*

²¹Lee wuu na Kafo Yesu ya tuun wemu beeri pye na jaari ni we'e ni ge, sipyii piimu pu bi bye ni we'e ni wee tuun wu beeri ni ge; ²²Yohana ya wu batize caŋa kemu ge, na co kee caŋa ki na, na pa no fo caŋa kemu w'a dugi fugba wu ni ge. Wee sipya wa w'a yaa na pinne ni we'e ni, wu be di bye seeri, na Yesu ya je na foro xu ni.»

²³Wee tuun wu ni a p'i sipyii shuun wa she: Yusufu ni Macasi. Yusufu mege ka be ki bye na Barisabasi, pii be di wu pyi na Zhutusi. ²⁴Lee kadugo na a n'a daa fee pu beeri di binne na Kile jeeri na: «Wu Kafo, mu wemu w'a sipyii beeri zoloo ce ge, pii sipyii shuun we ni wemu jaha m'a bulo ge, wee she wu na, ²⁵konho wu be di bye tudunmo wa. Labye we Zhudasi

* 1:20 Zabururu 69:26   * 1:20 Zabururu 109:8

ya yaha ge, wu wee lo Zhudasi tege. Zhudasi ya we labye we yaha na she wuyɛ pyaa nidaan tashɛge ni.»²⁶ Ba p'a ɲerege ki pye xɔ wɛ, na kagaangaa shan, wemu naha Kafɔɔ ya bulo ge, kɔnhɔ p'i wee cɛ. A Macasi wo kagaan l'i lo, a wee di fara tudunmɔɔ ke ni nigin wu na.

Fefɛere Munaa l'a tigi n'a daa fɛe pu na

2¹ Pantekɔti|Kalene wu caɲa, Yesu wo n'a daa fɛe pu beeri bi she binne puga ka ni. ²Taapile ni a tunmɔ nigbɔ pa di ba yiri fugba we ni. Pee ɲɛ ba kafɛɛgbɔhɔ tunmɔ ɲɛ wɛ. Puga kemu ni p'a tiin ge, a tunmɔ p'i ba kee puga ki ɲi. ³A p'i ɲilee kii ɲa ba na wogoo ɲɛ wɛ. A kee di waagi waagi, na ba daha daha pu beeri nigin nigin wu ɲuɲɔ ni. ⁴A pu beeri di ɲi Fefɛere Munaa na, na ganha na shi watii jomɔ yu. Fefɛere Munaa li bu shi wemu wo jomɔ kan wemu mu, wee na ganha na pee yu.

⁵Wee tuun wu bi Kile ɲii fyaara sipyii pii ta wà Zheruzalemu ni, piimu ya jé Yawutuu pu wo koo li ni ge, pee bi yiri koɲɔ ke fiije ye beeri ni. ⁶Ba pee ya pee tunmɔ pu logo wɛ, na baa kari, na she binne wà. Ba p'a nɔ wà wɛ, a l'i bye pu beeri mu kakanhana, bani pu beeri nigin nigin wu bi pu shi jomɔ nuri n'a daa fɛe pu ɲɔ na pu na yu. ⁷A lee di pu beeri fo xuuni, a p'i li ta kakanhana na ganha na yu na: «Sipyii pii p'a yu me ge, ta pu beeri ɲɛ Galile sheen wɛ?» ⁸Li d'a pye dii wèe beeri nigin nigin wu wù wo shi jomɔ pu nuri pu ɲɔ na wɛ? ⁹Wèe pii pu wa naha ge, pii ya yiri Pariti fiige ki ni, ni Medi fiige ki ni, ni Elamu fiige ki ni, ni Mezopotami fiige ki ni, ni Zhude fiige ki ni, ni Kapadɔsi fiige ki ni, ni Pɔn fiige ki ni, ni Azi fiige ki ni, ¹⁰ni Firizi fiige ki ni, ni Panfili fiige ki ni, ni Misira fiige ki ni. Libi fiige ki kulogoo kii ki wa Sirine kulo li kabanugo ge, a pii di yiri wà, a pii di yiri Oromɛ kulo li ni. ¹¹A pii di yiri Kireti fiige ki ni, a pii di yiri Arabuu fiige ki ni. Wèe beeri ni, pii ya sii pye Yawutuu ye pyaa, pii d'a jé Yawutuu pu wo koo li ni. Wèe beeri nigin nigin wu ɲɛ na Kile wo kagbɔhɔɔ ki nuri pu ɲɔ na wù wo shi jomɔ pu ni.» ¹²A l'i bye kakanhana pii sipyii pii mu, fo pu ya cɛ yeke pu da da yu wɛ. A p'i ganha na puyɛ yegee na: «Naha wuu li ɲɛ le wɛ?» ¹³Ga, a pii di ganha na n'a daa fɛe pu la wo pii sipyii pii ni na yu na: «Duvɛn p'a gba tin.»

Pyɛeri ya sipyii pu yeri ni Kile jomɔ ni

¹⁴Wee tuun wu ni a Pyɛeri di yiri yere ni tudunmɔɔ ke ni nigin wu samaa ni, na wu mujuu ɲuɲɔ yirige, na sipyii pu pye: «Yee piimu pu wa Yawutuu ni yee piimu samaa beeri pu wa Zheruzalemu ni ge, yi niwegee shan. Ye n'a da jo yi mu ge, y'i yi logo, y'i yi naha cɛ. ¹⁵Pii sipyii pii ya ta gba wɛ, ma na jo ba yee wa yi funyɔ kɔɔn kɔngana lemu na wɛ. Bani ke ɲisɔɔɔ ke tuunɔ ɲii gbarasheere wu na, ɲiga sanha mugi wa wu toro gba

ma tin we. ¹⁶ Ga Kile tudunmɔɔ Zhoueli bi keree kiimu jo fo taatuunnɔ ni ge, kee ki wa byi me nime. W'a bi jo na:

¹⁷ «Kile ya jo na: Kɔŋɔ ki taaxɔɔ li ba nɔ,
n'a da na Munaa li tirige sipyii pu beeri na na nehe.

Wee tuun wu ni yi jalaa ni yi pushaa
na ba keree nibaŋaa nuri Kile mu na yu.

Yi levee pu na ba kashengee naa;
yi noholee pu na ganha na
ne wo keree ki naa nmunɔɔ ni.

¹⁸ Oo de, yee caya yi na kunni,
ne na ba na Munaa li tirige na kapyebyii pu na
na nehe: namaa fara ce na,
p'a ganha na keree nibaŋaa yu ne mege na.

¹⁹ Ne na ba kakanhaŋaa kii pye fugba we ni,
na naha sheshere ta pye niŋe ke na:
shishan, ni na, ni kakunnuɔɔ wurege wogo.

²⁰ Nibiige na ba je caŋa ki ni,
yenge ki na ba naaŋa ba shishan ne we.
Lee kadugo na Kafɔɔ wo caŋa ki na na nɔ.
Kee caŋa ki na ba bye cagboho,
kemu nooro ya pele ge.

²¹ Wee tuun wu ni sipya beeri wu da ba
Kafɔɔ mege yiri ge, weefɔɔ na ba sho.»*

²² A Pyeeri di she naha na sanha na jo: «Zirayeli shen yi niwegee shan, y'i na jomɔ pu logo. Nazareti shen Yesu bye sipya wemu ge, Kile ya wu she yi na. W'a kagboho pye yi niŋe ni, na kakanhaŋaa pye, na naha sheshere pye Kile fanha ni; yiye pyaa ki be wa lee ce. ²³ P'a we na we le yee keŋe ni, a yee di wu kan Kile-cebaalaa mu p'a kori tige na na gbo. Kile bi lee ce yaha, ni lee wu bi sii gbegele wu kaa na. ²⁴ Ga Kile ya wu ne, na wu yeege xu ni. Kee fanha ki bi bye be xu mu wu ja Yesu mara we. ²⁵ Bani ye saannaa Dawuda ya jo wu shizhaa na ge, yee yi wa me na:

«Ne bi Kafɔɔ naa tuun beeri ni na nahagbaa na,
bani wu bi ma bye tuun beeri ni ne kanige ce,
konho yafiin ganha da na nehe we.

²⁶ Lee wuu na ne zo we ya ni fundanga na,
a ne jomɔ beeri di bye fundanga jomɔ.

Ali faŋa be ni,
ne da li na jo na ceepuuro ti na ba nmɔ paŋiŋe na.

*2:17-21 Zhoueli 2:28-32 kelee 3:1-5

²⁷ Bani mu wa da ga gbara ne muna li kori Adesi ni we.

Ma di wa da gbara

ma Fefere Sipyu wu ceepuuro ti fonho faja ni we.

²⁸ M'a jii sicuumo nivomo pu korogoo ki she na na.

Na mu yaha ni ne ni,

mu na da ne zo wu jini fundanga na.»*

²⁹ A Pyeri di she paha na sanha na jo: «Na ceboronamaa, yi yere di wu tole Dawuda keree fiinne jo yi mu. Wee tole Dawuda ya xu, a p'i wu le. Ali nijaa we be ni wu faja ki wa naha wu mu, wu kulo li ni. ³⁰ Ga Kile tudunmo wu bye Dawuda. Ni wu bi li ce be sanha na Kile w'a jomee lo wee mu, na kaaga be ka na taha li na na wee Kile na ba Dawuda wo Ja wa teje caja ka wu kadugo yiri, wu saanra koro li ni. ³¹ Wee tuun wu ni, Shovoo wu bi yaa wu pa je foro xu ni jegana lemu na ge, Kile ya fenhe lee she Dawuda na. Lee wuu na w'a jo na:

«Wu da ba gori xu nibiige ni we,

wu ceepuuro t'a da ba fonho faja ni we.»*

³² Shovoo wemu kaa pu wa byi ge, Yesu wu wa wii. Wee Kile ya je na yeege xu ni, wee beeri wa lee wo javee. ³³ Ba w'a dugi kari fugba wu ni we, na she diin saanra tateenge ki ni Kile kanige ce. Wu bi Fefere Munaa lemu wo jomee lo wee mu ge, a Kile di lee kan wu mu. A wu be di lee tirige wee na, ma na jo ba yi wa li jaa pagana lemu na, na li nuri logogana lemu na we. ³⁴ Dawuda ye pyaa ya ta dugi kari fugba wu ni we. Ga w'a li she na:

«Kafoo Kile ya yi jo ne Kafoo mu na:

Tiin saanra tateenge ki ni na kanige ce,

³⁵ fo di ba ma peen pye ma jidahaata tahaaja.»*

³⁶ «Izirayeli sheen beeri ya yaa na li ce na fiinne na jo Yesu wemu yee ya kori tige na ge, Kile ya wu pye Kafoo, na wu pye Shovoo.»

Sipyii kabofonoo taanri ya fara n'a daa fee pu na

³⁷ Ba p'a pee jomo pu logo we, a pu zoloo di pu kaala xuuni. A p'i Pyeri ni tudunmo pusamaa yege na: «Wu cebooloo, kaa leke wee d'a yaa na pye nime we?» ³⁸ A Pyeri di pu jo shoo na: «Yee ya yaa yee pu daburaje jo yi jurumu wu na. Yee beeri nigin nigin wa yaa na batize Yesu Kirisa mege na, konho yi wo jurumu wu yafa yi mu. Lee bu bye Kile na Fefere Munaa li tirige yi na. ³⁹ Bani le Fefere Munaa jomee le, yee mu w'a li lo. Yi nagoo pii p'a ma yi kadugo ge, na li lo pee be mu, na li lo taliige sheen be mu. Kafoo Kile na ba sipyii piimu be beeri yiri ge, w'a li lo pee beeri mu.» ⁴⁰ A

*2:25-28 Zaburru 16:8-11

*2:31 Zaburru 16:10

*2:34-35 Zaburru 110:1

Pyëeri di pee sipyii pu yeri na fiinje, na yi jo waha pu mu na: «Nijaa wo sipyii pii pu ñe sipyitiibaaya ge, yi kuri pee feni, kònho y'i juwuuro ta.»
⁴¹ Piimu bëeri p'a dà Pyëeri wo kafilajo wu na ge, a pee bëeri di batize lònho ni. Kee caña kiye pyaa a sipyii kabòfoŋɔ taanri (3.000) shishiin di da na fara n'a daa fëe pu na.

N'a daa fëe pu wo karijëege ke

⁴² Na co kee caña ki na, a pii sipyii pii di ganha na puyë pinnee, na gori yaha tudunmɔɔ pu wo kalaa wu na. A p'i bye wà n'a daa fëe pu wo karijëege ki ni. Pu bi buuri wu kegeë kegeë puyë te ni na xhaa, na puyë funyɔ tun Kafɔɔ wo jomɔ pu na. Na jërege pinnee na byi shiizhan. ⁴³ Kile jii fyaara bye sipyii pu bëeri ni, bani tudunmɔɔ pu bi jaha sheshëere ni kakanhanjaa nijehenjeë pyi. ⁴⁴ N'a daa fëe pu bëeri pu bi pinne jomëe na, le li ñe pu mu ge, na lee bëeri pinnee na daga na pu keree yari. ⁴⁵ Pu bi pu kereye ni pu keñe yanmuyɔ perëe, na wee wari we pinnee, na wee taani taani puyë na, na be ni pu bëeri nigin nigin wu cònròmɔ keree juŋɔ kana ni. ⁴⁶ Pu bi puyë pinnee caña caña Kile-pëenje pugbòho ki ni ni fungongɔ nigin ni, na Kile pele. Pu bëeri bi puyë pinnee pu kabanya ni, na buuri wu kegeë kegeë puyë na na xhaa, na puyë funyɔ tirige Kafɔɔ wo jomɔ pu na. Pu bi pu yaligee pinnee na li shiizhan ni fundanga, ni funvige ni. ⁴⁷ Pu bi Kile sòni tuun bëeri ni. Pu kaa bi dan kulo li sheen pu bëeri ni. Piimu bëeri pu bi da ba sho ge, caña caña Kafɔɔ bi pee yiri na faraa n'a daa fëe pu na.

Ná faan wa ya cuuŋɔ

3 ¹ Caña ka Pyëeri ni Yohana ye bi gaanji yakonɔ Kile jërege na Kile-pëenje pugbòho ki ni tuunɔ jii taanri wu na. ² Lee di ná wa ta wà lee kulo li ni w'a faan fo wu seduun ni. Caña caña p'a wee faan wu lɔ na she yaha Kile-pëenje pugbòho ki kaanja ki kujɔɔ la jɔ na, kònho wu da yanmuyɔ jëeri Kile-pëenje pugbòho ki jevëe pu mu. Lee kujɔɔ le mege ki bye na «Kujɔɔsaana». ³ Ba wee faan w'a Pyëeri ni Yohana ye ja pu na ma ba jé lee kujɔɔ li ni wë, na pu jëeri. ⁴ A Pyëeri ni Yohana beshuun di nahaya kɔ le wu ni na wii. A Pyëeri di wu pye: «Ta wù wii!» ⁵ A we ná we di pii keme wii, bani wu bi giin na yaaga ka pu da gan wee mu. ⁶ Wee tuun wu ni a Pyëeri di wu pye: «Wari kunni wa ñe mu ñe wu kan ma mu wë, sannu be di wa ñe mu wë; ga le li wa na mu ge, n'a da lee kan ma mu: Yiri m'a da jaari Nazareti sheen Yesu Kirisa mege ki fanha ni!» ⁷ Ba w'a yee jo wë, na ná wu co wu kanige keñe ke na, na wu yirige. Taapile ni a ná wu tɔɔɔ ni wu nidakuruyo yi bëeri di juuŋɔ. ⁸ A wu sira yiri na yere, na ganha na jaari. A wu jé ni Pyëeri ni Yohana ni Kile-pëenje pugbòho ki ni, na ganha na jaari jaari, na sirani, na Kile sòni. ⁹ A sipyiire ti bëeri di

wu ja tajaraga ni wu na jaari na Kile sɔni. ¹⁰ A p'i wu seeri ce na faan we wu bi ma den Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki kɔɔsaana li ɔɔ na na yaɲmuɔ yi jɛeri ge, na wee wu jɛ wii. W'a cuuɔ cuuɔgana lemu na ge, a lee di pu beeri fo fo na pu jaha wɔ.

Pyɛeri ya le kakanhana le pyegana jo

¹¹ A wee nɔ wu daha yaha Pyɛeri ni Yohana na. Wu juuɔ w'a sipyii pu fo fogana lemu na ge, a pu funjɔnɔɔ wuu di baa kari na she binne Yohana ni Pyɛeri tɔan Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki kaaɲa ki xuu wa ni. Wee xuu wu meɛ ki bye na saannaa Solomani gba. ¹² Ba Pyɛeri ya lee ja we, na sipyiiire ti pye: «Izirayeli sheen, jaha na le kaa le d'a yee fo we? Jaha na yee d'a tiin na wɛ wii me we? Ma na zhe yee ta yee na giin, ne ni Yohana ni, na wɛ wo ɔmɛɛ fɛɛɛ, kelee wɛyɛ pyaa wo sefɛɛ t'a we nɔ we cuuɔ. Bada! ¹³ Ibirayima, ni Ishaaga, ni Yakuba yɛ wo Kile we, wu sefɛɛ pu wo wu kunni, wee w'a peɛɛ taha wu kapyebye Yesu meɛ ki na. Yeyɛ pyaa k'a wu le fanha keɛ ni pu gbo. Yee ya she wu ni Pilate jaha tɔan, na wee ta wee na bi giin di wu yaha be. ¹⁴ Sipyɔ we wu bi tii, na bye fɛfɛɛ ge, yee ya foro wu kaa tɔan; we w'a sipya gbo ge, na Pilate jɛeri na wu wee yaha wu faara. ¹⁵ Lee gbogana li na yee ya jii sicuumɔ pu Kafɔ wu gbo. Ga Kile ya wu jɛ na yeege xu ni, wɛ wa lee wo pavɛ. ¹⁶ Na dɔ Yesu meɛ na, lee wo funjɔ ni Yesu meɛ kiye pyaa ya fanha kan we nɔ we mu; nɔ we yi wa jaa me, yi beeri d'a wu ce be ge. Na dɔ Yesu na lee l'a we nɔ we cuuɔ yi beeri jii na me.

¹⁷ «Ga nime, na cebooloo, ne li ce jo li jaha cebaara t'a yee ni yi juuɔfɛɛ pu wɔ lee kaa le na tapyege ni. ¹⁸ Ga Kile ya lemu jo toro fo taatuunɔ ni wu Kile tudunmɔ pu beeri ɔɔ na ge, le wo bye funjɔ ni w'a lee ɔɔ fa. Wu bi jo na Shɔɔ wemu ɔmɛɛ wee ya lɔ ge, na wu na ba jaa. ¹⁹ Lee wuu na nime, yee ya yaa yee pu daburaje jo yi jurumu wu na, y'i sɔɔ Kile na, kɔnhɔ wu yi wo jurumu wu jɔɔ laha wɔ. ²⁰ Lee bu bye Kafɔ Kile na kafɛwama yaha ba yi mu. W'a Shɔɔ wemu be jaha bulo yi mu ge, wu na ba wu yaha ba yi mu caɲa ka, wee jɛ Yesu. ²¹ Ga nime Yesu ya yaa wu tiin fugba wu ni, fo keree ki beeri jɛrivonɔ ba jɛri. Yee Kile bi jo fdo taatuunɔ ni wu Kile tudunmɔ fɛfɛɛ wuu pu ɔɔ na. ²² Kile tudunmɔ Musa ya fenhe yi jo na:

«Wu Kafɔ Kile ya ne tun tungana lemu na ge, mu w'a da ba Kile tudunmɔ wa be yirige na foro yee shi wu ni. Wee ba kaa beeri jo yi mu, y'i yere lee na. ²³ Wee Kile tudunmɔ wu ba ba, sipya

sipya wu je wu ya wu jomɛe co-e ge, weefɔɔ na ba gyɛɛgi fɛɛfɛɛ na foro Kile wo nagoo pu ni.*

²⁴ Lee kadugo na na co Kile tudunmɔɔ Samuweli na, na ba nɔ fo Kile tudunmɔɔ piimu bæri p'a pa wee kadugo yiri ge, pee bæri ya le canja jii le keree jomɔ jo.

²⁵ «Ayiwa, Kile ya keree kiimu bæri she Kile tudunmɔɔ pu na ge, kee bæri ya jo yee mu. Kile ya karɛɛge jomɛe lemu lo ni wɛɛ tii pu ni ge, yee be pu wa lee ni. Yee Kile bi jo Ibirayima mu na:

«Koɔ ke shi we bæri na ba duba ta na foro ma kadugo ki ni.»*

²⁶ Lee wuu na ba Kile ya wu kapyebye wu jaha bulo wɛ, na fenhe wu tun na pa yee mu; kɔnhɔ wu fereme tirige yi na, wu yi bæri nigin nigin wu tɔɔɔ wolo yi kapyege niguɔɔ ni.»

P'a Pyɛeri ni Yohana co she kiirikɔɔn kuruɔɔ ki mu

4¹ Ayiwa, na Pyɛeri ni Yohana yaha pu na yu ni sipyii pu ni, a saraya jaha shɔɔnrivɔɔ ni Kile-ɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki juɔɔfɔɔ, ni Sadushɛɛn di nɔ pu na. ²A p'i Pyɛeri ni Yohana ja pu na sipyii pu kalaa, na yi yu pu mu na Yesu ya je jɛgana lemu na na foro xu ni ge, na mu xuu pu bæri da ba je. A lee di sii pɛn pu ni. ³A p'i Pyɛeri ni Yohana co, na she pu tɔ kaso ni fo jimuguro ti na, bani piige ki bi wɔ na xɔ. ⁴Ga lee be na piimu p'a Pyɛeri ni Yohana jomɔ pu logo ge, a pu nijehemɛɛ di dɔ Yesu na. Pee na fara n'a daa fɛɛ pusamaa na, a pu bæri di she namaa kabɔfoɔɔ kaguro (5.000) feni.

⁵ Kee canja ki jimuguro, Yawutuu jahagbaa fɛɛ, ni pu nɔhɔlɛɛ, ni saliya karamɔɔɔɔ pu bæri di she puyɛ pinne Zheruzalɛmu ni. ⁶Saraya jaha shɔɔnrivɛɛ pu wo juɔɔfɔɔɔ wu bye wà na Anɛ, ni Kayife, ni Yohana, ni Alekisandire, ni saraya jaha shɔɔnrivɛɛ wo juɔɔfɔɔɔ wu wo puga sheɛn pu bæri. ⁷A p'i she Pyɛeri ni Yohana yeege kaso wu ni, na ba pu yereɛɛ puyɛ niɛ ni, na pu yege na: «Sefɛɛɛ teke funɔɔ ni yee d'a we ná we cuuɔɔ wɛ? Jɔɔɔ mɛge na yee d'a lee pye wɛ?» ⁸Wee tuun wu ni a Pyɛeri di ji Fefɛɛɛ Munaa na, na pu pye: «Wù fiige ki jahagbaa fɛɛ, ni ki nɔhɔlɛɛ, ⁹wɛɛ ya kasaana pye faan wa na, nijaa a p'i ganha na wɛɛ yege na dii wee ná wu d'a pye na juuɔɔ wɛ. N'a da yee jaha jo yi mu. ¹⁰Ayiwa, yee fara Izirayeli sheɛn pu bæri na, yee bæri ya yaa na li cɛ na jo Nazareti sheɛn Yesu Kirisa mɛge fanha ni we ná we ya cuuɔɔ. Yee ya wu kori tige na na gbo, ga, a Kile di wu je na yeege xu ni. Wee wo mɛge ki fanha ni we ná we niuuɔɔ w'a yere mɛ yee tɔan. ¹¹Kile Kafila w'a li she na:

* 3:22-23 Duterɛnɔmɛ 18:15, 18, 19   * 3:25 Zhenezi 22:18; 26:4

⟨Yee puyirilee ya she faakagerenje
kemu ni na ki ya ɲɔ-ε ge,
kee k'a pye puga ki
gunɲmii li faakagerenje nijenɛ.⟩*

Kee faakagerenje ke, kee ɲe Yesu.»

¹² A Pyeeri di pu pye sanha na: «Watii ɲe wà nige wemu na já sipya shɔ Yesu kadugo na we, bani Kile ya ta watii kan sipyii mu nige, wemu na já wèe shɔ ke ɲiɲe ke na Yesu kadugo na we.»

¹³ Pyeeri ni Yohana na yu na ta fyaara be ɲe pu zɔɔɔ na we, a lee di bye kakanhana Yawutuu ɲahagbaa fɛɛ, ni pu nɔhɔɔɛ pu mu; bani pu bi li ce na sipyitiilee pu ɲe Pyeeri ni Yohana, na kalaaceme ɲe pu ɲuɲɔ ni we. A p'i li seeri na li ce na pu be pu bye ni Yesu ni. ¹⁴ Ga na pu nii yaha ná wu ni juuɲɔ ni Pyeeri ni Yohana tãan, pu ya já yaaga jo we. ¹⁵ Ayiwa, ba p'a li ta mu we, na Pyeeri ni Yohana yeege kiiri puga ki ni. Ba pee ya foro we, a p'i ganha na puyɛ pyi na: ¹⁶ «Wèe di da leke pye pii sipyii pii na we? Bani Zheruzalemu sheen beeri ya li ce na fiinɲe na kagbɔɔ pii sipyii pii ya pye. Wèe be di wa da já yi kaala we. ¹⁷ Ga le kapyexhɔɔ le kaa ya yaa li caaga di fiige ki beeri círi we. Wù pu yiri wù pu fuguri xuuni, wù yi jo waha pu mu jo pu ganha bu da Yesu kaa jo nige wa shishiin be mu we.»

¹⁸ Lee kadugo na a p'i Pyeeri ni Yohana yiri leɲe, na yi jo waha pu mu na pu ganha bu Yesu kaa jo sipya wa shishiin nii na we, pu ganha bu wa shishiin kalaa Yesu mege ni we. ¹⁹ Ga Pyeeri ni Yohana di pu pye: «Na yee ɲɔmɛɛ co kelee na Kile ɲɔmɛɛ co, leke l'a tii Kile mu ge, yi lee she wù na. ²⁰ Wèe ya lemu ɲa Yesu mu, na lemu logo wu mu ge, wèe kunni da já bye yee jo baa we.» ²¹ A p'i nɔhɔ pu fuguri sanha xuuni, na na pu yaha kari. Pu ya já kakuuɲɔ pye pu na we. Pu bi fyagi sipyii pu na, bani kagbɔɔ lemu l'a bi pye ge, sipyii pu beeri bi Kile sɔni lee wuu na. ²² Le kakanhana cuuɲɔgana le ya pye ná faan wemu na ge, lee bi wee ta wu yee wa bi ɲehe kelee shisheere (40) na.

N'a daa fɛɛ p'a lowaa ɲeeri Kile mu

²³ Ba p'a Pyeeri ni Yohana yaha we, a p'i gari pu kaafɛɛ n'a daa fɛɛ pu yíri. Saraya ɲaha shɔɔnriweɛ ɲuɲɔfɛɛ ni nɔhɔɔɛ p'a yemu beeri jo ni pu ni ge, a p'i yee beeri ɲaha jo pu mu. ²⁴ Ba n'a daa fɛɛ p'a yee logo we, a pu beeri di binne na pu zɔɔɔ pu pye nigin, na Kile ɲeeri na: «Wù Kafɔɔ, mu wemu w'a fugba, ni ɲiɲe, ni suumɔ lɔhɔ, ni yi funɲɔ yaɲmuɔɔ beeri yàa ge. ²⁵ Wù tole Dawuda we wu ɲe ma kapyebye ge, mu w'a yi jo le wee ɲɔ ni Fefɛere Munaa fanha ni na:

⟨Naha wuu na shi wu d'a yiri

* 4:11 Zaburuu 118:22

na pe tunmɔ pe bæri pyi wɛ?

Naha wuu na shi wu d'a yìri

na juŋɔ baa woni pyi wɛ?

²⁶ Koŋɔ ke wo saannaa pu wa na kashen yerɛye luu;

juŋɔfɛ di puyɛ pinnɛ woni na Kafɔ Kile kaa na,

ni w'a wemu naha bulo na pye Shɔvɔ wu ge,

ni wee bɛ kaa na.»*

²⁷ Can wu jɛ wii, saannaa Herɔdi ni gbafenɛɛɛ Pɔnsi Pilate, ni Izirayeli shi we, ni shi wu sama, pee ya wɔ le kulo le ni. Ma fɛfɛɛ kapyebye Yesu wemu naha m'a bulo ge, a p'i yìri wee kaa na. ²⁸ Lee funŋɔ ni, mu bi keree kiimu bæri gbegɛle yaha ma fungɔngɔ fɛɛɛ ni ma sefɛɛɛ ti funŋɔ ni ge, a p'i kee bæri pye. ²⁹ Nime do Kafɔ, p'a wù fuguri fugurigana lemu na ge, m'a lee ja. Wee tuun wu ni fanha kan ma kapyebyii pu mu, kɔnhɔ wù sii já w'à ma kafila wu yu ni lowaa ni. ³⁰ Ma sefɛɛɛ ti kan wù mu, kɔnhɔ wù já da yama fɛɛ cuuŋɔ, wù da naha sheshɛɛɛ keree pyi, wù da kakanhanjaa pyi ma fɛfɛɛɛ kapyebye Yesu wu meɛɛ na.»

³¹ Ba p'a jɛɛɛɛ ki pye xɔ wɛ, xuu wemu ni p'a pinne ge, a wee xuu wu wo juŋɛ k'i jɛɛ. A pu bæri di ji Fɛfɛɛɛ Munaa na. Na co wee tuun wu na, a p'i fanha ta na ganha na Kile jomɔ pu yu ni lowaa ni.

N'a daa fɛɛ pu wo taanɛɛɛ ke

³² N'a daa fɛɛ pu bæri bi bɛ nigin na. Pu bi pu zɔɔɔ pu pinne, na pu fungɔnyɔ bæri pinne. Wa shishiin bi wu yanmuŋɔ pyi wuyɛ nigin wogo wɛ, ga pu yanmuyɔ bæri yi bye fooba. ³³ Sefɛɛɛ nigbɔɔɔɔ ti bye tudunmɔɔ pu mu na yi yu sipyii pu mu na Yesu Kirisa ya jɛ na foro xu ni. A Kile di fɛɛɛɛ tirige pu bæri nigin nigin na xuuni. ³⁴ Yaaga bi wa shishiin xuunɔ pu ni wɛ, bani kɛɛɛɛ ni piyɛɛɛ bye piimu mu ge, pee bi yee ya pɛɛɛ. ³⁵ Pu bu yemu pɛɛɛ, p'a ba wee wari we kan tudunmɔɔ pu mu. P'a wee wari we taa taa n'a daa fɛɛ pu bæri na, na bɛ ni pu bæri nigin nigin wu cɔnrɔmɔ juŋɔ kana ni.

³⁶ Lee funŋɔ ni ná wa bye wà, wee meɛɛ jɛ na Yusufu. Levi wo kpɔɔn li shen wu bye wii, wu d'a yìri Sipɛɛ fiige ki ni. Tudunmɔɔ p'i bi wu pyi na Barinabasi, (lee kɔri jɛ na wemu ya sipyii yeri, na samɔhɔɔ leni pu ni ge.) ³⁷ Tɛɛɛ ka bye wee mu, a wu ba kee pɛɛɛ, na ba wee wari we kan tudunmɔɔ pu mu.

Anapasi ni Safira keree

5 ¹ Ayiwa, lee di ná wa bɛ ta wà, wee meɛɛ jɛ na Anapasi. Wu shɔ meɛɛ di jɛ na Safira. A pee bɛ di pu wo tɛɛɛ ka pɛɛɛ. ² Ga, a pu shuun wu

* 4:25-26 Zaburuu 2:1-2

jo be, na wari wu taa, na taaga ka ḡmḡḡ. A Anapasi di taaga kisaṅa lo na she gan tudunmḡḡ pu mu. ³Wee tuun wu ni a Pyeeri di wu pye: «Anapasi, jaha na mu d'a Shitaanni yaha w'a jé ma zo wu ni, na wu ji ni ke funguṅḡ ke ni we? Mu ya ma tege ki pereme pu taa na ḡmḡḡ, na ba na pa kafineye jo Fefere Munaa li mu. ⁴Mu bye mu sanha ma tege ki pere-e ge, ta ki bye mu kace na we? Mu ya ki pere be goo, ta mu bi da já ki pereme pu beeri pye ma jidaan pyegana na we? Jaha na mu d'a soṅ na le kakuunḡ le tuugo yaha l'a tigi ma funḡḡ ni we? Ma ganha ba giin nago sipyii mu m'a kafineye jo-e de! Kile mu m'a yi jo.» ⁵Ba Anapasi ya yee logo we, na do jine na na xhu. Sipyii piimu beeri p'a yee logo ge, a fyaara di jé pee beeri ni xuuni. ⁶A levee p'i yiri na Anapasi nixhugo ki lo le gbo fatḡḡ ni, na she le faṅa ni.

⁷Ba leere taanri ya toro we, a Anapasi sho wu be di no jé. Le l'a pye wu poo wu na ge, lee di wu ta wu ya lee ce we. ⁸A Pyeeri di wu yiri na wu pye: «Safira, can jo na jii na, mu ni ma poo wu ni ke wari ḡḡ ke na yee ya yi wo tege ki pere ya?» A Safira di jo: «Uun, ke wari ḡḡ ke na k'a pere.» ⁹A Pyeeri di wu pye: «Wee tuun wu ni yi d'a ta dii a yee shuun wu jo be yi na na y'i Kafḡḡ wo Fefere Munaa li noḡḡ wolo we? Ayiwa, pii p'a she mu poo wu nixhugo ki le ge, pee wa kupḡḡ le ḡḡ na. P'a da zhe ni mu be ni.» ¹⁰Taapile ni a cee wu be di do jine na Pyeeri toyoḡ ni, na xhu. Ba levee p'a jé we, na wu be nixhugo ta. A p'i wu be lo na she le faṅa ni wu poo wu taan. ¹¹A le kaa le di sii fyaara le n'a daa fee pu beeri zolḡḡ ni fo xuuni. Sipyii piimu beeri p'a yi logo ge, a pee be di sii fya xuuni.

Kakanhaṅaa nipeheṅee kiimu tudunmḡḡ p'a pye ge

¹²Tudunmḡḡ pu bi kakanhaṅaa nipeheṅee ni jaha shesheere keree nipeheṅee pyi sipyii pu nipe ni. Kile-peṅṅe pugboḡḡ ki kaṅa ki xuu wemu wu wa na saannaa Solomani gba ge, wà n'a daa fee pu beeri bi puye pinnee ni fungḡḡḡ nigin ni. ¹³Sipyii pusamaa ni, wa shishiin bi gbara wu she jé n'a daa fee pu ni we. Ga lee be na sipyii pu bi pu soṅi xuuni. ¹⁴A sipyii p'i ganha na daa Kafḡḡ na na peheṅi, cee fara namaa na. A pee beeri di ganha na faraa n'a daa fee pu na. ¹⁵A lisana di ba jeri fo sipyii pu na yama fee pu tugoo na ma na yeri kodoroyo ni, karaya ni fuuyo na; kḡḡḡ Pyeeri nidorowo, ali wu pehe bye wu ya takḡḡḡ ta pu na we, wu jaa we ye di já to pii na pee di juṅḡḡ. ¹⁶Sipyipehemee be bi yiri kabanugo kulogoo ki ni na se Zheruzalemu ni ni yama fee nipehemee, ni jinaa sipyii ni tudunmḡḡ pu mu. Pu beeri bi juṅḡḡ.

Kanhama pemu p'a nɔ tudunmɔ pu na ge

¹⁷ Lee funɔɔ ni, saraya jaha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ we ni wu kaafɛɛ, pee ɔɔ Sadushɛɛn pu wo kurunɔ ke, a tudunmɔ pu wo ɔɔɔɔɔɔ di jɛ pee ni. ¹⁸ A p'i yiri na tudunmɔ pu co, na she pu le kasogbagbɔɔ ki ni. ¹⁹ Ga, a Kafɔ wo meleke wa di ba kaso gbaha ki mugi piige ki ni, na tudunmɔ pu yeege na pu pye: ²⁰ «Y'a se y'i she diin Kile-peeɔɔ pugbɔɔ ki ni. Y'i da pe ɔɔ sicuumɔ nivomɔ pe keree yu sipyii pu beeri mu.» ²¹ A tudunmɔ p'i wee meleke wu ɔɔɔɔ co. Ba ɔɔɔ k'a mugi ye we, a p'i sɔɔ kari Kile-peeɔɔ pugbɔɔ ki ni, na she sipyii pu ɔɔ kɔn na galaa.

Wee tuun wu ni a saraya jaha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ wu be di ba nɔ ni wu kaafɛɛ pu ni, a p'i kiirikɔɔn kurunɔ ke ni Izirayeli nɔɔɔɔɔ pu beeri yiri pinne. A p'i sɔɔɔsii pii tun, na pu she kaso gbaha ki ni, p'i she tudunmɔ pu co pa. ²² Ga ba sɔɔɔsii p'a nɔ kaso gbaha ki ni we, pu ya tudunmɔ pu ta wà we. A p'i guri pa na ba kiirikɔɔn kurunɔ ki pye: ²³ «Wèe ya she kaso gbaha ki ta k'a shɔɔ ki shɔɔɔgana na, gedii pu be niyereye di ɔɔ kɔɔɔɔɔ ki ɔɔ na. Ga ba wèe ya ki mugi we, wèe ya sipya be ta ki funɔɔ ni we.» ²⁴ Ba Kile-peeɔɔ pugbɔɔ ki gedii ɔɔɔɔɔ we ni saraya jaha shɔɔnriverɛ ɔɔɔɔɔ|saraya jaha shɔɔnriverɛ ɔɔɔɔɔ p'a yee logo we, a tudunmɔ pu keree di pu jaha wɔ fo xuuni. A p'i ganha na puyɛ pyi na: «Leke di da ba bye we?» ²⁵ Na pu yaha yee na, a sipya wa di nɔ na pu pye: «Yee ya sipyii piimu tɔ kaso wu ni ge, pu wa Kile-peeɔɔ pugbɔɔ ki ni na sipyii pu kalaa.» ²⁶ Wee tuun wu ni a gedii ɔɔɔɔɔ wu gari ni gedii ni. A p'i she tudunmɔ pu co na pa, ga pu ya ta mafɛ nɔ pu na we. Bani pu bi fyagi na sipyii pu ɔɔɔ ganha da nari p'i pee wá ni kagereye ni we.

²⁷ Ba p'a pa nɔ ni tudunmɔ pu ni kiiri wu takɔngɔ ki ni we, a saraya jaha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ wu pu yege na: ²⁸ «Ta wèe ya yi jo na yi waha yee mu jo yi ganha bu da sipya wa shishiin kalaa nige we ná we mege na-ɛ we? Ga yee ya Zheruzalemu kulo li beeri ɔɔ ni yi wo kalaa wu ni. Yee kunni ya sii na giin fo we ná we wo shishan pu jama di ba do wèe ɔɔɔ ni.»

²⁹ A Pyɛeri ni tudunmɔ pusamaa di pu ɔɔ shɔ na: «Li waha l'i waha, wèe ya yaa wèe pu Kile ɔɔɔɔ co na toro sipyii wuu na! ³⁰ Yee ya Yesu kori tige na na gbo, a wèe wo sefeleɛ pu wo Kile wu wu ɔɔ na yeege xu ni. ³¹ Kile ya wu durogo, na wu teɔɔ wuyɛ kanige cɛ, na wu pye Saan ni Shɔɔɔ, kɔnhɔ Izirayeli sheɛn di já daburaje jo, pu jurumu wu yafa pu mu. ³² Wèe p'a pye kee keree ki wo seereɛ, wèe ni Fefɛere Munaa lemu Kile ya gaan wu ɔɔɔɔ covɛ pu mu ge.»

³³ Ba kiirikɔɔn kurunɔ k'a pee jomɔ pu logo we, a pu logoo di yiri xuuni, fo pu na tudunmɔ pu shaa di gbo. ³⁴ Ga Farizhen|Farizheɛn wa bye pu ni,

wee mege je na Gamaliyeli. Saliya karamogɔ wa wu bye wii, sipyii beeri di bi baraga teri wu na. A wee di yiri yere kiirikoon kuruɔɔ ki niye ni, na pu pye na pu tudunmoo pu yeege kpeenge ki na folo jeri. ³⁵ Ba tudunmoo p'a foro we, a wu kiirikoon kuruɔɔ ki pye: «Na cebooloo, Izirayeli sheen, kaa le y'a giin di bye pii sipyii pii na ge, yi yi funɔɔ sha ni li ni xuuni de!» ³⁶ Bani li sanha mo toro we, na wa ya foro naha wu mege je na Tudasi. Wee ya yiri na wuye pye sipyigbo kanahaceme wee je, fo sipyii xhuu shisheere (400) shishiin ya taha wu feni. Ga p'a pa wu gbo, a wu sipyii pu beeri di jaaga. A kee keree k'i da wa wee xuu wu ni. ³⁷ Lee kadugo na a wa be di ba yiri sanha, wee bye Galile shen, wu mege ki bye na Zhudasi. Tuun wemu ni pu bi fiige ki sipyii pu meye yi kani ge, wee tuun wu ni wee ya yiri. Wee be bi sipyinehemee ta na taha wuye feni. Ga, a p'i wee be gbo, a wee be wo sipyii pu beeri di jaaga. ³⁸ Lee funɔɔ ni do, n'a da kaa nigin jo yi mu: Yi ganha ba yiye leni nige pii sipyii pii ni we, yi pu yaha pu da gaaji. Pu fungongo ye ni pu kapyegee ki bu da ki na yiri sipyii yiri, ki na ba xho kiye ni caja ka. ³⁹ Ga ki shiin bu she da k'a sii yiri Kile ye pyaa ni, y'a da ja ki koo to we. Yi kasseege yaha yiye na, yi ganha da yiye yaha yi pa bye Kile yokonjii-i de!»

⁴⁰ Ayiwa, a kiirikoon kuruɔɔ k'i soo Gamaliyeli wo nijoyo yi na. A p'i tudunmoo pu yiri leje, na pu kpɔn ni susoloo ni, na yi jo waha pu mu na pu ganha da Yesu kaa jo wa shishiin be mu we. Lee kadugo na na pu yaha kari. ⁴¹ A tudunmoo p'i laha kiirikoon kuruɔɔ ki taan na kari. A pu funɔɔ di sii taan xuuni, bani shiige kaa le l'a bi pu ta Yesu mege ki wuu na ge, p'a bi lee jate puyee mu gbawo kaa. ⁴² A p'i ganha na sipyii pu kalaa jiga beeri Kile-peere pugboho ki ni, ni pu kabanya ni, na yi yu pu mu na Yesu wu je Shooɔ we.

Namaa gbarashuun p'a shoonri pee di tudunmoo pu tege

6 ¹ Ayiwa, n'a daa fee pu bi nehenji xuuni yee caya yi na. A Helenisitilee* p'i ba ganha na fiige ki wo Yawutuu pu zoloo yu na pee ya li seeri na li ce pu na, na pu ya pee wo naxhugoshaa pu jateni caja beeri wo yaliye looloduun ni we. ² Ba tudunmoo ke ni shuun w'a yee logo we, na n'a daa fee pu beeri yiri na pu pye: «Wee ya yaa wee pu Kile wo Jozaama pu jo wu yaha wu na w'a yaliye keree naha shoonri we. ³ Lee wuu na wu cebooloo, yi namaa gbarashuun shoonri yiye ni, sipyii beeri ya piimu mesaaja yu, pu d'a ni Fefere Munaa na, fungongo fere be di je pu ni ge. Wu na yaliye yi keree ki naha shoonri wu le pee keje ni. ⁴ Wee kunni wee wa da zii wuye po nerege ke ni Kile wo Jozaama pu jo wu na.»

* **6:1 Helenisitilee:** Pee je Yawutuu piimu p'a Girekii jomɔ pu yu ge.

⁵A pee jomɔ pe di daan sipyii pu bæri ni. A p'i sipyii gbarashuun wa jaha bulo. Pee pu wa me: Eteni, wee bi fanha ta n'a daa ni na nɔhɔ ji Fefɛere Munaa be na; Filipe, ni Porokɔre, ni Nikanɔri, ni Timɔ, ni Parimenasi, ni Nikolasi, wee bye Ancɔsi shen. Wee bi fenhe jé Yawutuu wo koo li ni fɔɔ na na pa bye n'a daa fɔɔ. ⁶A p'i she ni pu ni tudunmɔɔ pu mu, a tudunmɔɔ p'i pu keye taha pu na, na Kile jɛeri pu mu. ⁷A Kile jomɔ p'i ganha na jaaga na se jaha na. A n'a daa fɛe p'i ganha na jɛheji Zheruzalemu kulo li ni. A Yawutuu saraya jaha shɔɔnrivɔɔ nijehemeɛ be di dà Yesu na.

P'a Eteni co

⁸Eteni bi ji Kile wo niime we ni wu sefɛere ti na, fo wu na kakanhaja nigbɔhɔɔ ni jaha sheshɛere keree pyi sipyii pu tɛ ni. ⁹Ga, a sipyii pii di ganha na Eteni kaala, pee bi yiri Sirine kulo li ni, ni Alekizandiri kulo le, ni Silisi fiige ke, ni Azi fiige ki ni. A p'i nakaara jɔ kɔn na byi ni Eteni ni. Buloo piimu p'a juwuuro ta ge, pee wo Kile-peeje puga ki Yawutuu pu bye pii. ¹⁰Ga pu ya já can ta Eteni na we, bani Fefɛere Munaa li bi fungɔngɔ fɛere kaan wu mu wu na yu. ¹¹Wee tuun wu ni a p'i sipyii pii saraa na pee sɔn wá Eteni na. A pee di ganha na yu na: «Wèe ya we ja wu na Kile tudunmɔɔ Musa ni Kile wo fanhara jomɔ yu.» ¹²A p'i sipyii pee, ni nɔhɔɔlee pee, ni saraya jaha shɔɔnrivɔɔ pu sɔn mu lee sɔngana li na. A p'i yiri kari Eteni feni, na she wu co, na gari ni wu ni kiirikɔɔn kurujɔ ki mu. ¹³A kafinejuu pii be di binne ni pu ni, na she kafineye taha Eteni na na: «We ná we, tuun bæri ni we je na kafilakuumɔ yu na waa Kile-peeje pugbɔhɔ fefɛere wogo ki na ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu na. ¹⁴Bani wèe ya wu ja wu na yu na Nazareti sheen Yesu na ba Kile-peeje pugbɔhɔ ki ja; Musa ya kalegeɛ kiimu kan wèe mu ge, na kee bæri jɛri.» ¹⁵A kiirikɔɔn kurujɔ ki sipyii pu bæri di pu jahaya kɔ le Eteni ni na wii. A p'i wu jaha ki ta k'a jɛri ba meleke wogo je we.

Eteni ya Kile jomɔ paari Yawutuu jujɔfɛe pu mu

7¹A saraya jaha shɔɔnriveɛ jujɔfɔɔ|saraya jaha shɔɔnriveɛ jujɔfɔɔ wu Eteni yege na: «Jomɔ pe sipyii pu wa yu me mu shizhaa na ge, can w'a wii ya?» ²A Eteni di wu jɔ shɔ na: «Na tii ni na jahafɛe, yi ye logo. Nɔɔɔɔ fɔɔ Kile ya wuye she wù tole Ibirayima na na wu yaha Mezopotami fiige ki ni, na wu ta wu sanha yiri di zhe diin Karan kulo li ni we. ³Na wu pye: «Ibirayima, foro ma fiige ki ni, m'a yiri laha ma kpɔɔn li na. Fiige ke n'a da zheɛ ma na ge, m'a she diin kee ni.»*

*7:3 Zhenezi 12:1

⁴ «Wee tuun wu ni a Ibirayima di yiri Kalide fiige ki ni na she diin Karan kulo li ni. Lee kadugo na a Ibirayima to wu ba xhu. Fiige kemu ni yee wa me njaa ge, a Kile di wu jaha co na pa diin kee fiige ki ni. ⁵ Kile bi ta xuu wa shishiin kan wu mu ke fiige ke ni wu ta we, ali tɔɔɔ tashanga be we. Ga Kile bi jomεε lɔ wu mu na wu na ba ke fiige ke kan wu mu, na ki kan wu kadugo ki be mu wu kadugo na. Lee bi Ibirayima ta pya nigin be jε wu mu wee tuun we ni we. ⁶ Kile bi li she na Ibirayima kadugo nagoo pu na ba she diin nadadεenre na fiige katii ni. Kee fiige ki sipyii na ba pu jeri buloo, na sii na kanhama nɔri pu na xuuni fo yee xhuu shisheere (400). ⁷ Ga, a Kile di guri jo sanha na fiige kemu wo sipyii pu da ba Ibirayima nagoo pu pye buloo ge, na weeye pyaa na ba kiiri kɔn pee na. Lee kadugo na na Ibirayima kadugo ki na ba foro kee fiige ki ni, na ba ganha na wee pele naha we xuu weye pyaa ni.* ⁸ Lee kadugo na a Kile ni Ibirayima di karijεεge jomεε lɔ puye mu, na cekɔnɔ pye lee wo jaha shesheere. Lee l'a Ibirayima pye, w'a pa Ishaaga se ge, na wu kɔn wu cazege caja gbarataanri wogo ki na. A Ishaaga be di ba Yakuba se, a wu be di wee kɔn. A Yakuba be di wu sefeleε ke ni shuun wu se, a wu be di pee kɔn.

⁹ «Wu sefele wa bye wà wee mege jε na Yusufu. Wee wo jεpeen ya pa jé wu sefeleε pusamaa ni, fo p'a wu co pere Misira fiige ki sheveε pii mu. ¹⁰ Ga, a Kile di bye ni wu ni, na wu yeege wu kanhama keree ki beeri ni, na fungɔngɔ feere kan wu mu, na wu kaa taan Farawɔn ni, Misira saan we. A Farawɔn di Misira fiige ki jɔɔ feere ti beeri kan wu mu, na saanra puga ki be wo jahagbaa feere ti kan wu mu. ¹¹ Wee tuun wu ni a xuugbɔhɔ ka di ba jé Misira fiige ki beeri, ni Kana fiige ki beeri ni. A kanhama p'i sii pele fo xuuni. A wu sefeleε p'i bye pu ya jɔlige be taa nige we. ¹² Ba Yakuba ya pa logo na shinma wa Misira fiige ki ni we, a wu wu sefeleε pu tun pu tɔɔniishiine li ni p'a she shinma wa shɔ wà na pa. ¹³ Ba Yakuba, ya pa pu tun tɔɔnii shuun wuu li ni we, a Yusufu di she wuye she wu cebooloo pu na. Wee tuun wu ni a Farawɔn be di na Yusufu nɔhɔ tayirige ce. ¹⁴ Lee kadugo na a Yusufu di pu pye p'a she ba ni wu to wu ni wu puga sheen pu beeri ni. Pu beeri bye sipyii kelee gbarashuun ni kaguro (75). ¹⁵ A Yakuba di gari mu Misira ni, a wu ni wu sefeleε pu beeri di ba xhu wà. ¹⁶ Ba p'a xu wà we, a p'i pu nixhuyo yi tugo na pa Sisemu kulo li ni. Ibirayima bi xuu taleje kemu shɔ Hamɔri nagoo pu mu Sisemu ni ge, a p'i ba pu nixhuyo yi le wà.

¹⁷ «Ayiwa, Kile bi jomεε lemu lɔ Ibirayima mu ge, ba lee jɔ faduun ya deenje we, a Izirayeli sheen p'i sii se na jεhe Misira fiige ki ni. ¹⁸ Lee kadugo na a fanha k'i ba nɔ saan wa na, wee bi ta yaaga ce Yusufu keree

*7:6-7 Zhenzi 15:13-14

ni wε. ¹⁹ A wee saan wu ganha na wèe shi wu kana ni shizhiinme ni. Wu bi wèe sefεε pu karamu na pu cogana kolo fo p'a pu nagoo yeri kpεenge na, kɔnhɔ pu da xhuli.* ²⁰ Wee tuun wu ni Kile tudunmɔɔ Musa ya se. Wu pubinne wo wu bi sii ɲɔ xuuni. A wu nu wu wu ɲmɔhɔ tofɔɔ wu kaban, na jire kan wu mu fo na nɔ yeboyo taanri na. ²¹ A p'i she wu be yaha kpεenge ki na. A Farawɔn poro fucεere di wu lɔ, na wu bii ba wuyε pyaa ja ɲε wε.* ²² A Musa di bye mu na sii kalaa Misira sheen wo fungɔngɔ fεere keree ki beeri ni. A baraga di bye wu ɲɔ jomɔ ni wu kapyegee ki beeri ni.

²³ «Ba Musa shi w'a pa nɔ yee kelee shisheere (40) na wε, a wu yiri na wu she wu cebooloo Izirayeli sheen pu peregi. ²⁴ Tuun wemu ni Musa ya nɔ pu na ge, na Misira shen wa ɲa wu na kakuunɔ pyi wu ceborona wa na. A wu fara wu ceborona wu na, na wee kpɔn gbo, kɔnhɔ wu wu ceboro wu luu ɲiɲε. ²⁵ Musa bi giin na wee cebooloo pu na ba li cε lee funɲɔ ni na Kile na ba pu ɲuɲɔ wolo bulooro ti ni, na pu yeege Misira fiige ki ni wee Musa keɲε kurogo. Ga wu cebooloo pu ya lee cε ta wε. ²⁶ Kee caɲa ki ɲimuguro a Musa di gari wu cebooloo pu yiri sanha. A wu she wu cebooloo shuun wa ta pu na dumni, na pee susuro tεge na pu pye: «Yee ya cε nago cebooloo yee ɲε-ε ge? ɲaha feni yee di dumni wε?»* ²⁷ Ga wemu wu bi wu ceboro wu sani ge, a wee di Musa ɲmunuɲɔ na wu pye: «ɲɔɲɔ w'a mu teɲε wèe ɲuɲɔ ni, na mu pye wèe kiiri kɔnɔɔ wε?» ²⁸ Kɔnhɔ mu di wa giin m'a ne be gbo, ba m'a Misira shen we gbo mε taɲaa wε?»* ²⁹ Wee kafila wu wuu na a Musa di baa kari Madiyan fiige ki ni, na she diin wà, na jalaa shuun ta wà.

³⁰ «Ba yee kelee shisheere (40) ya toro wε, a meleke wa di wuyε she Musa na naɲiɲε ka ni tahara la funɲɔ ni, Sinayi faaboboɲɔ ki tàan, sige ki funɲɔ ki ni. ³¹ Ba Musa ya lee ɲa wε, a lee di wu fo fo xuuni. A wu ganha na fuloo li na, kɔnhɔ wu li keme wii, ga, a Kafɔɔ Kile di jo ni wu ni na wu pye: ³² «Ne wu ɲε ma sefelee pu wo Kile we, Ibirayima wo Kile we, Ishaaga wo Kile we, ni Yakuba wo Kile we.»* A Musa di fya fo na fuguri, wu ya sɔɔ na wu ɲuɲɔ yirige di wu wii nige wε. ³³ Lee kadugo na a Kafɔɔ di Musa pye: «Tanhaya yi wolo ma tɔɔɔ yi na, bani xuu wemu ni m'a yere ge, fεfεere xuu wu ɲε wii. ³⁴ Ne wa na sipyii pu kanhagana li ɲaa Misira fiige ki ni, ne wa pu shiinne li be nuri. Ne tigi na pa di ba pu ɲuɲɔ wolo bulooro ti ni. Pa di ma tun zhe Misira ni.»*

³⁵ «Ayiwa, wee Musa we ninumɔ Izirayeli sheen bi she ge, na jo: «ɲɔɲɔ w'a mu teɲε wèe ɲuɲɔ ni, na mu pye wèe kiiri kɔnɔɔ wε?»* Wee Musa we Kile ya pa dun w'a she bye pu ɲuɲɔfɔɔ. A wee di pu ɲuɲɔ wolo Misira

*7:17-19 Ekizode 1:7-14

*7:20-21 Ekizode 2:1-10

*7:26 Ekizode 2:13

*7:27-28 Ekizode 2:14

*7:32 Ekizode 3:6

*7:33-34 Ekizode 3:5, 7, 8, 10

*7:35 Ekizode 2:14

bulooro ti ni Meleke wu gbɔɔɔ ni, wemu w'a wuyɛ she wu na, tahara li ni ge. ³⁶Wee Musa we w'a pu yeege Misira bulooro ti ni, na jaha sheshɛɛ keree ni kakanhaɲaa pye Misira fiige ki ni, ni pu nidorowuu Suumɔ Loniga ki ni, ni siponɔ ki bɛ ni fo na nɔ yee keɛɛ shishɛɛɛ (40) na. ³⁷Wee Musa wu w'a Izirayeli shɛɛn pye: «Kilɛ na ba Kilɛ tudunmɔ wa bɛ yaha na pa yi mu ba nɛ nɛ wɛ. Wee bɛ na ba bye yi ceboro wa.» ³⁸Tuun wemu ni sipyii pu bi pa binne siponɔ ki ni ge, Musa bye ni pu ni. Meleke we wu bye Sinayi faaboboɲɔ ki na ge, Musa wu bi nuri wee nɔ na na dorogo wu sefeɛɛ pu mu. Mu Musa bi Kilɛ wo baraga jomɔ nixhɔbaama pu taa, na pu kaan wɛɛ mu.

³⁹«Ga wu sefeɛɛ pu ya ta sɔɔ Musa wo jomɔ pu na wɛ. A p'i zhe wu ni, na pu fungɔnyɔ caanna neri Misira yiri. ⁴⁰A p'i Arɔn pye: «Pɛɛɛ yaɲmuyɔ ya yaa wu mu, yemu wu da da jaa ge, wu da jaari ni yee ni, bani Musa we w'a wɛɛ yeege Misira fiige ki ni ge, wɛɛ ya wu jaa wɛ. Dii w'a neri bɛ ge, wɛɛ ya cɛ wɛ.» ⁴¹A p'i nupige tuugo yaa yee caya yi na, na saraga wolo lee yapɛɛ li mu, na funɲɔ taaɲ puyɛ pyaa wo keye wo labye wu na.

⁴²«Wee tuun wu ni, a Kilɛ di wu kadugo le pu ni, na pu yaha fugba wɔɔɔ kii belɛ wu na, ma na jo ba l'a ka Kilɛ tudunmɔ pu mu kafila wu ni kagana lemu na we na:

«Izirayeli shɛɛn, yee ya yapɔɔnyɔ gbo,
na saraya wolo nɛ mu siponɔ ki ni
yee keɛɛ shishɛɛɛ (40) funɲɔ ni ya?»

⁴³Yee ya ye saraya ye wolo nɛ mu-i dɛ,
ga yee yapɛɛ lemu mege ki wa na Mɔlɔki ge,
lee wo faya bugu yee wa lɔ.

Ni wɔɔ lemu li nɛ na Aranfan ge,
yee tuuyo yee wa yaa, na yee pɛɛɛ.

Lee wuu na n'a da ba yee kuu na kari
fo Babilɔni kadugo yiri.» »

⁴⁴A Eceni di jo sanha na: «Na wɛɛ sefeɛɛ pu yaha jara li na sige ki funɲɔ ni, faya bugu wu bye pu mu. Wee funɲɔ ni Kilɛ bi yu ni pu ni. Kilɛ bi faya bugu wa she Musa na, ba w'a wee wo yaagana li ja wɛ, na wu yaa mu. ⁴⁵Lee kadugo na a wu sefeɛɛ pu ba wee faya bugu wu kan pu nagoo mu. Zhouwe wu bye pu nahagbaa fɔɔ wee tuun wu ni. A Kilɛ di pu tɛge, na fiige ka wo sipyii kori pu mu. A p'i gari ni faya bugu wu ni kee fiige ki ni, a wu she gori wà fo na pa nɔ saannaa Dawuda wo caɲa jii li na.

⁴⁶Saannaa Dawuda, wee bi sii fereme ta Kilɛ mu. A wu Kilɛ nɛɛri na wu sɔɔ wee mu wee di pɛɛɛ puga ka yereɲɛ Yakuba wo Kilɛ wu mu. ⁴⁷Ga

*7:37 Duterenɔmɛ 18:15, 18

*7:40 Ekizode 32:1, 23

*7:42-43 Amosi 5:25-27

ki ni. A tudunmɔɔ pu ye nigin di gori Zheruzalemu ni. ²A Kile wo jii fyaara sipyii p'a di Eceni nixhugo ki lo, na she wu le. A p'i sii mehee su wu nixhugo ki na xuuni. ³Ga Sɔli kunni, wee bi sii na giin fo wu n'a daa fee pu xɔ fɛfɛɛ. Wu bi jin pu feni piyeye be ni, wu bu n'a daa fee piimu beeri ta wà, cee la ná la, w'a pu beeri co fanha na na she le kaso ni.

Filipe ya Kile wo Jozaama pu jo Samari fiige ki ni

⁴N'a daa fee piimu pu bi paa foro Zheruzalemu ni ge, pee bi jaari na Kile wo Jozaama pu yere li pyi na mari xuu wu beeri ni. ⁵N'a daa fɔɔ wa bye wà na Filipe, a wee di gari Samari kulo li ni, na she ganha na Shɔvɔɔ wu kaa yu lee kulo li sheen mu. ⁶Filipe bi kakanhaɗaa kiimu pyi ge, ba kulo li sheen p'a kee kaa nuri, pii di ki jaa be we, a sipyinehemee di ba binne, na niwegee shan ni Filipe jomɔ pu ni, na pu keme logo. ⁷Bani Filipe bi jinaa kɔri na yeege sipyii ni. Pee jinaa pu bi sipyaa waa na fɔro. Wu bi faannaa ni tɔɔɔ nigin nigin fee cuuɔɔ. ⁸A lee di bye fundanga kaa fo li nigbɔɔ le kulo le sheen mu.

⁹Lee di ná wa ta wà lee kulo li ni wu mege je na Simɔ. W'a bi ceme keree nijehenee pyi fo kiimu ya Samari sheen jaha wɔ xuuni ge, na wuye pye sipyigbɔ wee je. ¹⁰Sipyitiilee fara sipyigbɔɔ na, sipyii beeri pu bi wu jateni, na yu na: «Kile wo sefeere ti t'a sii te, sefeere nigbɔɔɔ te.» ¹¹Pu beeri bi wu jomɔ pu nuri xuuni, bani w'a mɔ na ceme pu taga na kakanhaɗaa pyi kiimu ya pu jaha wɔ xuuni ge. ¹²Ga, a Filipe di Yesu Kirisa ni Kile saanra ti wo Jozaama pu jo pu mu, a p'i dà pu na. Namaa fara cèe na, a pu beeri di ba batize. ¹³A Simɔ ye pyaa be di dà Kile wo jomɔ pu na na batize. A wu daha Filipe na. Filipe bi kakanhaɗaa ni jaha sheshere keree kiimu pyi ge, a kee di Simɔ jaha wɔ fo xuuni.

Tudunmɔɔ p'a Kile jeeri Samari n'a daa fee pu mu

¹⁴Ayiwa, a tudunmɔɔ p'i diin Zheruzalemu ni na logo na Samari sheen pii ya dà Kile Kafila wu na. A p'i Pyeeri ni Yohana tun she pu mu.» ¹⁵Ba Pyeeri ni Yohana ya nɔ Samari ni we, na Kile jeeri Samari n'a daa fee pu mu, kɔnhɔ Fefere Munaa di digi pu na. ¹⁶Bani pee sipyii pu bi batize ye Yesu mege na, ga Fefere Munaa bi sanha digi wa shishiin na we. ¹⁷Wee tuun wu ni a Pyeeri ni Yohana di pu keye taha taha pu na, a Fefere Munaa di digi pu na.

¹⁸Ayiwa, ba Simɔ ya Fefere Munaa li ja l'a tigi n'a daa fee pu na tudunmɔɔ pu wo keye daha wu funɔɔ ni we, a wu wari wolo na gaan tudunmɔɔ pu mu, ¹⁹na pu pye: «Yi ke fanha juɔɔ ke kan na be mu, kɔnhɔ na be ba na keje taha sipyaa sipya na, Fefere Munaa di digi weefɔɔ na.» ²⁰A Pyeeri di Simɔ pye: «Ma ni ma wari wu ni, yi beeri pu pinne kyeeegi!

Bani mu wa giin na kaa lemu Kile ya gaan ma ni ge, na mu na já lee sho ni wari ni. ²¹ Mu niŋe wa le kaa le ni we, ma taa be di wa li ni we, bani mu zo wu ya tii Kile jaha taan we. ²² Fo ma bu daburaje jo ma fungonkuunjo ki na, na Kafo jeri, li bi da já bye wu ma zo wu wo katiibaagaa ki yafa ma mu. ²³ Bani ne mu zo wu jaa w'a ni jereen ni jurumu na fo na mu pye jurumu wo bulo.» ²⁴ Ba Simo ya yee logo we, na tudunmo pu jo sho na: «Yiye pyaa ki Kafo jeri na mu, konho y'a yemu jo ge, Kile di na tanha yee beri na.»

²⁵ Ba Pyeri ni Yohana ya Kile ni Kafo wo Jozaama pu jo xo sipyii pu mu we, na guri kari Zheruzalemu ni. Pu nigariwuu a p'i ganha na Kile wo Jozaama pu yu Samari kulogoo njeheneje kiitiigee ni na gaaji.

Filipe ya Ecopi shen junafo wa juna ciri

²⁶ Kafo wo meleke wa ya pa jo ni Filipe ni na wu pye: «Yiri m'a she Kile-parama pe ni. Koo le l'a yiri Zheruzalemu ni na kari Gaza ni ge, m'a lee koo li lo. Siponjo koo li wa lii.» ²⁷ A Filipe di yiri na koo li lo na gaaji. Na wu nigaraga yaha, a wu Ecopi shen na wa ja. Ecopi fiige ki saanzho wemu mege ki wa na Kandasi ge, wee saanzho wu wo junafo nigbo wu bye wee na we. Wee wu bye cee wu naafuu keree beri jaha shonrivoo. Wee na wu bi kari Zheruzalemu ni na she Kile pele. ²⁸ Wu niguribawo wu bye na tiin wu wotori funjo ni, na xuu wa kalaa Kile tudunmo Ezayi wo Kitabu wu ni. ²⁹ A Fefere Munaa di Filipe pye: «Gbara wotori wu na, m'a binne ni wu ni!»

³⁰ A Filipe di baa fulo wotori wu na, na wee Ecopi shen wu ta wu na xuu wa kalaa Kile tudunmo Ezayi wo Kitabu wu ni, na wu yege na: «Xuu wemu mu wa galaa me ge, m'a wu kori ce ge?» ³¹ A na wu Filipe pye: «Dii n'a da wu kori ce na ta wa ya wu kori she na na-e we?» A wu Filipe jeri na wu je tiin wee taan wotori wu ni. ³² Xuu we wu bi galaa ge, wee wu wa me we na:

«Wu bye ba dubya je we,
p'a wemu co na gaaji tagbogo ni ge.
Ma na jo dubya wemu wu je wu ya yaaga yu
wu shiire konvee keje ni-i ge.
Wu ya yaaga jo we.

³³ Wu bi wuye tirige,
p'i ya ta so na kajii kan wu mu we.
Jogo wu d'a ja wu shi nibama wu kaa jo we?
Sipya be we!

Bani p'a wu gbo na wu shi wu piinṅe koṅṅo puga ni.»*

³⁴ Ayiwa, a nuṅṅofṅṅo wu Filipe pye: «N'a ma j̄eri, sipya wemu kaa Kile tudunmṅ w'a byi ge, wufṅṅo she na na. Wuȳe kaa w'a byi laa watii?» ³⁵ Wee tuun wu ni a Filipe di jomṅ pu lo, na pu jṅ kṅn pe Kitabu jomṅ peȳe pyaa na, na Yesu kaa jo wee na wu mu.

³⁶ Na pu yaha pu na gaan̄i, a p'i ba she nṅ loṅṅo ka na. A nuṅṅofṅṅo wu Filipe pye: «Loṅṅo ki wa m̄e, naha k'i da n̄e naha kṅn batizeli na w̄e?» ³⁷ [A Filipe di wu pye: «Ma bi d̄a Yesu na ni ma zo wu b̄eri ni, ma na j̄a batize.» A n̄a wu wu jṅ shṅ na: «N̄e d̄a li na nago Yesu Kirisa j̄e Kile Ja.»] ³⁸ Ba w'a yee jo w̄e, na jo na pu wotori wu yereṅ̄e. A pu shuun wu b̄eri di digi loṅṅo ki ni. A Filipe di wu batize. ³⁹ Ba p'a foro loṅṅo ki ni w̄e, a Kafṅṅo wo Munaa l'i Filipe naha co, na gari ni wu ni. Nuṅṅofṅṅo wu ya Filipe ja nige w̄e, ga, a wu fundanga wo kunni di koo li lo na gaan̄i. ⁴⁰ A Filipe di she wuȳe ta fo Azṅti kulo li ni. Ba w'a ȳiri w̄a w̄e, na gari Sezare kulo li ni. Wu nigariwo ya toro kulo lemu b̄eri ni ge, a wu Kile wo Jozaama pu jo toro kee b̄eri ni.

Dagana lemu na Sṅli ya d̄a Yesu na ge

9¹ Na Sṅli yaha wu na dahaziire teri Kafṅṅo kalaapiire ti mu, a wu she saraya naha shṅṅnriw̄e wo nuṅṅofṅṅo|saraya naha shṅṅnriw̄e nuṅṅofṅṅo wu mu, ² na wu j̄eri na wu seme wa ȳa kan wu mu wu she gan Damasi kulo li wo Kile-p̄eṅ̄e piȳe yi sipȳi pu mu. Kṅnhṅ wu bu she Kafṅṅo wo koro li jaariv̄e pii ta w̄a, cee fara n̄a na, wu pee co, wu pu pṅ w'a se Zheruzalemu ni, ³ na wu nigariwo yaha koo li na ni wee seme wu ni, ba w'a she d̄eṅ̄e Damasi kulo li na w̄e, taapile ni a kp̄eṅṅoṅṅo ka di ȳiri fugba we ni na j̄i j̄e wu naha ni, na wu maha. ⁴ Kee kp̄eṅṅe ki beḷe funṅṅo ni, a Sṅli di wolo to j̄iṅ̄e na. A mujuu la di wu pye: «Sṅli, Sṅli, naha na m'a na kana m̄e w̄e? [L'a waha mu mu wu kurunṅṅo t̄ṅṅo ṅmaa na d̄e!]

⁵ A Sṅli di fya, na ganha na j̄eḷe.] A wu yegeṅ̄e pye na: «Kafṅṅo, m'i j̄e jṅṅo w̄e?» A mujuu l'i wu pye sanha: «N̄e j̄e Yesu, n̄e mu wa gana m̄e. ⁶ Nime, ȳiri m'a j̄e kulo li ni; lemu m'a yaa na pye ge, pu na lee jo ma mu.»

⁷ A Sṅli jaarip̄i pu b̄eri jaalaa di ȳiri. A p'i yere yaha, pu ya j̄a yaaga jo w̄e. Pu kunni bi mujuu le nuri, ga p'i ya sipya ja w̄e. ⁸ A Sṅli di ȳiri yere na wu j̄i mugi, ga wu ya yaaga j̄aa ki ni w̄e. A p'i wu co keṅ̄e na na j̄e Damasi puuro ti ni. ⁹ A Sṅli di cabyaa taanri pye wu ya j̄aa w̄e, wu ya li w̄e, w'i ya loṅṅo b̄e gba w̄e.

* 8:32-33 Ezayi 53:7-8

Kile ya Anapasi tun Söli mu

¹⁰Wee tuun wu ni Yesu wo kalaapire la bye Damasi kulo li ni na Anapasi. A Kafö di wuyê she wee na na wu pye: «Anapasi!» A wu jo: «Ooyi, di we Kafö.» ¹¹A Kafö di wu pye: «Yiri tövuyo na, koo lemu p'a byi na «Kozinne» ge, m'a lee lo m'a se Zhudasi kaban. Ma bu she no wà, Tarisi shen ná wa je wà na Söli, m'a wee kaa yege. Kile-jejege na wu wa. ¹²Ga le ne Kile ya she Söli na wu wo jejege ki funjo ni ge, lee li wa me. W'a ná wa ja wu mege na je Anapasi, wee ya jé wu feni na wu keye taha wu na, kónho wu guri w'a jaa sanha.» ¹³A Anapasi di jo: «Ee, Kafö! We ná we ya kanhama nigbo pemu taha mu kalaapiire ti na Zheruzalemu ni ge, sipyijehemee ya yee jo ne mu. ¹⁴Seme wa ni w'a pa naha be na yiri saraya jaha shönrivee pu keje ni Zheruzalemu ni. Na wu ba sipyaa sipya ta wu na mu mege ki yiri naha, wu weefö co, wu wu po w'a gaanj.» ¹⁵Ga, a Kafö di Anapasi pye: «She, bani ne we na we jaha bulo, kónho wu da kapyengee pyi na mu, wu na mege ki she shi wusama na, wu ki she pu saannaa pu na, wu ki she Izirayeli sheen pu be na. ¹⁶Kanhama pemu be pu da ba no wu na ne wuu na ge, di pee be she wu na.»

¹⁷Ayiwa, a Anapasi di yiri kari. Ba w'a she no puga ki ni we, na wu keye taha Söli na na wu pye: «Na ceborona Söli, Kafö Yesu we w'a wuyê she ma na koo li na, na ma yaha ma na ma naha ge, wee w'a ne tun ma mu, kónho m'a já m'a jaa, m'a nöhö ni Fefere Munaa na.» ¹⁸Taapile ni a köörö ta di wolo wolo to Söli jüi ni ba fyaköörö je we. A wu jüi k'i mugi; a wu yiri; a p'i wu batize. ¹⁹Lee kadugo na a wu li, a fanha di jé wu ni. A Söli di gori Damasi ni na cabyaa dama dama pye ni Yesu kalaapiire ti ni.

Söli ya Kile jomö yere pye Damasi ni

²⁰A Söli di Kile jomö yere po kon wee tuun wuyê pyaa ni na yu Damasi ni, Yawutuu wo Kile-peeje piyeye yi ni, na pu pyi na: «Kile Ja wu je Yesu.» ²¹Sipyii piimu beeri pu bi wu jomö pu nuri ge, a l'i pu beeri fo xuuni, a p'i ganha na yu na: «Ta we ná weye pyaa be ki bi Yesu mege ki yirivee pu kana Zheruzalemu ni we? Go wu kapana juro ki wa me naha, pii p'a Yesu mege ki yiri ge, kónho wu ba pee co, wu pu po wu she gan saraya jaha shönrivee jurofee|saraya jaha shönrivee jurofö pu mu Zheruzalemu ni.» ²²Ga, a la di ganha na faraa Söli wo fanha ki na n'a daa wu shizhaa na caña beeri. Wu bi Kile jomö pu yere pyi, na li shee pu na na Shöwö wu je Yesu, a wu keree di Damasi wo Yawutuu pu jaha wö, fo pu ya ce yeke pu da yu we. ²³Ayiwa, ba piye ya ya toro we, a pee di puye ja, na be yi na na p'i Söli gbo. ²⁴Ga, a Söli di foro pu woni wu fiin. Pu bi kulo li tajeye yi beeri shazhon sigege caña ni piige, kónho p'i sii Söli ta pu gbo. ²⁵Ga, a

Yesu wo kalaapiire t'i ba Sɔli le sagana funɔ ni caɔa ka piige, na mɛere taga wu torogo jeri kanha kadugo.

Sɔli ya kuri pa Zheruzalemu ni

²⁶ Lee kadugo na a Sɔli di gari Zheruzalemu ni. Ba w'a nɔ wà wɛ, na ganha na giin wu binne ni kalaapiire ti ni. Ga pu bæri bi fyagi wu na, bani pu bi dà li na can na na Sɔli bɛ wu jɛ Yesu wo kalaapire la wɛ. ²⁷ Ga kalaapire lemu li bye na Barinabasi ge, a wee di gari ni Sɔli ni tudunmɔ pu yiri. Ba p'a nɔ wà wɛ, Sɔli ya Kafɔɔ ja jagana lemu na Damasi koo li na, a Kafɔɔ bɛ di jo ni wu ni jogana lemu na ge, na fara lee na Sɔli ya Yesu kaa jo na fiinne ni lowaa ni Damasi kulo li sipyii pu bæri mu jogana lemu na ge, a Barinabasi di yee bæri paari tudunmɔ pu mu. ²⁸ Na lɔ wee tuun wu na a Sɔli di binne ni pu ni. A p'i ganha na paari Zheruzalemu bæri ni. Wu bi Kile wo Jozaama pu yu ni lowaa ni Kafɔɔ mɛge na. ²⁹ Sɔli bi yu ni Helenisitilee* pu ni, na nakaara pyi ni pu ni Yesu keree na. Ga pee bɛ bi wu shaa di gbo. ³⁰ Ba cebooloo p'a lee cɛ wɛ, na gari ni Sɔli ni Sezare ni. Lee kadugo na na wu yaha kari Tarisi kulo li ni.

³¹ Ayiwa, wee tuun wu ni n'a daa fɛe piimu bæri pu bye Zhude, ni Galile, ni Samari fiie yi ni ge, japiɔɔe bye pee bæri na. Pu bæri bi paari Kafɔɔ jii fyaara ni, lee li bi pu baraga pye ki na beɛ n'a daa wu ni. Caɔa caɔa pii bi faraa pu na Fefɛere Munaa li wo yeri wu fanha ni.

Pyɛeri ya Ene cuuɔ Yesu mɛge na

³² Pyɛeri bi paari, na n'a daa fɛe pu pɛɛgi fiige ki bæri ni. Caɔa ka a wu ba gari n'a daa fɛe pii yiri kulo la ni lee mɛge jɛ na Lida. ³³ A wu she ná wa ta wu kabanuyo shuun wu bæri ya xu, a wu sinne fo yee gbarataanri (8), wu mɛge di jɛ na Ene. ³⁴ A Pyɛeri di wu pye: «Ene, Yesu Kirisa w'a da ma cuuɔ nime. Yiri m'a ma yasinnege ki yàa maye ni.» Taapile ni a Ene di yiri. ³⁵ Ba Lida kulo li sheen pu bæri ni Sarɔn kulo li sheen pu bæri ya lee ja wɛ, na sɔɔ Kafɔɔ na.

Cee wa ya jɛ na foro xu ni

³⁶ Ayiwa, cee wa bye Zhope ni, n'a daa fɔɔ wu bye wii, wu mɛge di jɛ na Tabita. Kee mɛge ke jɛ Girekii wo jomɔ pu ni na Dorikasi.* Wee cee wu bi kasaɔaa niɔheɔɔe pyi, na funmɔ fɛe tɛri. ³⁷ Wee tuun wu ni a Tabita di ba bana, na xhu. A p'i wu nixhugo ki wuu na wu lɔ she sinnege puga ka ni zangaso wu ni. ³⁸ Lee di Pyɛeri ta Lida ni. Lida ni Zhope di ya lii wɛ. A

***9:29 Helenisitilee:** Pee jɛ Yawutuu piimu p'a Girekii jomɔ pu yu ge.

***9:36 Dorikasi:** Kee mɛge ke kóri wu jɛ sigeɔɔɔ.

Zhope kulo li kalaapiire t'i logo na Pyeeri wa Lida ni. A p'i sipyii shuun yaha kari pu she Pyeeri ñeeri na wu pa pu yiri nime.

³⁹ Ayiwa, ba p'a nɔ na tuduro ti jo Pyeeri mu we, taapile ni a Pyeeri di yiri na binne kari ni pu ni. Ba w'a nɔ we, a p'i gari ni wu ni kee puga ki ni zangaso wu ni. A naxhugoshaa p'i ba na ba Pyeeri maha, na ganha na mehɛɛ suu. Na Tabita yaha ñii na, wu bi fadepiire ni fadegbɔyɔ yemu yari ge, a p'i yee beeri she Pyeeri na. ⁴⁰ Wee tuun wu ni a Pyeeri di sipyii pu beeri yeege kpɛenge ki na, na nuguro sin na Kile ñeeri. Na xhɔ na ñmahana ñeri gbo wu yiri, na wu pye: «Tabita, yiri!» A gbo wu wu ñii mugi, ba w'a Pyeeri ja we, na yiri tiin. ⁴¹ A Pyeeri di wu co wu keɛ na, na wu tege, na wu yirige. Lee kadugo na a Pyeeri di n'a daa fee pee ni naxhugoshaa pu yiri, na Tabita ñii wo wu she pu na. ⁴² A Zhope kulo li sipyii pu beeri di yee logo, a sipyiñehemɛɛ di ganha na daa Kafɔɔ na. ⁴³ A Pyeeri di gori Zhope ni, na mɔ wà ná wa kaban, wee mege ñe na Simɔ. Seeyɛ wee Simɔ wu bi gbuu.

Pyeeri ni Kɔrineyi keree

10 ¹ Ná wa bye Sezare kulo li ni na Kɔrineyi. Oromɛ fiige ki sɔɔsii ñunɔfɔɔ wa wu bye wii. Sɔɔsii kuruɔ kemu ñunɔ ni wu bye ge, kee ñe na «Itali sɔɔsii kuruɔ.» ² Wee ná wu bi Kile pele wu ni wu puga sheen beeri ni. Pu bi fyagi Kile na. Wu bi Yawutuu funmɔ fee pu teri. Wu bi ganri be Kile-ñerege taan we.

³ Ayiwa, caɲa ka yakoɔ tuunɔ ñii taanri wu na, Kile wo meleke wa ya pa jé Kɔrineyi kaban, na wuyɛ she wu na; a wu sii wu tii ña; a meleke wu wu yiri na: «Kɔrineyi!» ⁴ Ba w'a wu ña we, na fya na jo: «Ñaha we Kafɔɔ?» A meleke wu wu pye: «Ma Kile-ñerege ke ni ma funmɔ fee pu dege wu kaa ya taan Kile ni, wu ya ta funɔ wɔ ma na we. ⁵ Sipyii pii tun she nime Zhope kulo li ni. Ná wa wu wa wà na Simɔ, p'i wu pyi Pyeeri. P'i she wee yiri pa. ⁶ Ná seeyɛ gbovɔɔ wa ñunɔ ni w'a tigi, wee be mege ki wa na Simɔ wa. Wu puga ki wa suumɔ lɔhɔ ki ñɔ na.» ⁷ Ba meleke w'a jo xɔ ni wu ni we, na gari. Wee tuun wu ni a Kɔrineyi di wu kapyebyii shuun, ni wu sɔɔsi nigin wa yiri. Wee sɔɔsi we bye wuyɛ pyaa wo shazhɔnsigimɛ. Kile ñii fyaara sipya wu bye wii. ⁸ Meleke w'a yemu jo wu mu ge, a wu yee beeri paari pu mu, na pu tun kari Zhope ni.

Fefeere Munaa ya Pyeeri kaala

⁹ Kee caɲa ki ñimuguro a tudunmɔ p'i deɛɛ Zhope kulo li na. Lee di caɲa ki ta ñiɲe ñiɲe ni, a Pyeeri di dugi kataɲa na na Kile ñeeri. ¹⁰ A xuugo di ba wu ta p'i sanha shɔhɔ xɔ we. Na pu yaha pu na yalige ki sori Pyeeri mu, a Kile di kaa la she wu na. ¹¹ A wu fugba wu ñɔ ña k'a mugi, na

yaaga ka ja wà kemu ya foro fatɔgbɔhɔ feni ge. Ki geye shishɛɛɛ we bi co pɔ, k'i diri na ma jɪɪɛ mu. ¹² A Pyɛɛri di tɔɔɔ shishɛɛɛ yaɲmuyɔ ye bɛɛri, ni jɪɪɛ yakokaara bɛɛri, ni shazhɛɛɛ tuuyo bɛɛri ja kee fatɔɔɔɔ ke funɲɔ ni. ¹³ A mujuu la di Pyɛɛri pye: «Pyɛɛri yiri, m'a ya gbo ma xa!» ¹⁴ A Pyɛɛri di jo: «Ahayi, Kafɔɔ! Yaaga kemu bɛɛri k'a nɔhɔ, kelee ki na jɛ yafunɲɔ ge, nɛ sanha kee ka shi li ja wɛ.» ¹⁵ A mujuu l'i foro sanha na Pyɛɛri pye: «Kile ya yaaga kemu pye fɛɛfɛɛ ge, ma ganha ba kee wii sanha yaɲmunɔɔɔ wɛ.» ¹⁶ A pee jomɔ p'i jo fo tɔɔɔnii taanri, taapile ni a fatɔɔɔɔ k'i dugi kari fugba wu ni.

¹⁷ A Pyɛɛri xakili di wuregi, le w'a ja ge, a wu ganha na wuye yegee lee kɔri na. Na wu yaha lee na, Kɔrineyi ya sipyii piimu tun ge, a pee di nɔ Zhope kulo li ni. A p'i Simɔ kaban kaa yege, a p'i xuu wu sanha she pu na, a p'i she yere kujɔɔ li nɔ na. ¹⁸ Na yiri pye na jo: «Simɔ we p'a bi na Pyɛɛri ge, naha w'a tigi ya?»

¹⁹ Lee di Pyɛɛri ta wu na wu funɲɔ kɔɔn sanha wu kaɲaa li na. A Kile Munaa di wu pye: «Pyɛɛri, wii! Sipyii taanri wu wa na mu kaa yegee kpɛɛngɛ ke na. ²⁰ Yiri, m'a binne m'a gaanji ni pu ni, ma ganha bu fyaara yaha ma zɔ wu na wɛ, bani nɛ w'a pu tun ma mu.» ²¹ A Pyɛɛri di digi pa, na ba pu pye: «Sipya wemu xuu yi wa zhaa ge, nɛ wu wa wii. Leko l'i wa yi kapana jɲɲɔ wɛ?» ²² A p'i Pyɛɛri nɔ shɔ na: «Sɔɔɔsii jɲɲɔɔɔ we wu wa na Kɔrineyi ge, wee w'a wɛɛ tun. Sipyitiime wu wa, na fyagi bɛ Kile na, Yawutuu pu bɛɛri wa wu mesaɲa yu. Kile wo meleke wa w'a wuyɛ she wu na, na wu pye na wu tudunmɔ yaha pa mu yiri, m'i she wu kaban. Na kafila wa wu wa mu mu, mu wu jo wu mu.» ²³ Ba Pyɛɛri ya yee logo wɛ, na jɛ ni pu ni puga. A p'i shɔn wà. Ba jiga k'a mugi wɛ, a wu binne kari ni pu ni. A Zhope n'a daa fɛɛ pii bɛ di binne kari ni pu ni.

Pyɛɛri ya kari Kɔrineyi kaban

²⁴ Kee caɲa ki jimuguro a p'i nɔ Sezare ni, na Kɔrineyi ta wu bi pu sigɛɛ. Wu bi wu puga sheɛn ni wu see see najiineɛ yiri pinne wu puga na Pyɛɛri sigɛɛ. ²⁵ Ba Pyɛɛri ya nɔ wà wɛ, a Kɔrineyi di ba wu jɲɲɔ círi, na nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu pele. ²⁶ Ga, a Pyɛɛri di wu co yirige, na wu pye: «Yiri, nɛ bɛ wu jɛ sipyiyawyii la ba mu jɛ wɛ.» ²⁷ Na Pyɛɛri ni Kɔrineyi yaha pee jomɔ pu na, a p'i binne jɛ puga ki ni na sii sipyinehemɛɛ ta p'a pinne wà. ²⁸ Wee tuun wu ni a Pyɛɛri di wu pye: «Na saha ni wɛɛ wo saliya wu ni, y'a li cɛ, Yawutu wa shishiin ya yaa na gari ni shi watii sipyii ni piimu jɛ Yawutuu wɛ, kelee na jɛ wufɔɔ puga wɛ. Ga Kile ya li she nɛ na, na nɛ ganha da sipya wa shishiin wii na wu jɛ fɛɛfɛɛ wɛ, kelee w'a nɔhɔ wɛ. ²⁹ Lee wuu na ba yee tudunmɔɔ p'a nɔ nɛ na wɛ, nɛ ta nakaara pye wɛ. Nime nɛ funɲɔ wa y'i na kayire li jɲɲɔ jo na mu.»

³⁰ A Kōrineyi di Pyeeri jɔ shɔ na: «Nɪnaa jɛ li caɲa shishɛere wogo, na nɛ yaha Kile-ɲerege na na puga ki ni yakoŋɔ ni we tuun we shi ni, a nɛ ná wa niyerege ɲa na ɲahagbaa na fadevige na jɛ wu na, ki bæri di ɲí. A wu nɛ pye: ³¹ «Kōrineyi, ma Kile-ɲerege k'a co. Tɛgeɲana lemu na m'a funmɔ fɛɛ pu tɛge ge, Kile funŋɔ ya ta wɔ lee la yafiin na wɛ. ³² Tuduro yaha she Zhope ni, na Simɔ wu pa, p'a wu pyi na Pyeeri ge. W'a tigi ná wa kaban, wee be mɛge jɛ na Simɔ, sɛɛye w'a gbuu. Wu kaban ki wa suumɔ lɔhɔ ki jɔ na.» ³³ Taapile ni a nɛ tuduro tun jo pu ma yiri; ma pama ya jɔ. Ayiwa, wɛɛ bæri ya pinne wee Kile ɲaha tãan, Kafɔɔ ya kiimu bæri she ma na ge, wɛɛ funŋɔ jɛ wu kee logo.»

Pyeeeri ya Kile Kafila yere pye Kōrineyi kaban

³⁴ Wee tuun wu ni, a Pyeeri di jomɔ pu lɔ na jo: «Can na, nɛ li cɛ nime jo Kile ya zhɔnrɔgɔ pyi wɛ. ³⁵ Ga shi bæri sipya w'a ta wemu ya fyagi Kile na ge, na tiime koro ɲaari ge, weefɔɔ kaa l'a dan Kile ni. ³⁶ Kile ya wu jomɔ jo Izirayeli sipyii mu na ɲaɲiŋɛ Jozaama pu jo pu mu Yesu Kirisa baraga ni. Wee jɛ sipyii bæri Kafɔɔ. ³⁷ Yesu keree ki bi doroo torogana lemu na, na co Galile fiige ki ni na pa nɔ Zhude fiige ki bæri ni ge, yee wa kee fiin. Kee ya pye Yohana wo Kile kafila yere li kadugo na, batizeli wu keree na. ³⁸ Kile ya Nazareti sheen Yesu tɛre, na wu ɲi Fɛfɛere Munaa na, na sefɛere kan wu mu kangana lemu na ge, yee wa lee fiin. W'a bi ɲaari na kasaɲaa pyi sipyii na. Piimu bæri p'a bye Shitaanni wo ɲaa wu ni ge, w'a bi pee bæri cuŋɔ, bani Kile bi bye ni wu ni.

³⁹ «Yesu ya keree kiimu bæri pye Yawutuu fiige ki ni, ni Zheruzalemu kulo liye pyaa ni ge, wɛɛ pu jɛ kee keree ki wo seereɛ. P'a wu co na wu kori tige na, na wu gbo. ⁴⁰ Ga caɲa taanri wogo ki na, a Kile di wu jɛ na yeege xu ni, na wu yaha, kɔnhɔ sipyii di ba wu ɲaa. ⁴¹ Ga sipyii bæri ya ta wu ɲa wɛ, fo Kile ya fɛnhɛ wɛɛ piimu ɲaha bulo na pye wu seereɛ ge, wee p'a wu ɲa. Wee piimu p'a li, na gba ni wu ni, wu ɲiɲɛɲɛ na na foro xu ni ge, wɛɛ p'a wu ɲa. ⁴² Lee wuu na w'a tuduro kan wɛɛ mu, na wɛɛ pu Kile jomɔ pu yere pye sipyii pu bæri mu. Na wù yi jo fiinŋɛ pu mu na Yesu Kile ya tɛɲɛ na pye xuu ni wyii bæri wo kiiri kɔnvɔɔ. ⁴³ Kile tudunmɔɔ pu bæri ya jo na sipyaa sipya w'a dà Yesu na ge, na weefɔɔ wo jurumu wu na yafa wu mu wu mɛge ki gbɔɔrɔ ni.»

Shi watii sipyii ya Fɛfɛere Munaa li ta

⁴⁴ Na Pyeeri yaha jomɔ pu na, a Fɛfɛere Munaa di digi wu jomɔ pu logovɛɛ pu na. ⁴⁵ Yawutuu n'a daa fɛɛ piimu p'a Pyeeri torogo kari ge, a l'i bye kakanhana pee mu, na Kile ya Fɛfɛere Munaa li loolo kan shi watii sipyii be mu na ɲɛhe. ⁴⁶ Bani p'a bi pee sipyii pu ɲaa pu na yu shi

watii jomɔ ni Fefɛere Munaa li gbɔɔɔ ni, na Kile mɛge peɛ. Wee tuun wu ni a Pyɛeri di jo: ⁴⁷ «Ta wɛe na j pii sipyii pii naha kɔn sanha na pu ganha bu batize lɔhɔ ni-i ya? Bani pu be ya Fefɛere Munaa li ta ba wɛe ya li ta wɛ.» ⁴⁸ Lee kadugo na a Pyɛeri di jo ni sipyiiire ti ni, na pu batize Yesu Kirisa mɛge na. Ba p'a batize xɔ we, a p'i Pyɛeri jɛeri na wu cabyaa pye ni pu ni.

Pyɛeri ya fiin pemu jo Zheruzalemu egilizi wu mu ge

11 ¹ Tudunmɔɔ ni n'a daa fɛe piimu bye Zhude ni ge, a pee di yi logo na shi watii sipyii be ya sɔɔ Kile jomɔ pu na. ² Lee wuu na tuun wemu ni Pyɛeri ya kuri she Zheruzalemu ni ge, a Yawutuu p'i wu jaagi ³ A p'i jo na naha wuu na wu d'a she binne ni cekɔnbaalaa ni, fo na li ni pu ni wɛ? ⁴ Pyegana lemu na l'a pye ge, a Pyɛeri di yee beeri paari pu mu nigin.

⁵ A wu jo: «Tuun wemu ni ne bye Zhope kulo li ni ge, caɗa ka, na ne yaha Kile-jɛrege na, a Kile di kashɛe la she ne na. A ne yaaga ka na kee bye ba fatɔgbɔhɔ jɛ we. Ki geye shishɛere wu beeri d'a pɔ, k'i diri na yiri fugba we ni fo na pa nɔ ne tan. ⁶ A ne ki funɗɔ yaɗmuyɔ yi wii xuuni: yapɔɔɔɔ, ni sige xaara, ni jine yakokaara, ni shazhɛere, yee beeri yi bye fatɔgbɔhɔ ki funɗɔ ni. ⁷ A ne mujuu la logo, lee na ne pyi: «Pyɛeri, yiri, m'a ya gbo ma xa!» ⁸ A ne jo: «Ahayi, Kafɔɔ! Bani Yawutuu ya yaaga kemu beeri wii na ki ya yaa k'a li-i ge, na yemu beeri wii na yi jɛ fɛfɛe wɛ ge, ne sanha kee ka li na wɛ.» ⁹ Ga, a mujuu l'i nɔhɔ foro sanha fugba wu ni na: «Kile ya yaaga kemu pye fɛfɛe ge, ma ganha ba kee wii sanha yaɗmunɔɔɔ wɛ.» ¹⁰ A l'i bye mu fo tɔɗnii taanri. Lee kadugo na a kee fatɔgbɔhɔ ki ni ki funɗɔ yaɗmuyɔ yi beeri di yiri kari fugba wu ni.

¹¹ «Wee tuun wu ninumɔ ni, ne bye puga kemu ni ge, a sipyii taanri di ba yere kee ni. Pu bi pu tun ne mu na yiri Sezare ni.» ¹² A Fefɛere Munaa di ne pye na ne wu pinne ni pee sipyii pu ni, na ne ganha ba naye kaala wɛ. Ne ni ceboronamaa gbaara we w'a pinne she Sezare ni, na she j Kɔrineyi puga ki ni ge, pee pu wa piiri. ¹³ W'a meleke wu niyerege na jagana lemu na ge, a wu yee paari wɛe mu. Na meleke w'a bi wu pye wu tuduro tun Zhope ni, wu Simɔ yiri, Simɔ we p'a byi sanha na Pyɛeri ge. ¹⁴ Na wee ni wu kpɔɔn li sipyii na ba shɔ shɔgana lemu na ge, na ne w'a da ba lee koo li she pu na.

¹⁵ «Ba ne jomɔ pu jɔ kɔn ye wɛ, a Fefɛere Munaa di digi pu na, ba l'a bi tigi wɛe na tigigana lemu na taashiine li ni wɛ. ¹⁶ Wee tuun wu ni, Kafɔɔ ya jomɔ pemu jo ge, a ne funɗɔ di na to pee na na: «Yohana ya sipyii batize lɔhɔ ni, ga yee na ba batize Fefɛere Munaa ni.» ¹⁷ Wɛe piimu p'a d Kafɔɔ

* 11:16 Kapyegee 1:5

Yesu na ge, Kile ya ma taa lemu kan wèe mu ge, wu bu she lee kan pii betiilee mu, jɔɔ nɛ di nɛ fo nɛ w'a Kile jidaan shege wɛ?»

¹⁸ Ba kalaapiire tisara ya Pyɛeri jomɔ pu logo tuun wemu ni wɛ, a pee di pu logoo niŋɛ. A p'i Kile sɔ na: «Can na Kile ya sɔɔ shi wusama wu daburaje jo wu jurumu wu na, kɔnhɔ p'i jii sicuumɔ see wo ta.»

Ancɔsi egilizi wu jɔkɔɔnrɔ keree

¹⁹ Tuun wemu ni p'a Eceni gbo ge, wee tuun wu ni p'a jɔ kɔn na n'a daa fɛɛ pu kana. A p'i jaaga. A pii di gari Fenisi ni Siperɛ fiye yi ni, a pii di gori Ancɔsi kulo li ni. Ga Yawutuu puyɛ mu pee bi pu wo Kile Kafila wu yu. ²⁰ Lee bɛ na Siperɛ shɛɛn ni Sirinɛ shɛɛn pii bɛ bye pu ni. Pee bi yiri na pa Ancɔsi ni, shi wemu nɛ Yawutuu wɛ ge, a p'i Kafɔɔ Yesu wo Jozaama pu jo pee mu. ²¹ A Kafɔɔ di pee n'a daa fɛɛ pu tɛgɛ wee labye wu na, fo sipyiŋhemɛɛ ya dà Kafɔɔ na.

²² Ba kee kapyegɛe k'a nɔ Zheruzalɛmu n'a daa fɛɛ pu na wɛ, a p'i Barinabasi yaha kari Ancɔsi ni. ²³ Ba w'a nɔ wà wɛ, na Kile wo labye wu pyegana ja n'a daa fɛɛ pu niŋɛ ni wɛ; a lee di wu luu niŋɛ. A wu pu yeri na pu la le p'i diin Kafɔɔ koo li ni ni loŋine ni. ²⁴ Barinabasi bye sipyisaama. Wu bi fanha ta n'a daa ni na nɔhɔ ji Fefɛere Munaa bɛ na. Sipyiŋhemɛɛ bɛ bi sɔɔ Kafɔɔ na.

²⁵ Lee kadugo na a Barinabasi di doro kari Tarisi ni na she Sɔli sha. ²⁶ Ba w'a Sɔli ja wɛ, na gari ni wu ni Ancɔsi ni. A p'i yee nigin maha wà ni n'a daa fɛɛ pu ni shiizhan; na sipyiŋhemɛɛ kalaa Kafɔɔ wo koo li ni. Na n'a daa fɛɛ yiri Kiricɛɛn, lee nizhiine ya pye Ancɔsi ni. ²⁷ Wee tuun wu ni a Kile tudunmɔɔ pii di foro Zheruzalɛmu ni na kari Ancɔsi ni. ²⁸ Pee Kile tudunmɔɔ pu ni, wa mɛgɛ bye na Agabusi, a wee di yiri na jo Fefɛere Munaa fanha ni na xuugbɔhɔ ki da ba bye koŋɔ ke bɛeri na. A pee jomɔ pu ba bye can. Kee xuugbɔhɔ k'a pye Orome saannaa pu bɛeri wo saan Kulodi caŋa jii ni. ²⁹ Ba l'a pye mu wɛ, a Ancɔsi kalaapiire t'i jo na pu keye wá yiye na; lemu se nɛ wemu ni ge, a pu bɛeri nigin nigin wu lee kan. A p'i yee taga pu cebooloo n'a daa fɛɛ pu tɛgɛ piimu pu nɛ Zhude fiige ki ni ge. ³⁰ A p'i yee kan Barinabasi ni Sɔli mu, na pu she yee kan Zhude n'a daa fɛɛ pu nɔhɔlɛ pu mu.

Yakuba xu keree ni Pyɛeri wo kasolɛnɛ le

12 ¹ Wee tuun wu ni a saannaa Herɔdi di do Egilizi n'a daa fɛɛ pu na na gana. ² A wu Yohana ceborona Yakuba gbo ni ŋmɔpara ni. ³ Ba w'a lee ja l'a taan Yawutuu pu ni wɛ, a wu Pyɛeri bɛ co le kaso ni. Shizhenhere Baa Buuri Kalenɛ|Kalenɛ li tuun wu bye wii. ⁴ W'a Pyɛeri co le kaso wu ni, na sɔrɔsii kulurɔɔ shishɛere yaha kee na wu kasɛri sipyii

shisheere sheere. Herodi bi giin wu she ni wu ni Shizhenhere Baa Buuri wu Kalene li nidorogo na, wu she wu kiiri kon sipyii pu beeri jii na. ⁵Na Pyeeri yaha kaso wu ni, a egilizi sipyii p'i la le Kile-jerege ni wu mu.

Pyeeri forogana kaso wu ni

⁶Niga na da mugi Herodi di Pyeeri kiiri wu kon, ke nibiige ki ni, sorsii shuun te ni Pyeeri bi bye na nmunoo wu nibogo ni tooo shonhoyo shuun ni, sorsii pii d'a yere yere kuno li no na na kaso gbaha ki kaseri. ⁷Wee tuun wuye pyaa ni, a Kafoo wo meleke wa di je kaso gbaha ki ni. A kpeenge di kaso gbaha ki ji. A meleke wu Pyeeri kpon kpon wu kabanugo na, na wu je, na wu pye: «Yiri tovuyo na!» Taapile ni a shonhoyo y'i baha wolo Pyeeri keye yi na na to jinge ki na. A Pyeeri di yiri. ⁸A meleke wu jo: «Yiri m'a maye po, m'a ma tanhaya yi le!» A Pyeeri di li pye mu. A meleke wu wu pye sanha: «Ma fadegboh ki le m'a daha na feni!» ⁹A Pyeeri di yiri taha meleke wu feni. Meleke w'a lemu pye ge, Pyeeri bi sanha da lee na we. Ga, a wu li ta ba nmunogo je we. ¹⁰A p'i she no kaso wu kasege pyevee pu wo kurunoo nizhiige ki na, na doro kee taan. Na she no kurunoo shuun wogo ki na, na doro kee be taan. Na she no kunogboh ki na. Tooo gbura ki bye kee na na jaha tii kulo li funoo ki na. Ba p'a no wa we, a gbura k'i mugi kiye mu. A meleke wu binne foro ni Pyeeri ni na koo co. Na pu yaha pu na gaaji shiizhan, taapile ni a meleke wu gari na Pyeeri yaha. ¹¹Ba meleke w'a kari we, a Pyeeri xakili di diin. A wu jo: «Ne li ce jo Kafoo w'a wu meleke wa tun w'a pa ne sho Herodi wo fanha ki na, ni Yawutuu pu wo kanhama pe, p'a bi puye yaha p'i ba pemu taha ne na ge.

¹²Ba Pyeeri ya wu funoo sha we, na gari Mariyama yiri. Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee wo nu wu je wii. N'a daa fee nijeheme pu bi pinne wa na Kile jeri Pyeeri mu. ¹³Ba Pyeeri ya no kaaja ki no na we, na gbura ki kuu. Kapyebyezo wa bye wa, wee mege ki bye na Orode. A wee di ba kuno li wii. ¹⁴Ba w'a pa Pyeeri mujuu li ce tuun wemu ni we, wu ya ja kuno li mugi nige fundanga keje ni we. A wu baa kari na she yi jo pusamaa mu, na Pyeeri niyerege ki wa kuno li no na kpeenge ki na. ¹⁵A p'i wu pye: «Mu junmuu wa we!» Ga, a Orode di yi jo waha pu mu na can w'a wii. A p'i jo: «Wu jaa w'a wii.» ¹⁶A Pyeeri di ganha na gbura ki kuuni. Ba p'a pa gbura ki mugi, na wu ta Pyeeri ye pyaa we, a li pu fo xuuni. ¹⁷A Pyeeri di wu keje yirige, na pu pye na pu co puye na. Yeegegana lemu na Kafoo ya wu yeege kaso wu ni ge, a wu yee jaha jo pu mu. Na pu pye pu yi jaha jo Yakuba ni wu ceboronamaa pusamaa beeri mu. Lee kadugo na a wu yiri wa na kari xuu watii ni.

¹⁸Ba jiga k'a pa mugi we, a sorsii pu funbenwuu di ganha na puye yege na: «Dii Pyeeri d'a pye we?» ¹⁹Li ya ta mo we, a Herodi di wa yaha

kari na pu Pyeeri yaha she wee yiri. Pyeeri ya ta ja-ε ge, a wu sɔɔsii pu yiri na pu yege, na jo na pu pu gbo.

Saannaa Herɔdi xugana

Lee kadugo na a Herɔdi di foro Zhude fiige ki ni, na gari Sezare ni, na she jeri pye wà. ²⁰ Herɔdi luu li bi yiri be sanha Tiiri sheen ni Sidon sheen be tãan xuuni. Ba pee ya lee ce we, na puyε ja na p'i she Herɔdi mu. A p'i napεεge leje ni saan wu tashɔngɔ ki ɲuɲɔfɔɔ wu ni. Wee mege ɲε na Bilatusi. Lee kadugo na a p'i she Herɔdi mu na wu susuro ta wu yogo ki yaha k'i xhɔ. Bani wee wo fiige ki ni pee ɲɔlige ya fɔro. ²¹ Ba cadaganja k'a pa nɔ we, a Herɔdi di wu saanra fadegbɔhɔ le, na diin wu saanra koro li ni, na ganha na kafilagbɔ yu pu mu. ²² A sipyii pu beeri di ganha na xhuulo na: «Le ɲε sipya mujuu we, kile ye pyaa mujuu li ɲε le!» ²³ Ga taapile ni, a Kafɔɔ wo meleke wa di yama wá Herɔdi na, bani wu ya ta Kile pele we. A fyεenre di jé wu ni; a wu xhu.

²⁴ Lee be na, Kile jomɔ pu bi se naha na kabaya yi beeri na. ²⁵ Barinabasi ni Sɔli ya pa Zheruzalemu ni tuduro temu na ge, ba tee ya shɔɔnri we, a p'i guri kari Ancɔsi ni. A pu nigariwuu di gari ni Yohana ni, wee p'a bi sanha na Marika.

Fefeere Munaa ya Sɔli ni Barinabasi naha bulo

pu she Kile Kafila jo

13 ¹ Kile tudunmɔɔ ni karamɔgɔɔɔ pii bye Ancɔsi egilizi wu ni. Pee meye ye: Barinabasi, ni Simɔ wemu p'a bi Niwɔ ge, ni Lusisi, wee bi yiri Sirine kulo li ni, ni Manayeni, ni Sɔli. Manayeni ni saannaa Herɔdi, punuɲɔ ni pee ya bii. ² Caɲa ka n'a daa fεε p'a suun le, na Kafɔɔ pele. A Fefeere Munaa l'i pu pye: «Nε Barinabasi ni Sɔli yiri labye wemu kaa na ge, yi pu yaha na yahama ni, kɔnhɔ pu da wee pyi.» ³ Ba n'a daa fεε p'a yee logo we, a p'i tuun wa lɔ sanha na suun le, na Kile ɲεeri, na pu keye taha Barinabasi ni Sɔli na, na pu yaha kari Kile wo labye wu na.

Barinabasi ni Sɔli nɔgana Sipere ni

⁴ Ba Fefeere Munaa l'a Barinabasi ni Sɔli tun we, a p'i gari Silisi ni. A p'i she jé wà kɔɔgbɔhɔ ka ni na kari Sipere fiige ki ni. ⁵ A p'i nɔ Salamine ni, na Kile Kafila jo Yawutuu pu mu Kile-pεεɲε piyεye yi ni. Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee bi pu tege labye wu na.

⁶ A p'i Sipere fiige ki kɔn ɲeri na she nɔ kulo la ni, lee mege ɲε na Panfɔsi. Ba p'a nɔ wà we, na Yawutu ná wa ta wà, wee mege ɲε Bariyesu. Wu bi siganma pyi, na kafineye yu na Kile tudunmɔ wee ɲε. ⁷ Wee sigaanfɔɔ w'a

bye gbafeneere Sirigusi Polusi kaban. Wee gbafeneeri wu bye ná xakiligbo fɔɔ. A wu Barinabasi ni Sɔli yiri, bani pu bi giin p'i Kile Kafila logo. ⁸ Ga sigaanfɔɔ wemu mege ki je Bariyesu, p'i wu pyi Girekii jomɔ pu ni na Elimasi ge, a wee di Barinabasi ni Sɔli kaala. W'a bi li shaa wu gbafeneeri wu naha kɔn, kɔnhɔ wu ganha bu dà Yesu na we. ⁹ Wee tuun wu ni Sɔli we p'a bi na Pɔli ge, a wee di ji Fefere Munaa na, a wu sigaanfɔɔ wu wii xuuni na jo: ¹⁰ «Shitaanni sipya mu je, mu ya ji shizhiinme ni nanmahara tuuyo beeri na. Tiime beeri pen. Mu wa da Kafɔɔ wo kodiine li jeri wu jɔ yaha-i ya? ¹¹ Kafɔɔ ya wu keje taha mu na nime. Ma na ba bye fyen. Ma na ba tuun wa pye, ma da yafiin be ja we.» Taapile ni a piige di je Elimasi naha ni; a wu jeri fyen, na ganha na daala wu bu garaa sipya wa ta, wee di wu keje co, wu koo she wu na. ¹² Ba gbafeneeri w'a lee ja we, na dà Yesu na. Kalaa we w'a pye Kafɔɔ shizhaa na ge, a wee di bye wu mu kakanhana.

Pɔli ni Barinabasi nɔgana Ancɔsi nibire ni

¹³ Lee kadugo na a Pɔli ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ di je kɔrɔgɔ ka ni Panfɔsi ni, na gari Perizhe kulo li ni Panfili fiige ki ni. Yohana wemu mege p'a yiri na Marika ge, wee xuu wu ni wee ya kuri pu feni, na gari Zheruzalemu ni. ¹⁴ Ga, a pusamaa di yiri Perizhe ni, na gari kulo la ni lemu mege ki je Ancɔsi nibire ge, lee je Pisidi wo fiige ki kabanugo. Ba Yawutuu wo cadenge k'a nɔ we, a pu be di je Kile-peeje puga ki ni na diin. ¹⁵ Ba p'a saliya we ni Kile tudunmɔɔ pu wo Kitabuu pu kalaa xɔ we, a Kile-peeje puga ki jɔɔfɔɔ wu tuduro tun Pɔli ni Barinabasi mu na: «Na cebooloo, Kile Kafila yere la bye l'i wa yi mu, yi na já li pye.»

¹⁶ A Pɔli di yiri, na wu keje yirige, na sipyii pu pye: «Izirayeli sheen, ni yee piimu p'a fyagi Kile na ge, yi niwegee shan! ¹⁷ Izirayeli sheen wo Kile w'a wu sefelee pu naha bulo. Tuun wemu ni pu bye nadadiinme Misira ni ge, w'a pu nagoo jehe. Lee kadugo na a wu wu wo sefeere ti taga pu yeege kee fiige ki ni. ¹⁸ A wu pu keree xu, na pu jɔ sha fo na nɔ yee kelee shisheere na. ¹⁹ Lee kadugo na w'a shi tehe gbarashuun kyegi, na wee kori yeege Kana fiige ki ni, na fiige ki kan wu sefelee pu mu, ²⁰ fo na nɔ yee xhuu shisheere ni kelee kaguro na (450). Lee kadugo na, a wu kiirikɔn kan wu sefelee pu mu fo na she nɔ Kile tudunmɔɔ Samuweli wo cana jii li na.

²¹ «Wee tuun wu ni a p'i li sha Kile mu na wu wa pye saan pu jɔɔ ni. A Kile di Kisi ja Sɔli kan pu mu wee wu pye pu saan. A wee di yee kelee shisheere (40) ta pu jɔɔ ni. Wee bi foro Benzhamɔ wo shi wu ni. ²² Ba Kile ya Sɔli laha saanra ti na we, na Dawuda kan pu mu w'a pye pu saan. A wee kaa di daan Kile ni, a Kile di jo: «Sipya wemu ne zhaa ge, wee

wu ƚe we, Zhese* ja Dawuda we. Wee na ba bye ƚe ƚidaan keree ki beeri pyeƚƚo.*²³ A Kile di ba Shƚƚƚƚ kan Izirayeli mu, na foro Dawuda shi wu ni, ba w'a bi yi jo jogana lemu na we, wee ƚe Yesu.²⁴ Na ta wee sanha ba we, Yohana w'a bi Kile Kafila wu yere pyi Izirayeli sipyii pu beeri mu, na pu daajeƚe jo pu jurumu wu na, p'i batize.²⁵ Ba Yohana wo labye wu taaxƚƚƚ ya taeƚe we, a wu ganha na yu na: «Yee ya giin na jƚƚƚ ƚe wa we? Shƚƚƚƚ wemu ƚaha yee wa wii ge, ƚe wa were-e de! Ga we w'a ma ƚe kadugo ge, wee wu wa. Ne ceƚe ƚe wu pye wu bulo, ali na wu tanhaya meere be sanha, ƚe yaa ni lee ni we.»*

²⁶ Lee kadugo na a Pƚli di jo: «Na cebooloo, yee piimu pu ƚe Ibirayima yaseye ge, ni yee pii p'a fyagi Kile na ge, pe ƚuwuuro jomƚ pe ya jo yi beeri mu.²⁷ Bani Yawutuu pii p'a bye Zheruzalemu ni ge, pere ni ƚuƚƚe pu bi ta li ce na Shƚƚƚƚ wu ƚe Yesu we. Kile tudunmƚƚ pu jomƚ pemu be pu bi galaa cadeenge beeri ge, pu ya pee be ce we; bani p'a Yesu jaagi, na wu gbo. Ga lee funƚƚ ni a p'i pee jomƚ pe ƚƚ fa puye kategee.²⁸ Ali na ta pu ya kaa la shishiin ta wu na le l'a wu kagbuu xƚ we. Lee be na, a p'i Pilate pye na wu sƚƚ p'i wu gbo.²⁹ Lee na keree kiimu k'a ka Kile tudunmƚƚ Kitabuu pu ni Yesu shizhaa na ge, pee jomƚ pu beeri ya pye can. Lee kadugo na a p'i wu tirige korikoritige ki na, na she le faƚa ni.³⁰ Ga, a Kile di wu ƚe na yeege xu ni.³¹ Ba w'a ƚe foro xu ni we, pii p'a wu torogo na yiri Galile ni na pa Zheruzalemu ni ge, a wu cabyaa ƚiƚeƚe pye na wuye shee pee na. Pee sipyii pu p'a pye wu seere, na wu jomƚ yu Izirayeli sipyii pu mu.³² Kile bi Jozaama pemu wo ƚomee lo wu sefele pu mu ge, weye pyaa ki be wo kapana ƚuƚƚ ki ƚe, na pee ƚaha jo.³³ ƚomee le Kile ya lo we sefele pu mu ge, w'a lee fa pu kadugo sheen mu. Kile ya Yesu ƚe na yeege xu ni. Lee l'a ka Zaburuu Kitabu kuugoo shuun wu ni Yesu shizhaa na na:

«Mu ƚe ne Ja; ƚiƚaa n'a ma se.»*

³⁴ Ba Kile ya Yesu ƚe na yeege xu ni we, na jo na wu da ga xhu nige bada we. Lee Kile Kafila w'a she na:

«Fefeere ƚomee le ne lo Dawuda mu ge,

ƚe na ba lee ƚƚ fa nakaara baa ni duba ni yi mu.»*

³⁵ Lee wuu na Kile Kafila w'a li she xuu wa be ni sanha na:

«Mu da ga sƚƚ ma Fefeere Sipyia wu wu fonh
faƚa ni we.»*

---

* **13:22 Zhese:** Wee ninumƚ p'a byi Izayi.

* **13:22** Zaburuu 89:21   * **13:25** Yohana 1:20-27   * **13:33** Zaburuu 2:7

* **13:34** Ezayi 55:3   * **13:35** Zaburuu 16:10

³⁶ Ga Dawuda we w'a pe jomɔ pe jo ge, ba wee ya Kile jidaan keree pye xɔ wu wo tuun wu ni we na xhu. A p'i wu le na fara wu sefele pu nixhuyo na. A wu fɔnhɔ. ³⁷ Ga Kile ya Yesu wemu je na yeege xu ni ge, wee ya ta fɔnhɔ we.

³⁸ «Lee na, na cebooloo, wèe ya yaa na li ce na Yesu gbɔɔɔ ni wù jurumu w'a da yafa wù mu. ³⁹ Kakuuɔɔ kiimu ki je yee ya já shɔ ki na Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu nɔhɔ ni-i ge, wemu bu dà Yesu na, weefɔɔ na zhɔ kee kakuuɔɔ ki be na, na kanii ta Kile naha tãan Yesu gbɔɔɔ ni. ⁴⁰ Lee wuu na y'a yiye kaseri, kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ p'a yemu jo ge, yee ganha da yi ta we. P'a jo:

⁴¹ «Kile keree la wuuvɛɛ, yi wii,
li na bye kakanhana yee mu,
lee kadugo na yee na gyɛɛgi.

Bani n'a da ba kaa la pye yee wo tuun wu ni.

Ali wa na ba li paari yee mu,
yee da ga dà li na we.*»

⁴² Ba Pɔli ni Barinabasi ya pa foro Kile-peɛɛɛ puga ki ni we, a sipyiire t'i pu pye na cadɛɛnge ki k'a ma ge, na pu pa jo le kaa le ninunɔ na pee mu sanha. ⁴³ Ba sipyiire t'a ɲɔ kɔn na jaaga we, Yawutuu niɲɛhemɛɛ ni Kile ɲii fyaara sipyii piimu ya jé Yawutuu koo li ni ge, a pee di daha Pɔli ni Barinabasi feni. A pee di ganha na pu logoo wari na pu taha Kile wo niime wu feni ni ɲɔmɛɛ feere ni. ⁴⁴ Ba cadɛɛnge k'a pa nɔ we, a kulo li sipyii pu beeri di ba binne p'i Kafɔɔ jomɔ logo. ⁴⁵ Ba Yawutuu p'a sipyiire ti ja t'a pinne we, a lee wo ɲɛɲɛn di jé pu ni. A p'i ganha na Pɔli kafila wu kaala na wu shehele. ⁴⁶ A Pɔli ni Barinabasi di yi fiinne jo pu mu na: «Yee Yawutuu mu Kile Kafila wu bi yaa na fenhe jo. Ga ma na jo yee ya she wu ni, na li yaha na yee ya yaa ni ɲii sicuumɔ nixhɔbaama ni we. Ayiwa nime a wu gari shi watii yíri. ⁴⁷ Bani ye Kafɔɔ Kile ya jo wu Kafila wu ni na:

«Nɛ Kile w'a ma teɲɛ na pye kpɛɛnge shi wusama mu,
kɔnhɔ m'a ɲuwuuro ti jomɔ pu yaha p'i nɔ
koɲɔ ki kabaya shisheere wu beeri na.*»

⁴⁸ Shi wemu je Yawutuu-i ge, ba pee ya pee jomɔ pu logo we, a pu beeri fundanga wuu di ganha na Kafɔɔ jomɔ pu sɔni. Piimu beeri pu bi puye gbegele p'i sɔɔ ɲii sicuumɔ nixhɔbaama pu na ge, a pee beeri di dà Kafɔɔ Yesu na. ⁴⁹ Lee caagagana li na Kafɔɔ jomɔ pu bi jaaga wee xuu wu beeri ni.

⁵⁰ Kulo li megbɔhɔ cèe ni kulo li sipyigbɔɔ piimu pu bye Yawutuu koo li ni ge, a Yawutuu p'i pee sɔn wá Pɔli ni Barinabasi na, a p'i pu kanha, na

* 13:41 Habakuki 1:5

* 13:47 Ezayi 49:6

pu k̄ori na yeege pu wo fiige ki ni. ⁵¹ Ga, a P̄oli ni Barinabasi nivorowuu di pu t̄oɔɔ gbazhenhe jahara wo w̄a, na lee pye seeri kaa pu feni. A p̄'i gari Ikone kulo li ni. ⁵² Ga lee be na, a pee n'a daa fee nivomɔɔ pu kunni di ji fundanga ni Fefeere Munaa na Ancosi ni.

P̄oli ni Barinabasi ya kari Ikone kulo li ni

14 ¹ Ba P̄oli ni Barinabasi ya nɔ Ikone ni we, na jé w̄a be Yawutuu Kile-
p̄eeɲe puga ki ni. A p̄'i jomɔ jo fo Yawutuu nijehemee ni Girekii
nijehemee ya pye Yesu n'a daa fee. ² Ga, Yawutuu piimu p'a she pu da
dà Yesu na-ε ge, a pee di she ganha na shi wusama sɔɔn na waa n'a daa
fee pu na. ³ Ga lee be na, a P̄oli ni Barinabasi di mɔ lee kulo li ni. P'a bi
Kafɔɔ kaa yu, pu bi fyagi wa shishiin na we. Kafɔɔ bi sefeere kaan pu mu
p'a kakanhaɲaa ni naha sheshere pyi. Kee bi li shee na Kafɔɔ wo Fereme
jomɔ pu je can.

⁴ A kulo li sheen p'i daa taaya shuun. A taaga ka di bye ni Yawutuu pu
ni, a ke k'i bye ni tudunmɔɔ pu ni. ⁵ A Yawutuu pee ni shi wusama ni pu
juɲɔfee di be nigin na, na p'i P̄oli ni Barinabasi kanha. Pu funɲɔ bye p'i
pu wá gbo ni kagereye ni. ⁶ Ba P̄oli ni Barinabasi ya pa li ce na pu funɲɔ
ki wa p'i pee gbo we, a p'i baa kari Likawuni fiige ki ni. Kee fiige ki ni
Lisitiri ni Deribe kulogoo k'a bye. ⁷ A p'i Jozaama pu jo wee xuu wu beeri
ni.

Na P̄oli ni Barinabasi yaha Lisitiri ni

⁸ Ná wa bye Lisitiri ni w'a bi faan fo wu taasii ni. Wu bi sanha jaari ja
bada we. ⁹ Wee ná wu bi P̄oli jomɔ pu nuri. A P̄oli di wu naha kɔ le wu
ni na wii, na wu ta na n'a daa wa wu zɔ wu ni, na wu cuɲɔ. ¹⁰ A P̄oli di
jo ni fanha ni, na ná wu pye: «Yiri yere ma t̄oɔɔ yi na!» A na wu yiri, na
yere wu t̄oɔɔ yi na, na ganha na jaari. ¹¹ Ba sipyiire t'a lee ja we, na jo
Likawuni sheen jomɔ pu ni na: «Kakanhana de! Wù kilelee p'a puye peri
sipyii, na digi na pa naha.» ¹² Girekii kile wemu mege ki bye Zesi ge, a p'i
wee mege le Barinabasi na. Shuun wo wu mege ki bye Herimesi ge, a p'i
wee mege le P̄oli na. Bani P̄oli w'a bye jomɔ pu jovɔɔ. ¹³ Zesi tap̄eeɲe puga
ki bye kulo li tajege ki ni. A wu saraya naha shɔɔnriwɔɔ wu she wee xuu
wu ni ni nup̄eh̄e ni, na ki to ni tige fyeeɲre ni. Wu ni sipyiire ti bi giin p'i
saraga wolo Barinabasi ni P̄oli mu.

¹⁴ Ga ba P̄oli ni Barinabasi ya lee ja we, a pu loyire wuu di pu fadeye
sheengi, na baa kari sipyiire ti feni, na ganha na sele na: ¹⁵ «Wu najiinee
naha na yee di le pyi we? Wèe be pu je sipyii ba yee wa we. Wèe ya pa
Kile Jozaama jo yee mu, jo yi ke juɲɔ baa p̄eeɲe ke ɲɔ yaha, y'i dà Kile ɲii
wo wu na. Y'i da wu pele, wee wemu w'a fugba, ni ɲiɲe, ni suumɔ lɔhɔ,

ni ki funṅo yaṅmuyɔ yi beeri yàa ge. ¹⁶Taashiine li ni Kile bi shi wu beeri yaha wu na wuyɛ nidaan koro jaari, ¹⁷Ga lee be na Kile bi wuyɛ shee pu na ni kasaaja nipeheɛɛ ni. W'a zanha shaan yee mu na yiri fugba we ni, na yee shinma ɲɔgi wu tuun ni, na ɲɔlige nipeheɛɛ kaan yee mu, na fundanga kaan yee mu.» ¹⁸Pɔli ya yee beeri jo, ga jeere ye li bi fɔ p'i sipyiire ti jaha kɔn kanha niye yi gbo wu na.

¹⁹Na pu yaha lee na, a Yawutuu p'i di yiri Ancɔsi nibire ni Ikone ni na pa. A p'i sipyiire ti faanna fo p'a kagereye taga Pɔli wá shan, na p'i wu gbo. Lee kadugo na a p'i wu fuulo na she wá kulo li kadugo yiri, bani pu bi giin na w'a xu xɔ. ²⁰Ga ba n'a daa fɛɛ p'a she wu kuuri we, a wu yiri jé kanha ki ni. Kee caṅa ki jimuguro na a Pɔli ni Barinabasi di yiri wà na kari Deribe ni.

Tudunmɔɔ p'a kuri kari Ancɔsi nigbo wu wo egilizi wu ni

²¹Pɔli ni Barinabasi ya Kile Jozaama pu jo Deribe kulo li ni. A sipiynehemeɛ di dà Yesu na. Lee kadugo na a p'i guri kari Lisitiri ni, ni Ikone, ni Ancɔsi nibire ni. ²²P'a bi Yesu n'a daa fɛɛ pu logoo wari, na pu yeri na pu kori yaha n'a daa wu ni pu da se jaha na. Bani p'a bi pu pyi na: «Li waha l'i waha, wèe na venhe kanhama nipehemeɛ ja, yani wù pa jé Kile wo saanra|Kile saanra ti ni ge.» ²³Pɔli ni Barinabasi ya pii jaha bulo na pye jahagbaa fɛɛ egilizii pu beeri nigin nigin ni. Lee kadugo na a p'i suun le, na Kile ɲɛri pee sipyii pu mu. Kafɔ wemu na p'a dà ge, a p'i pu kaa le wee keɛ ni, kɔnhɔ wu bye pu tɛgeɔɔ.

²⁴Lee kadugo na a Pɔli ni Barinabasi di Pisidi kɔn ɲɛri, na gari Panfili fiige ki ni. ²⁵A p'i Kile Kafila jo Perizhe kulo li ni na na kari kulo la ni lee mege ɲɛ Atali. ²⁶A p'i jé kɔɔgbɔhɔ ka ni na kari Ancɔsi nigbo wu ni Siiri fiige ki ni. Wee xuu wu ni n'a daa fɛɛ p'a bi pu kaa le Kile keɛ ni. Labye wemu na p'a xɔ me ge, a p'i na yiri wà lee kulo li ni na ma wee labye wu feni. ²⁷Ba p'a nɔ Ancɔsi ni tuun wemu ni we, keree kiimu beeri p'a pye Kile baraga ni ge, a p'i n'a daa fɛɛ pu pinne, na kee beeri paari pu mu. Shi wemu ɲɛ Yawutuu we, mugigana lemu na Kile ya kuɲɔɔ mugi wee be mu, kɔnhɔ pu be di dà Yesu na ge, a p'i yee be paari. ²⁸A Pɔli ni Barinabasi di taatuunnɔ pye Ancɔsi n'a daa fɛɛ pu yiri.

Yesu n'a daa fɛɛ p'a pinnege kemu pye Zheruzalemu ni ge

15 ¹Ayiwa, a namaa pii di ba yiri Zhude fiige ki ni na pa Ancɔsi ni. A p'i ba ganha na kalaa watii kaan cebooloo n'a daa fɛɛ pu mu na: «Na saha ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni, yee ya cekɔɔnrɔ pye we, yee da zhɔ we.» ²Pɔli ni Barinabasi ya ta sɔɔ pee jomɔ pu na we. A l'i bye nakaagbɔɔɔ pu tɛ ni, fo Ancɔsi n'a daa fɛɛ p'a n'a daa fɛɛ pii fara

Pɔli ni Barinabasi na, p'i she li tiinne tiin Zheruzalemu ni, pu ni tudunmɔɔ pee ni nɔhɔlee pu ni. ³A egilizi wu pu tun kari, a pu nigariwuu di doro Fenisi fiige ni Samari fiige ki ni. Shi wemu ɲe Yawutuu-i ge, wee ya sɔɔ Kile jomɔ pu na sɔɔgana lemu na ge, a p'i yee paari wee xuu wu n'a daa fɛɛ pu mu. A pee jomɔ p'i daan pu cebooloo pu ni xuuni.

⁴Ba Pɔli ni Barinabasi ya nɔ Zheruzalemu ni we, a n'a daa fɛɛ p'i pu ɲɔɲɔ círi cirigazaana na. Tudunmɔɔ pee ni nɔhɔlee pu beeri bi bye wà. P'a já keree kiimu beeri pye Kile baraga ni ge, a p'i kee beeri paari Zheruzalemu n'a daa fɛɛ pu mu. ⁵Farizheen piimu p'a dà Yesu na ge, a pii di yiri pu ni na jo: «Shi wemu ɲe Yawutuu we, piimu p'a dà Yesu na wee shi wu ni ge, pee wo cekɔɔnrɔ bye ɲe fanha. Na fara lee na, p'a yaa na ɲaari na saharɔi ni Musa wo saliya wu ni.» ⁶Lee wuu na, a tudunmɔɔ pee ni nɔhɔlee p'i puyɛ ɲa na binne tiin, kɔnhɔ p'i yee suguri shiizhan. ⁷Ba jomɔ p'a pa ɲeri nakaagbɔɔrɔ pu tɛ ni we, a Pyɛeri di ba yiri yere na jo: «Na cebooloo, yeeye pyaa wa li fiin na Kile ya ne ɲaha bulo fo taatuunnɔ ni, kɔnhɔ ne Kile Jozaama pu jo shi wusama be mu wemu ɲe Yawutuu we, kɔnhɔ p'i Kile jomɔ logo p'i dà Yesu na. ⁸Kile wemu w'a sipyii beeri zɔɔɔ cɛ ge, wèe ya li cɛ na wee ya sɔɔ pu na. Lee wuu na Fefɛere Munaa l'a tigi pu na ba l'a tigi wèe na tigigana lemu na we. ⁹Lee ya ta zhɔnrɔɔɔ pye we. L'a pu zɔɔɔ fiinne, bani p'a dà Yesu na. ¹⁰Ni li wa mu, ɲaha na yee di wa giin y'i Kile taanna di wii we? Wèe sefelee ni wèeye pyaa ya ta já tuguro temu na-e ge, ɲaha na y'i wa giin y'i tee taha n'a daa fɛɛ pu ɲɔɲɔ ni we? ¹¹Dagana lemu na yee ya dà na yee ya shɔ Kafɔɔ Yesu wo niime wu gbɔɔrɔ ni ge, mu li wa pii be shizhaa na.»

¹²A sipyii pu beeri di cari cari puyɛ na, na Pɔli ni Barinabasi ye be wo nijoyo logo. Kile ya kakanhaɲaa ni ɲaha shesheere temu pye pu mu shi wu niɲɛ ni wemu ɲe Yawutuu we ge, a p'i yee beeri paari sipyiire ti mu. ¹³Ba Pɔli ni Barinabasi ya jo xɔ we, a Yakuba di jomɔ pu lɔ na jo: «Na cebooloo, yi niwegee shan, y'i na kafila wu logo! ¹⁴Shi wemu ɲe Yawutuu-i ge, yahagana lemu na Kile ya wu kaseɛge yaha wee shi wu na fo taashiine li ni ge, na pii ɲaha bulo pu ni na pye wuyɛ pyaa wuu ge, Simɔ ya yee beeri paari na xɔ yee mu. ¹⁵Simɔ wo jomɔ pe ni Kile tudunmɔɔ pu wo pu beeri ɲe ninumɔ, bani l'a ka Kitabu wu ni na Kafɔɔ ya jo na:

¹⁶Lee kadugo na, n'a da ba guri ba.

Dawuda puga ke k'a to ge,

n'a da ba kee yereɲevonɔ yereɲɛ.

N'a da ba ki kataha ki beeri yirige, di ki tii.

¹⁷Kɔnhɔ sipyiire tisara beeri di Kafɔɔ sha

ni shi wu beeri n'a yiri na pye naye wo ge.

¹⁸ Yee Kafɔɔ ya jo.

Wee w'a kii keree kii she fo taatuunnɔ ni.* »

¹⁹ Lee kadugo na a Yakuba di jo: «Lee wuu na, shi wemu je Yawutuu we, wu d'a sɔɔ Kile Kafila wu na ge, ne funɲɔ na, wèe ya yaa na waha watii taha wu na we. ²⁰ Ga yi yere wù sème tun pu mu, na saraya yatɔɔyɔ yemu p'a gbuu yapereɛ na ge, pu ganha ba yee xaara xaa we. Na pu ganha ba dɔdɔɔɔɔ pyi we, na pu ganha ba yaxuyo, kelee shishan xaa we. ²¹ Bani na lɔ fo taatuunnɔ li ni, kulogoo ki beeri ni, Kile-peɛɛɛ piyeye yi ni, lee yere li l'a gaan na saha ni Musa wo saliya wu ni cadeenge beeri na.»

Tudunmɔɔ p'a sème tun n'a daa fée pii mu piimu je Yawutuu we

²² Yakuba jomɔ p'a bi be tudunmɔɔ ni nɔhɔɔɛ, ni n'a daa fée pu mu. A pu pii pinne ni Pɔli ni Barinabasi ni, na pee tun kari Ancɔsi ni. A p'i nahagbaa fée shuun wa naha bulo n'a daa fée pu ni. Wa mege je na Zhude, p'i wu pyi na Barisabasi, shuun wo wu mege je na Silasi. ²³ A p'i sème wu le pu keɲe ni. L'a bi ka wee sème wu ni na:

«Wèe piimu pu je tudunmɔɔ pu ge, wèe ni egilizi nɔhɔɔɛ ni n'a daa fée pu p'a we sème we tun wù cebooloo n'a daa fée pu mu piimu je Yawutuu we, na je Ancɔsi kulo le, ni Siiri fiige ke, ni Silisi fiige ki ni ge:

Wèe ya yi shaari.

²⁴ Wèe ya logo na sipyii pii ya yìri wèe yìri naha, na she kafila wa taga yee xakilee pu wuregi, fo l'a pye yee mu funzhaga; na ta wèe di ya pu tun we. ²⁵ Lee wuu na wèe ya wùye ja, na be nigin na, na li ta l'a pɔɔ na sipyii pii fara wù taanpiineɛ Pɔli ni Barinabasi na, wù pee tun yi mu. ²⁶ Pii namaa shuun we ya puye kan Kafɔɔ Yesu wo labye wu mu, fo na li pye jeere ye l'a fɔ p'i xhu kanhama keɲe ni. ²⁷ Lee wuu na wèe ya Zhude ni Silasi pinne ni pu ni, kɔnhɔ jomɔ pemu wèe ya ka sème wu ni ge, p'i pee jo yi mu ɲɔ ni ɲɔ. ²⁸ L'a taan Fefere Munaa ni wèe be ni, nago wù ganha da tuguro tatii taha yi na, kii keree kii kadugo na we. Kee keree ki kaa wèe ya jo waha me yi mu. ²⁹ Yi ganha ba yapereɛ xaara, kelee shishan, kelee yaxuyo xaa we; y'i dɔdɔɔɔɔ yaha. Yi bu já yiye tanha kii keree kii na, lee ya ɲɔ. Kile wu tuun wa she wu na.»

³⁰ A p'i Pɔli, Barinabasi, Zhude ni Silasi ye yaha kari Ancɔsi ni. Ba pee ya nɔ wà we, na n'a daa fée pu beeri yiri pinne, na sème wu kan pu mu. ³¹ Ba p'a wee sème wu kalaa we, a lee yere l'i pu funɲɔ taan xuuni. ³² Zhude ni Silasi ye be di bye Kile tudunmɔɔ, a p'i yere kan n'a daa fée pu mu, na pu logoo waha, na samɔhɔɔ le pu ni. ³³ A p'i cabyaa kii pye ni pu ni Ancɔsi ni. Lee kadugo na a p'i koo sha. A p'i li kan pu mu, na pu pye na Kile wu

* 15:16-18 Amɔsi 9:11-12

pu naha she pu tunvɛɛ pu yíri, na pu she kanha ta paɲiɲɛ na. ³⁴ [Ga lee be na, a l'i daan Silasi ni wee wu kori Ancɔsi ni.] ³⁵ A Pɔli ni Barinabasi di gori Ancɔsi ni. Pee ni sipyii piitiilee bi n'a daa fɛɛ pu kalaa, na Kafɔɔ wo Jozaama pu be yere pyi.

Pɔli ni Barinabasi ya waagi

³⁶ Caɲa ka Pɔli ya pa Barinabasi pye: «Barinabasi, kulogoo kiimu ni wɛɛ ya toro, na Kile Kafila jo wà ge, wù kuri wù doro kee ni, wù ki n'a daa fɛɛ pu peregi pu bi se naha na n'a daa wu ni.» ³⁷ Pu nigariwuu, Barinabasi funɲɔ bye, Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee be wu pinne ni pu ni. ³⁸ Ga Pɔli ya ta sɔɔ Yohana wu pinne ni pu ni we. Bani na pu yaha Panfili fiige ki ni w'a pa guri pu feni na labye wu ta wu sanha xhɔ we. ³⁹ A l'i bye gilege Pɔli ni Barinabasi tɛ ni, fo na pu pye p'a waagi. A Barinabasi di gari ni Marika ni. A pu shuun wu jé kɔrɔgɔ ka ni na kari Sipere ni. ⁴⁰ A Pɔli di Silasi naha bulo. A n'a daa fɛɛ p'i pu kaa le Kafɔɔ keɲɛ ni. ⁴¹ A p'i Siiri ni Silisi fiye yi beeri naari, na samɔhɔɔ le n'a daa fɛɛ pu ni.

Timote ya fara Pɔli ni Silasi na

16 ¹ A Pɔli ni Silasi di gari Deribe ni, a p'i foro wà, na gari Lisitiri kulo li ni. Na she n'a daa fɔɔ levɔɔ wa ta wà, wee mege ɲɛ na Timote. Wu nu bye Yawutuu n'a daa fɔɔ wa, ga wu to w'i ɲɛ Gireki. ² N'a daa fɛɛ piimu pu bye Lisitiri ni Ikone ni ge, pee beeri bi Timote mesaɲa yu. ³ Lee wuu na Pɔli ya li sha na Timote wu pye wu kapyebyɛɲii. Yawutuu pu wuu na w'a Timote kɔn, bani pu beeri bi li ce na Gireki wu ɲɛ wu to we. ⁴ Pu nigariwuu ya toro kulogoo kiimu beeri ni ge, tudunmɔɔ pee ni Zheruzalemu nɔhɔlɛɛ p'a keree kiimu teɲɛ ge, a Pɔli di kee beeri paari pu mu, na p'a kee pyi. ⁵ Lee l'a bi n'a daa fɛɛ pu pye pu na se naha na n'a daa wu ni, egilizii pu ni. A la di ganha na faraa pu na caɲa beeri.

Pɔli ya kashɛɛ la ɲa Torowasi ni

⁶ A Kile Munaa l'i pu naha kɔn Kile Kafila wu jo na Azi fiige ki ni. A p'i Firizi ni Galasi fiye yi ja toro. ⁷ Ba p'a tɛɲɛ Misi fiige ki na we, a p'i ganha na giin p'i jé Bitini ni, ga Yesu Munaa li ya ta sɔɔ pu jé wà we. ⁸ A p'i doro Misi kabanugo na kari Torowasi ni. ⁹ Kee caɲa ki piige Pɔli ya kashɛɛ la ɲa. A wu Masedɔni shen ná wa niyerege ɲa wu na wu ɲɛɛri na yu: «Pɔli, ɲɔ mayɛ na, m'a ba Masedɔni ni, m'a ba wù tɛge.» ¹⁰ Ba Pɔli ya lee ɲa we, taapile ni a wu gbegele, na she Masedɔni fiige ki ni. A wɛɛ di li ce nakaara baa jo Kile yɛ pyaa k'a jo na wɛɛ pu she Kile Jozaama pu jo pii sipyii pii mu.

Lidi ya pye Kafɔɔ Yesu wo n'a daa fɔɔ Filipi kulo li ni

¹¹ A wèe di jé kɔrɔɔ ka ni Torowasi ni, na nɔ Samoturasi ni. Tee nimuguro ti na wèe ya nɔ Nerapolisi kulo li ni. ¹² A wèe di foro wà, na gari Filipi ni. Lee jɛ Masedɔni fiige ki kugbɔɔ le, na jɛ Oromɛ fanha ki tatɛngɛ ka. A wèe di cabyaa pye lee kulo li ni.

¹³ Ba cadeɛngɛ k'a pa nɔ wɛ, a wèe di she kanha ki kadugo. Bani wèe bi giin na xuu wa wa wà pu mu dugo ki jɔ na, wee jɛ pu Kile-jɛrege tapyege. Ba wèe ya nɔ wà wɛ, na cèe pii ta p'a puyɛ pinne wà, a wèe di Kile Kafila jo pee mu. ¹⁴ Cee nigin wa bye pee ni, wee bi jé Yawutuu pu wo Kile koro li ni, wee mege jɛ Lidi. Wu kulo mege di jɛ Tiyatiiri. Fajɛɛye wu bi bereɛ, yemu pereme ya waha ge. Wu bi Kile peɛ A wu ganha na we kafila we nuri, a Kafɔɔ di fungɔngɔ fɛere kan wu mu w'a Pɔli kafila wu jaha cɛ. ¹⁵ A wu ni wu puga sheen pu beeri di batize. A wu Pɔli ni wu kaafɛe pu jɛeri na: «Yee bi dà li na na nɛ dà see na Kafɔɔ na, yi pa digi na puga.» A wu wèe karamu fo wèe ya sɔɔ.

Pɔli ni Silasi ya le kaso ni Filipi kulo li ni

¹⁶ Caɲa ka wèe ya kari Kile tapɛrege ni, a bulozhɔ wa di wèe jɔnɔ círi. Jina wa wu bye wee ni, wee baraga ni wu bi celɔɔ pyi. Tee celɔɔ ti ni w'a bi wari niɲeheme taa na gaan wu Kafɔɔ mu. ¹⁷ A wee cee jinaa wo wu daha yaha wèe feni, na sele, na yu: «Kile-gbɔtabaaga wo kapyebyii pu jɛ pii namaa piiri. Nuwuuro ya daa koo lemu ni ge, lee kaa p'a yu yee mu.» ¹⁸ Wee cee wu bi taha yaha Pɔli yɛ feni caɲa beeri na yee yu. Caɲa ka, a Pɔli di ba ganha na ŋmahana jɛri, na jina wu pye: «Yesu Kirisa mege na, jina, foro cee wu ni!» Taapile ni a jina wu foro cee wu ni.

¹⁹ Ba wee bulozhɔ wu kafɛe ya pu wari ta koro li ja l'a tɔ wɛ, a p'i Pɔli ni Silasi co kari kiiri kɔɔn kurɔnɔ ki mu. ²⁰ Ba p'a nɔ wà wɛ, na Oromɛ fanhafɛe pu pye: «Pii namaa pii ya wèe kulo li wuregi, Yawutuu pu jɛ pii. ²¹ P'a sipyii pu kalaa keree kii ni na ta wèe Oromɛ sheen wo saliya wu ya gbara kee na wɛ, wèe di ya yaa w'a kee keree ki pyi be wɛ.» ²² Ba sipyiiire t'a pee jomɔ pu logo wɛ, a p'i yiri Pɔli ni Silasi feni. A fanhafɛe p'i jo na pu pu fadeye wolo pu na, p'i pu kpɔn ni susɔlɔɔ ni. ²³ Ba p'a pu deele kpɔn wɛ, na pu le kaso ni. A fanhafɛe p'i yi jo kaso gbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ wu mu na p'a pu kasɛri xuuni. ²⁴ Ba kaso gbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ w'a yee logo wɛ, a wu she Pɔli ni Silasi yaha kaso gbaha ki funɲɔ pura la ni, na pu tɔɔyɔ le tige ka ni na pɔ.

²⁵ Ba niɲɛ k'a pa ji wɛ, a Pɔli ni Silasi di ganha na Kile jɛeri, na Kile masɔnɔ yoyo cee. Kasolemɛ pusamaa beeri bi yee nuri. ²⁶ Na pu yaha lee na, a niɲɛ k'i wakaraa cɛle xuuni, na kaso gbaha ki jahara fo na ki gburaya

yi beeri pye y'a mugi yiye ni. A kasolemɛ pu beeri wo tɔɔɔ shɔnhɔɔ y'i bahala wolo. ²⁷ Ba kaso gbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ w'a jɛ, na gburaya yi beeri ta y'a mugi wɛ, a wu wu ɲmɔpara kɔɔngi li kɔɔɔɔ ni di daga wuyɛ gbo, bani wu bi giin na kasolemɛ pu beeri ya paa. ²⁸ A Pɔli di mujuugbɔɔ wá na: «Ma ganha da kakuunɔ pye maye na wɛ, wɛɛ beeri wa naha.»

²⁹ A kaso gbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ wu jo na pu sokinna le pa. A wu gburogi jé kaso gbapire li ni. W'a bi fya fo na fuguri, a lee di wu pye w'a she do Pɔli ni Silasi tɔɔɔɔ ni. ³⁰ Lee kadugo na a wu Pɔli ni Silasi yeege kpeenge ki na, na pu pye: «Na jahafɛɛ, leke nɛ d'a yaa na pye, kɔnhɔ di juwuuro ta wɛ?» ³¹ A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Dà Kafɔɔ Yesu na, ma na zhɔ ma ni ma puga sheen pu beeri.» ³² Lee kadugo na a Pɔli ni Silasi di Kafɔɔ jomɔ pu jo wu ni wu puga sheen pu beeri mu. ³³ Kee ɲiɲiɲe kiye pyaa na, a kaso gbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ wu Pɔli ni Silasi ye nɔɔɔɔ yi wɛɛ pye. A wu ni wu puga sheen pu beeri di batize. ³⁴ Lee beeri kadugo na a wu gari ni pu ni wu kaban, na she yalige kan pu mu. A we na we ni wu puga sheen beeri di fundanga pye xuuni, bani p'a dà Kile na.

³⁵ Ba ɲiga k'a mugi wɛ, a Oromɛ fanha ki ɲuɲɔfɛɛ p'i fanhafɛɛ pii tun kaso gbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ wu mu na wu Pɔli ni Silasi yaha. ³⁶ A kaso gbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ wu pee jomɔ pu jo Pɔli ni Silasi mu na: «Oromɛ fanha ki ɲuɲɔfɛɛ p'a tuduro yaha pa, na pu yi yaha. Yi foro, yi da gaanɲi ɲaɲiɲe na.» ³⁷ A Pɔli di pee fanhafɛɛ pu pye: «P'a wɛɛ kɔɔn sipyii pu beeri nii na kiiri kɔnbaa wɛɛ na, na ta wɛɛ bɛ di jɛ Oromɛ kulo li sipyii. Lee kadugo na na ba wɛɛ le kaso ni. P'i giin p'i wɛɛ peelee yeege nime kaso wu ni ge? Tapyege wa lee na bada wɛ; na puyɛ pyaa ki pa wù yeege kaso wu ni naha!»

³⁸ A pee di guri na she pee jomɔ pu jo Oromɛ fanha ki ɲuɲɔfɛɛ pu mu. Ba p'a logo na Pɔli ni Silasi be jɛ Oromɛ sheen wɛ, a p'i fya. ³⁹ Lee na a p'i ba kafari sha Pɔli ni Silasi mu. A p'i pu yaha na pu jɛeri na pu ɲɔ puyɛ na p'i foro kulo li ni. ⁴⁰ Ba Pɔli ni Silasi ya foro kaso gbaha ki ni wɛ, a p'i gari Lidi kaban, na she cebooloo pii ta wà. A p'i pee yeri na samɔhɔɔ le pu ni, na na kari.

Pɔli ni Silasi ya Kile Kafila jo Tesaloniki kulo li ni

17 ¹ Pɔli ni Silasi ya foro Anfipolisi kulo li ni, na she doro Apoloni kulo li be ni. A p'i she nɔ kulo la ni lee mege jɛ na Tesaloniki. Yawutuu Kile-pɛɛɲe puga ka bye wà. ² A Pɔli di jé kee Kile-pɛɛɲe puga ki ni ba w'a tee na li pyi wɛ. A wu cadɛɛnye taanri pye na taha yiye na na se na Yawutuu pu ɲuɲɔ cirini, na Kile Kafila wu jaha yu pu mu. ³ Pɔli bi Kile Kafila wu jaha shɛ pu na na fiinɲe, na yi yu pu mu na saha ni wee Kafila wu ni na Kile ya wemu jaha bulo na pye Shɔɔɔ ge, na wee

na venhe ganha na na xu. Lee beeri kadugo na, wu na ba je na foro xu ni. A wu pu pye: «Yesu wemu kaa weè ya yu yee mu ge, wee Kile ya pye Shwɔɔ we. ⁴A Yawutuu pii di wee kafila wu ta can, a pee di ba dà Yesu na, na fara Pɔli ni Silasi na. A Girekii Kile jii fyaara sipyii nipehemee pii be di dà Yesu na ni megbɔhɔ cèe nipehemee pii be. ⁵Ga, a lee di jii zhaga yirige Yawutuu pusamaa mu. A pee di lapyebaalaa sipyinjmuɔ ya faanna pinne, na pee sɔn wá Pɔli ni Silasi na. A pee di tunmɔ taga kulo li beeri wuregi. A p'i puyɛ faari kari Pɔli ni Silasi tawɔɔ ni ná wa puga, wee mege je Zhasɔn. ⁶Ba p'a she fɔ Pɔli ni Silasi ni we, a p'i Zhasɔn ni n'a daa fee pii be co, na pee fuulo kari fanhafee pu yiri. A p'i ganha na sele na: «Yi li wii, sipyii pii p'a fiige ki beeri wuregi ge, pee p'a nɔ weè be mu naha, ⁷a Zhasɔn di pu tirige wu puga. Keree kii p'a byi ge, kee ya be ni Oromɛ saannaa pu beeri jɔɔɔ Sezari wo saliya wu ni we, bani p'a yu na saan wa betii wu je, wee mege je Yesu.» ⁸Ba kulo li sipyii ni fanhafee p'a pee jomɔ pu logo we, a pee jomɔ p'i pu fungɔnyɔ wuregi. ⁹M'a Zhasɔn ni n'a daa fee pu ja p'a yaha ge, jomɛe p'a kan fanhafee pu mu.

Pɔli ni Silasi ya Kile Kafila jo Bere kulo li ni

¹⁰Ba fanhafee p'a n'a daa fee pu yaha we, kee caɲa ki piige kiye pyaa ni p'a Pɔli ni Silasi yaha kari Bere ni. Ba p'a nɔ wà we, na she jé Yawutuu Kile-peeɲe puga ki ni, na Kile Kafila jo sipyii pu mu. ¹¹Pee bi pɔɔɔ Tesaloniki sheen na, a p'i sɔɔ Kile Kafila wu na ni fundanga ni, na Kitabu wu suguri caɲa beeri kee keree ki bi je can. ¹²A Yawutuu nipehemee di dà Yesu na. A megbɔhɔ cèe nipehemee di dà Yesu na Girekii pu be ni, na fara namaa nipehemee pii be na. ¹³Ga ba Tesaloniki kulo li Yawutuu p'a pa yi logo na Pɔli ya Kile Kafila wu yu Bere be ni we, a p'i yiri, na she Bere sheen pu sɔn wá pu na. ¹⁴Ba lee ya pye we, taapile ni a n'a daa fee p'i gari ni Pɔli ni suumɔ lɔhɔ ki jɔ na, na wu le kɔɔɔ ka ni. ¹⁵A pii di binne ni wu ni fo na she nɔ Ateni kulo li ni. A Silasi ni Timote di gori Bere kulo li ni. Ba Pɔli torogovee pu kuriduun ya nɔ we, a wu pu tun na pu pa Timote ni Silasi pye, na p'a se tɔvuyo na wee feni Ateni ni.

Pɔli ya yu ni Ateni kulo li sipyii pu ni

¹⁶Na Pɔli yaha Ateni ni wu na Timote ni Silasi ye sige, a wu ba li seeri na li ta Ateni kulo l'a ji yapere na. A lee di bye wu mu funzhaga. ¹⁷Lee wuu na wu bi se Kile-peeɲe puga ki ni na yu ni Yawutuu pu ni, ni Girekii piimu bi fyagi Kile na ge. W'a bi se pinnere kpeenyɛ na caɲa beeri, wu bu wemu ta wà, w'a ganha na yu ni weefɔ ni. ¹⁸Fungɔngɔ fee kuruyo yemu p'a bi byi na Epikure ni Sitoyiki ge, a yee wo sipyii pii di ba ganha na yu ni Pɔli ni. A pii di jo pu ni na: «Kaɲɔɔ baa jomɔ peke we di wa yu we?» A

pii be di jo: «Li ñe ma na giin kilelee piitiilee kaa w'a yu wèe ya piimu ce we.» P'a yee jo bani Pòli bi Yesu wo Jozaama pu yere pyi, na xupene li be kaa yu. ¹⁹ A p'i gari ni Pòli ni kulo li pinnere kpeenge ka na, kee mege ñe na Ayeropazi. Ba p'a nò wà we, na Pòli yege na: «Kalaafomò wemu ni m'a pa ge, ta wèe na já wu logo? ²⁰ Yemu bæeri wèe ya nuri mu ño na ge, yee bæeri ñe wèe mu nivoyo. Lee wuu na wèe ya giin m'a yee naha jo wù mu.» [²¹ Ateni shèen ni pu nadadiinmèe bi ma pu tuun bæeri torogo kafilafomò jo ni wu logo na.]

²² A Pòli di yiri yere kee kpeenge ki na na jo: «Ateni shèen, ñe yee kaseri na yee ta yee na ñe Kile shavèe see wuu. ²³ Na ñe yaha ñe na ñaari yee kulo li ni, ñe yee Kile tashaya saraya yi tawoloyo ñiñehèye ña. Ñe nigin ña yee pèñe yañmuyò yi ni l'a ka kee na na: «Yaaga kemu k'a belee ki tuugo di ya ce-ε ge, kee saraya yi tawologo.» Lee na yaaga kemu yee ya belee, yee di ya ki ce-ε ge, kee kaa ñe yu yee mu.

²⁴ «Wee ñe Kile, wemu w'a koñò ni ki funñò yañmuyò bæeri yàa ge. Wee wu ñe fugba ni ñiñe yaavò wu be. Wee ya ðen sipya keñe puyaaga funñò ni we. ²⁵ Wee Kile wu mago ñe sipya keñe labye na na wee Kile w'a ðeri we. Bani wee w'a ñiifèere ti kaan sipyii mu; kafèege kemu sipyii ya ñmòni ge, na kee be kaan, ni yañmuyò yisaya bæeri. ²⁶ Sipya nigin ni w'a shi wu bæeri yeege, na wee yaha ñiñe ki kabaya yi bæeri na. Na tehene yaha pu tæegèe ni pu tatiinye na. ²⁷ W'a kii keree kii bæeri pye, kònho sipyii di wee Kile kabaña sha p'i fulu wee na. Kònho pu daalapye wuu di wee Kile ta, bani Kile sanha ya lii wa shishiin na we. ²⁸ Bani

«Wee w'a wèe yàa, na ñiifèere kan wèe mu,
na sefèere be kan wèe mu wù já w'à ñeri.»

Mu yee wo yoccelee pii be ya jo na:

«Kile ni wèe ya foro.»

²⁹ «Kile ni wèe ya foro. Lee na wèe bi foro Kile ni, wèe ya yaa na li ce na sipyii keye y'a pèñe yañmuyò yemu yàa ni sanni, kelee warifyen, kelee kagereye ni ge, na Kile ñe ba yee pèñe yañmuyò yi ñe we. ³⁰ Lee kadugo na a Pòli di jo: «Kile ya taatorogoo keree ki wii nige we, bani ki cebara t'a bi yee pye yee na ki pyi. Ga nime, Kile funñò wa sipyii bæeri pu kee keree ki yaha p'i daburaje jo xuu wu bæeri ni, pu da wee Kile pelee. ³¹ Bani Kile ya caña ka teñe, kee na wu da ba kiiri kòn koñò ki bæeri na ni tiime ni. Kile ye pyaa ya ná wemu naha bulo ge, wee wu da bye kiiri wu kònvò. Kile ya naha sheshèere temu she sipyii na wee shizhaa na ge, tee ñe na wee ñe na yeege xu ni.»

³² Ba p'a xupene li kaa logo we, a p'i ganha na wu la wo. A pii di jo: «Caña katii wèe da ba yisaya logo ma mu.» ³³ A Pòli di foro pu ñiñe ni na kari. ³⁴ Lee be na, a pii di fara Pòli na, na bye Yesu n'a daa fèe. Pee n'a

daa fee pu ni, kulo li kiirikoon kurunjo ki sipya wa bye pu ni wee mege je Denisi, na fara cee wa be na wee mege je Damarisi, ni sipyii pii be.

Poli ya je Korente kulo li ni

18¹ Lee kadugo na a Poli di yiri Ateni ni, na gari Korente ni. ² Ba w'a no wa we, na na wa pa wa wee mege je na Akilasi. Yawutu wu bye wii wu d'a se Pon fiige ki ni. Pee nibavomoo pu bye, wu ni wu sho Pisisili na yiri Itali fiige ki ni, bani saannaa Kulodi bi jo na Yawutuu pu beeri pu foro Orome ni. Lee l'a Akilasi ni wu sho wu pye p'a yiri Itali fiige ki ni na pa. A Poli di she foro pu na. ³ A wu karijege leje ni pu ni, na diin pu yiri bani pu shuun wu beeri bi labyenumo pyi. Faya piyeye pu bi yari. ⁴ Ga cadeenge beeri Poli na gari Kile-peenge puga ki ni, na she ganha na yu ni Yawutuu ni Girekii pu ni. W'a bi giin wu pu jeri, p'i soo Kafoo na.

⁵ Ga ba Silasi ni Timote ya yiri Masedoni ni na pa we, Poli ya ta latii pye nige ni Kile Jozaama pu yere li ye be we. W'a bi yi yu na wari Yawutuu pu mu na Kile w'a Yesu naha bulo na pye Shoo. ⁶ Ga Yawutuu pu ya ta soo pee jomoo pu na we, a p'i ganha na Poli fanri, na joomoo yu na waa wu na. Lee na a Poli di wu fadenje nahara na lee na ba bye seeri kaa na p'a she Kile jomoo ni. Lee kadugo na a Poli di jo: «Yee Yawutuu bye yee di ya juwuuro ta jiga na we, yee p'a lee pye ne be we. Nime shi watii mu n'a da zhe Kile kafila wu jo.» ⁷ Ba Poli ya pee jomoo pu jo we, a wu yiri pee sipyii pu taan na kari na wa puga, wee mege je Tite Zhutusi. Kile jii fyaara sipya wu bye wii. Wu kaaja ki bi sogi Kile-peenge puga ki na. ⁸ A Kile-peenge puga ki jujoo ni wu puga sheen di ba da Kafoo na, wee mege ki bye Kiripusi. Korente sheen piimu be p'a Poli jomoo pu logo ge, a pee niphemee be di da Kafoo Yesu na. A p'i pee batize.

⁹ Caaja ka piige ni Kafoo ya pa yi jo Poli mu kashae la ni na: «Ma ganha da vya sipya wa shishiin be na we! Ta yu, ma ganha da joo maye na we!

¹⁰ Bani ne wa ni ma ni. Sipya wa shishiin da ga ja ma co wu kakuuno pye ma na we, bani ne sipyii ya jeha le kulo le ni.» ¹¹ Lee na, a Poli di gori yaha Korente ni, na sipyii kalaa Kile Kafila ni fo yee nigin ni yeye gbaara.

¹² Tuun wemu ni Galiyon bi bye gbafeneri Akayi fiige ki ni ge, a Yawutuu p'i puye pinne na yiri Poli feni, na wu co kari kiirikoon kurunjo ki mu. ¹³ Na jo: «We na we ya sipyii pu jujo kyeege na p'a Kile pele pelegana lemu na ge, lee ya saha ni we wo saliya wu ni we.» ¹⁴ Ga Galiyon ya ta Poli yaha w'a tajogo ta we, a wuye pyaa di jomoo pu lo na Yawutuu pu pye: «Nago kakuuno la we na we ya pye kelee kapyebaana, ne bi da soo na yi jomoo logo. ¹⁵ Ga ma na jo li wa lee la we, fo yee ni sipyii tisara ni yi wo saliya wu wo nakaara keree ye, yiye pyaa ki yee naha shoonri. Ne kunni toojo wa wee kiiri wu gon ni bada we.» ¹⁶ Ba w'a yee jo we, na pu

kōri yeege kiiri wu takōngō ki ni. ¹⁷ Ba l'a pye mu we, a pee Yawutuu p'i wō Kile-pēēē puga ɲuɲɔfɔ wu na. Wu mēge ki bye na Sositēē. A p'i wu deele kpɔn. A Galiyɔn di wuyē pye kanna wu ya pu jaa bē we.

Pōli ya kuri she Ancōsi ni

¹⁸ Pōli ya mō xuuni Korēnte ni. Lee kadugo na a wu koo sha n'a daa fēē pu mu. A wu ni Pirisili ni Akilasi di jé kōrōgō ka ni na gaaji shiizhan Siiri fiige ki ni. Pōli bi ɲɔmēē lō Kile mu, lee l'a wu pye, ba w'a nō Sankere ni wē, na wu ɲuɲɔ kuu wà, na na toro. ¹⁹ Ba p'a nō Efese kulo li ni wē, a p'i digi wà, na jé kanha ki ni. A Pirisili ni Akilasi di gori wà. A Pōli di she jé Kile-pēēē puga ki ni, na jo ni Yawutuu pu ni. ²⁰ A pee di li sha wu mu na wu jeri pye pu mu; ga Pōli ya sō wē. ²¹ A wu koo sha pu mu, na pu pye na Kile bu sō na wee na ba guri ba sanha pu mu. Lee kadugo na a wu she jé kōrōgō ki ni na gaaji. ²² Ba kōrōgō k'a she nō Sezare kulo li ni wē, a wu foro, na gari Zheruzalemu ni, na she n'a daa fēē pu shaari. A wu yiri wà, na gari Ancōsi ni. ²³ A wu jeri pye Ancōsi ni. Lee kadugo na a wu gari Galasi ni Firizi fiye yi ni. A wu yee fiye yi wo kulogoo ki bēeri ɲaari na n'a daa fēē pu kalaa, kōnhō pu niyē di juri n'a daa wu ni.

Apōlōsi ya Kile Kafila jo Efese kulo li ni

²⁴ Yawutu wa bi pa Efese ni, wee mege ɲē na Apōlōsi. Alekizandiri shen wu bye wii. Wee ná wu bi jomō cē l'a toro. W'a bi Kile Kafila wu bē cē xuuni. ²⁵ Sipyā wa w'a bi Kafō Yesu kaa jo wu mu. Ga wu wo nijeyē yi tēhēē li bi bye Yohana Batizelipye wo kalaa wu yē. Ga lee bē na w'a bi la le na Yesu kaa yu na ɲōgi sipyiire ti bēeri mu ni wu zō wu bēeri ni. ²⁶ Caɲa ka w'a pa yiri, na yu ni lowaa ni sipyiire ti bēeri ɲii na Kile-pēēē puga ki ni. Ba Pirisili ni Akilasi ya wu kalaa wu logo wē, a pee di wu yiri kari pu puga, na she Yesu koo li ɲaha jo na ɲō wu mu.

²⁷ Lee kadugo na, caɲa ka Apōlōsi funɲō bi bye wu she Akayi fiige ki ni. A n'a daa fēē p'i wu luu waha, na semē tun Akayi n'a daa fēē pu mu, na wu bu nō wà, na p'i wu cō ɲō. Ba w'a nō wà wē, piimu pu ɲē Yesu n'a daa fēē Kile wo niime wu gbōrō ni ge, a wu kalaa wu la fara pee wo n'a daa wu na, na nahagbaasheere kan pu mu xuuni. ²⁸ Bani wu kafila wu bi tajogo fō Yawutuu pu na sipyii pu bēeri ɲii na. A wu li she na foro Kile Kafila wu ni na Yesu wu ɲē Kirisa wē.

Pōli ya Kile Kafila jo Efese kulo li ni

19 ¹ Na Apōlōsi yaha Korēnte ni, a Pōli di Azi boboyo fiige ki kōn ɲeri, na nō Efese ni, na n'a daa fēē pii ta wà. ² A Pōli di pee n'a daa fēē pu yege na: «Tuun wemu ni yee ya dā Yesu na ge, yee ya Fefēere Munaa

li ta wee tuun wu ni ya?» A p'i Pɔli ɲɔ shɔ na: «Wèe ya cɛ na yaaga ka be mɛge ki ɲɛ Fɛfɛɛrɛ Munaa wɛ.»³ A Pɔli di pu yege sanha na: «Batizeli weke yee d'a pye wɛ.» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Yohana Batizelipye wo we.»⁴ A Pɔli di pu pye: «Batizeli wemu Yohana bi byi ge, wee bi li shɛɛ na sipyii ya daburaje jo pu jurumu wu na. A wu Izirayeli sipyii pu pye na wemu w'a ma wee kadugo ge, na pu dà wee na. Wee mɛge ɲɛ Yesu.»⁵ Ba pee sipyii p'a pee jomɔ pu logo wɛ, na ganha na puyɛ kaan nime pu na batizeni|batizeli Kafɔɔ Yesu mɛge na.⁶ Lee kadugo na a Pɔli di wu keɲɛ taha pu na, na Kile ɲɛeri pu mu. A pu bɛeri di Fɛfɛɛrɛ Munaa ta na ganha na shi watii jomɔ yu, na ganha na kapaɲaa yu.⁷ Pii sipyii pii bi namaa ke ni shuun shi xɔ.

⁸ Na Pɔli yaha wà Efese ni, wu bi se Kile-pɛɛɲɛ puga ki ni, na Kile saanra ti Jozaama pu yu sipyiiire ti bɛeri mu na fiinɲɛ, na li shaa wu jomɔ pu logovɛɛ pu bɛeri mu na pu jé tee saanra ti ni. W'a bi lee pyi fo na shɛ nɔ yeye taanri na.⁹ Sipyii pii funɲɔ bye pu dà Yesu na wɛ, pee bi Pɔli kafila wu she, na joguunɔ taga Yesu koo li mɛge kyɛɛgi. Lee wuu na Pɔli ya n'a daa fɛɛ pu yiri laha pee tãan, na gari ni pu ni Tiranusi wo kalaa tapyege ki ni. A wu ganha na pu yeri ni Kile Kafila ni wee xuu wu ni caɲa bɛeri.¹⁰ A Pɔli di li pye mu fo yee shuun. Sipyii piimu bye Azi fiige ki ni ge, Yawutuu fara Girekii na, pee bɛeri ya Kile Kafila wu logo.

Seva jalaa gbarashuun w'a giin da jinaa kɔri

¹¹ Pɔli ya kakanhaɲaa niɲɛɲɛɲɛ pye Kile baraga ni sipyii sanha kiimu tuugo ɲa ɲa wɛ,¹² Ali fàya kelee faɲuɲɔɔ kiimu bɛeri bi gbɔɔn Pɔli cére ti na ge, pu bi kee luu na dɛri yama fɛɛ na p'i juuɲɔ. Jinaa ɲɛ piimu ni ge, na ki tɛri pee be na jinaa p'i foro pu ni.

¹³ Yawutuu pii bi ɲaari na giin da jinaa kɔri da yeege sipyii ni. Caɲa ka p'a pa yiri na p'i shɛ jinaa kɔri yeege wa ni Yesu mɛge na. Jomɔ pemu ni pee bi giin da jinaa pu kɔri ge, pee pu wa me: «Pɔli ya Yesu wemu wo Jozaama yere pyi ge, yi foro we ni wee Yesu wu wo mɛge na!»¹⁴ Yawutuu wo saraya ɲaha shɔɔnrivɔɔ wemu mɛge ki ɲɛ na Seva ge, wee wo jalaa gbarashuun w'a we labye we pye.¹⁵ Ba p'a yee jo ni jinaa sipya wu ni wɛ, a jina wu pu ɲɔ shɔ na: «Nɛ Yesu cɛ, na Pɔli be cɛ, ga yee di ɲɛ jɔɔ ye wɛ?»¹⁶ A wee ná jinaa wo wu do pu na, a wu fanha di ɲɛɲɛ pu na, a wu pu kpɔn na bana bana, na pu fàya be wolo pu na. A pu ceepilegee wuu di baa foro puga ki ni.

¹⁷ A lee kaa l'i Efese sheen pu bɛeri círi, Yawutuu fara Girekii na, a pu bɛeri di fya. Lee wuu na a sipyiiire t'i ganha na Kafɔɔ Yesu mɛge ki pele.¹⁸ Lee na piimu pu bi dà Yesu na ge, a pee niɲɛɲɛmɛɛ di ba daburaje jo pu kakuuyo yi na, na yi paari sipyiiire ti bɛeri nii na.¹⁹ Piimu pu bi siganma

pyi ge, a pee nijehemee di ba ni pu siganma semee ni, na ba pu sòrogo sipyiire ti beeri nii na. A p'i pee semee pu wari jɔɔ wá wá yiye na, a y'i be ni warifyen tuuɔɔ kabɔfoɔ ke (10.000) shi ni. ²⁰ Lee funɔɔ ni a Kafɔɔ wo kafila wu ganha na se taa na se jaha na, fo na sipyijehemee pye p'a fara n'a daa fɛe pu na.

Tunmɔ pemu p'a tin Efese kulo li ni ge

²¹ Lee beeri kadugo na a Pɔli di li she na wee na doru Masedɔni fiige ke ni Akayi fiige ki ni w'a se Zheruzalemu ni. A wu li she na wee bu nɔ wee xuu wu ni, na wee na zhe Orome be ni. ²² A wu wu tegevee shuun yaha kari wuye jaha na Masedɔni ni. Pee je Timote ni Erasiti. A wuye pyaa di gori Azi fiige ki ni, na jeri pye wà.

²³ Wee tuun wu ni a tunmɔ di din Yesu koo li wuu na. ²⁴ Tudunna wa bye wà wee mege je Demecusi. Efese sheen yapere lemu li je yaperezhɔ p'i li mege yiri na Aritemisi ge, w'a bi lee wo puga ki tuugo nifenhafenheje yari ni warifyen ni na beree sipyii mu wari nijehemee na. ²⁵ Canja ka, a wee ná wu ba wu kapyeyii ni wu tudunɔpii pii yiri na pu pye: «Y'a li ce na we labye we ni wèe jɔlige ya fòro. ²⁶ Ga nime le Pɔli ya byi ge, yeeye pyaa ya lee logo, na li ja be. Le kaa le wa Efese kulo li ye jɔɔ kaa we de! Ga l'a giin di bye nime Azi fiige ki beeri jɔɔ wuu. Wee Pɔli wu w'a yu na sipyii ya pɛɛɛe yanmuyɔ yemu yari ni pu keye ni ge, na yee je see yanmuyɔ wɛ. Pee jomɔ p'a sipyii nijehemee juyɔ kyeeɛgi xɔ. ²⁷ Lemu l'a wù funyɔ shaa ge, le ganha bu da wù lada koro tɔ wɛ. Ga lee ye be wɛ. Li bu she jaha na, wèe yaperezhɔ wemu mege ki je Aritemisi ge, sipyii pu na ba kadugo le wee ni. Pɛɛɛe ke w'a daa ge, kee na ba gɔn wu na, na ta Azi fiige ki sheen ni fiye yisaya beeri wo sipyii di wu peɛ.»

²⁸ Ba Demecusi ya pee jomɔ pu jo le sipyii pu niwegee ni wɛ, a pu logoo di yiri. A p'i ganha na seɛ na yu: «Efese sheen yaperezhɔ wemu mege ki je Aritemisi ge, w'a peɛ, wu jɔɔ je wɛ!» ²⁹ A pee tunmɔ p'i kulo li beeri wuregi. Lee bi Pɔli tahama-nɔhɔmɔɔ pii ta wà, pee meye je, Gayusi ni Arisitaaki. Pee bye Masedɔni sheen, a sipyiire ti gburogi kari na she pee co, na pu fuulo na kari pinnere kpɛɛnge ki na. ³⁰ A Pɔli ye pyaa di ganha na giin wu she sipyiire ti feni, ga n'a daa fɛe pu ya ta sɔɔ wɛ. ³¹ Azi fiige ki sipyigbɔɔ pii be bye wà, pee bye Pɔli naniineɛ. A pee be di tuduro tun Pɔli mu, na wu ganha da zhe sipyii pu tapinnege ki ni wɛ. ³² Tunmɔ p'a pa bele sipyii pu tapinnege ki ni, wa nijoyo ni wa woyo je nigin wɛ. Sipyiire tiye pyaa be bi tiye kapinnene jɔɔ ce wɛ. ³³ Yawutu ná wa bye wà wee mege je na Alekisandire. A sipya wa di kii keree kii jaha jo wu mu. A Yawutuu pusamaa di wee nmunuɔɔ na wu she jahagbaa li na wu jo. A wee di wu keɛe yirige na jomɔ wa wee mu. W'a bi giin wu li she sipyiire

ti na na Yawutuu pu ya ta kakuuno la shishiin pye we. ³⁴ Ga ba sipyiire t'a li ce na Yawutu wu je we, a pu beeri di ganha na zele fo leere shuun shishiin na yu: «Efese sheen wo yaperezhɔ Aritemisi w'a pele, wu jɔhɔ je we!»

³⁵ Li ya ta jɔ we, fo kulo li fekama wuye pyaa ya la le na tunmɔ pu yereɲe. A wu pu pye: «Efese sheen, koɲɔ ke beeri ya li ce na yaperezhɔ Aritemisi we w'a yiri fugba we ni na pa do ge, na Efese kulo li l'a wee ni wu gbaha ki kaseege pyi. ³⁶ Wa shishiin da já yee kaala we. Lee na yi loxulo ta, yi ganha ba keree pyi yiye jɔɲɔ feni mu we. ³⁷ Bani yee ya baha pii namaa shuun we na na co na pa naha, na ta pee di ya yaaga yu yaperegbaha ki ni we, p'i wa joguumɔ be jo na wá wèe yaperezhɔ nigbɔhɔɲɔ ki na we. ³⁸ Ga wa bu la pye Demecusi ni wu kapyebyejii pu na lemu ya be we, kiiri cagɔngɔ wa, fanhafee pu be di wa. Pu she ni lee kaa li ni pee mu. ³⁹ Kelee kaa latii bi je, yi na já ba wù cabinnege caɲa ke. ⁴⁰ Ni lee kunni be we, tunmɔ pemu wèe ya yirige nijaa ge, pu na já wèe jaagi pee wuu na na wèe p'a giin wù sipyiire ti juyɔ kyeeɲi. Bani pu bu wù yege, wù wa da já sipyiire ti kapinnene juyɔ jo sipya wa shishiin mu we.» ⁴¹ Ba w'a yee jo xɔ we, na sipyiire ti beeri pye na t'a gaanji piyeye.

Pɔli ya jaari Masedɔni ni Girekii fiije yi ni

20 ¹ Ayiwa, ba tunmɔ pu kafugo ya pa wo we, a Pɔli di n'a daa fee pu yiri pinne; na jo ni pu ni, na pu yeri, na pu logoo waha, na na koo sha pu mu, na gaanji Masedɔni fiije ki ni. ² Pɔli nidorowo kee fiije ki ni, a wu kafila wa taga lowagaa kan wee xuu wu n'a daa fee pu mu, na na toro na gaanji Girekii fiije ki ni. ³ A wu yeye taanri pye wà, na ba gbegele caɲa ka na wu kɔɔgbɔhɔ ka lɔ w'a se Siiri fiije ki ni. Ga, a wu ba logo na Yawutuu pii p'a woni pye wu mege na. A wu kɔɔgbɔhɔ ki wo zhe wu fiin, na guri pa doro Masedɔni ni na kari wà tɔɔɔ na. ⁴ Sipyii piimu pu bi pinne ni Pɔli ni wu jaagoo li na ge, pee pu wa me: Bere sheen Pirusi ja Sopateri, ni Tesaloniki sheen shuun: Arisitaaki ni Sekundusi, ni Deribe sheen Gayusi, na fara Timote na, ni Azi fiije sheen shuun: Tishiki ni Torofime. ⁵ A pee di doro wèe jaha na, na she wèe sige Torowasi kulo li ni. ⁶ Ba Shizhenhere Baa Buuri Kalene|Kalene l'a toro we, a wèe di jé kɔɔgbɔhɔ ka ni Filipe kulo li ni, na cabyaa kaguro pye na na nɔ Torowasi ni, na she pu ta wà. Ba wèe ya nɔ wà we, na cewuu nigin pye wà.

Pɔli ya Utikusi nixhugo je Torowasi kulo li ni

⁷ Pɔri jimuguro nibiige ki ni, a wèe beeri di she binne, kanhɔ wù Kafɔ wo yalige ki li shiizhan. A Pɔli di n'a daa fee pu yeri. Wu funɲɔ bi bye wu ba lɔ w'a gaanji kee caɲa ki jimuguro. A wu sii mɔ jomɔ pu na n'a daa fee

pu mu fo na she jinge ki ni. ⁸Wèe beeri pu bye wà na pinne zangaso wa ni. A p'i sokinnaa nijeheme le le na yaha puga ki ni. ⁹Λενω wa bye ni wèe ni, wu mege je na Utikusi; Wee nideenge di bye puga ki fenetiri wu na. A wee di bye wà na ba ηmunω, fo na funηω wō wuye na. Na Pōli yaha wu na yu, a ηmunumō p'i ba wu figi. A wu yiri wà fo zangaso wu puga taanri wogo ki ηunη ni, na ba do jinge na. Ba p'a pa di ba wu lō we, na ba wu ta w'a xu. ¹⁰A Pōli di digi, na she leele wu ηunη ni, na wu co wu keye ni, na wèe pye: «Yi ganha da yi fungonyō yi kyeegei we! Wu wa jii na.» ¹¹Lee kadugo na a Pōli di dugi zangaso wu ni sanha, a wu ni n'a daa fee p'i she puye pinne wà sanha. A p'i binne li shiizhan Kafō mege na. Lee kadugo na a Pōli di jo na mō ni pu ni sanha, fo na she jiga ki pye k'a mugi, na na kari. ¹²A Utikusi puga sheen di gari ni wu jii wo wu ni puga. A lee kaa l'i sii n'a daa fee pu beeri logoo jinge.

Kōgbōhō k'a yere ni Pōli ye ni kulogoo nijehenge ni

¹³Lee kadugo na a wèe di jé kōgbōhō ka ni na doro Pōli jaha na na gaanji Asōsi kulo li ni. Bani wu bi jo na tōyō na wee da da gaanji Asōsi ni, na wèe di she wu lō wà. ¹⁴Ba wèe ya she wūye ηunη círi Asōsi ni lee cirigana li na ni Pōli ni we, a wu be di jé kōgbōhō ki ni. A wèe di gari kulo la ni lee mege je na Mitileni. ¹⁵Caņa kemu wèe ya foro wee xuu wu ni ge, kee caņa ki jimuguro a wèe di nō Kiyōsi kulo li shizhaa na. Ki jimuguro shuun wuuro, a wèe di nō Samōsi kulo li ni. Ki jimuguro taanri wuuro, a wèe di nō Miletu kulo li ni. ¹⁶Pōli funηō bye wu yere Efese kulo li ni we, kōnhō wu ganha da mō doro Azi fiige ki ni we. Wu bi sige kanha wu nō Zheruzalemu ni, kōnhō wu bu já nō wà, wu she Pantekōti wu caņa ki ηunη círi wà.

Pōli ya Efese kulo li n'a daa fee nōhōlee pu yeri

¹⁷Lee wuu na Pōli ya tiin Miletu kulo li ni, na pii tun na pu she Efese kulo li n'a daa fee nōhōlee pu yiri pa. ¹⁸Ba p'a pa nō we, a wu pu pye: «Na cebooloo, fo caņa kemu tēhene na ne na tōyō shan Azi fiige ki ni ge, fo na pa nō nipaa na, yee wa ne jaarigana ni ne kapyegee ki beeri ce. ¹⁹Ne naye tirige tuun beeri ni na kapyengee pyi Kafō mu, na jaa soro, na jesinme wo. Yawutuu be ya woni pye ne kaa na tōjii nijehenge ni, na sii kanhama nigbō nō ne na xuuni. ²⁰Lee be na, yee kuduun je kaa lemu ni ge, ne lee la shishiin ηmōhō yee na we. Ne yee kalaa Kile Kafila wu ni sipyii beeri nii na, na yi kalaa yiye pyaa piyeye be ni. ²¹Na yi jo na waha sipyii pu beeri mu, Yawutuu fara Girekii na, jo pu daburaje jo pu jurumu wu na, p'i sō Kile na, p'i dà wu Kafō Yesu na.

²² «Ayiwa nime, Zheruzalemu ni di wa gaaji. Kile Munaa l'a na jaha co na se wa. Le l'a da zhe na ta wa ge, di wa lee ce we. ²³ Ga kulo beeri ni kunni n'a toro ge, Fefere Munaa na li she na na, na kasolene ni kanhama pu wa na jaha na wa. ²⁴ Lee be na ne na munaa li wii yaaga we. Le l'a dan ne ni ge, lee li wa me. Tuduro te t'a kan ne mu ge, na tee shonri fo ti tene. Kafo Yesu ya labye wemu beeri kaa le ne keje ni ge, ne funjo wa di wee beeri pye di wu xo. Wee labye wu wu wa me, na Kile wo niime we wo Jozaama pu jo sipyii pu mu.

²⁵ «Ayiwa, ne toro yee piimu niye ni, na Kile saanra ti wo kafila wu jo ge, ne li ce jo ne ni yee wa da wuye ja nige we. ²⁶ Lee l'a li pye n'a yi fiinge jo yi mu, sipya wa shishiin wo shishan foo wa ne na nige we. ²⁷ Bani ne Kile jidaan beeri she yee na, ne yafiin nmcho yi na we. ²⁸ Ayiwa, yi kasege yaha yiye na de! Fefere Munaa l'a yi teje dubyagbaha kemu juno ni ge, yi kee co xuuni ba dubyanaha-jemee je we. Kile ya n'a daa fee piimu sho wu Ja wu wo shishan pu baraga ni ge, yi kasege yaha pee na, y'i pu como ce. ²⁹ Neye pyaa ya li ce jo ne nigarixhogo na yacoyo na ba je yee niye ni, na do dubyaa pu na. ³⁰ Ali yeeye pyaa kii be ni naha, pii na ba foro yee ni, na kafineye taga n'a daa fee pii juy kyegi, na pye puye pyaa wo kalaapiire. ³¹ Lee wuu na, yi kasege yaha yiye na. Yi yi funjo tirige li na na yee taanri ne pye naha yee niye ni na yee beeri nigin nigin wu kalaa cana fara piige na, fo na jesinme wo yee kaa na.

³² «Ayiwa, nime n'a da yi kaa le Kile ni wu niime jomo pu keje ni. Kile ya sipyii piimu pye fefee ge, yee be pu wa pee ni. Wu na ba fanha kan yi mu n'a daa wu ni, loolodaa lemu be w'a keme yaha ge, na lee be kan yi mu. ³³ Ne ta nii yeege wa shishiin wo wari, kelee wu sanni, kelee wu fayafa feni we. ³⁴ Yee ya li ce na jo neye pyaa keye yi wo labye w'a ne keree beeri ya, na na naarijii pu beeri wogoo ya*. ³⁵ Ne li she yee na shegana beeri na jo mu wee ya yaa na kapyene pyi na la baa fee pu teri, na wu funjo tirige ni Kafo Yesu ye pyaa wo jomo pu ni na: «Duba ya daa gan funjo ni na toro da na.»»

³⁶ Ayiwa, ba Poli ya xo pee jomo pu na we, na nuguro sin, a wu ni n'a daa fee pu beeri di binne Kile beeri. ³⁷ A n'a daa fee pu beeri di sii meh ee su xuuni Poli gari wuu na. A p'i wu shaari ni taanreege fo ni. ³⁸ Lee kadugo na a p'i Poli torogo na pa korogo ki jo na. Poli ya jomo pemu jo na njaa tene na na pu da nii taha wee na nige-e ge, pee jomo pe bi pu jahaya tanha xuuni.

---

*20:34 Kapyegee 3:18 wu kalaa.

Pɔli ya kari Zheruzalemu ni

21 ¹ Ayiwa, wee tuun wu ni a wèè di fò wu kan wùye mu ni n'a daa fèe pu ni, na jé kɔɔgbɔhɔ ki ni na kari Kɔsi ni. Kee caɔa ki jimuguro, a wèè di nɔ Orode ni, na yiri wà, na gari Patara ni. ² Ba wèè ya nɔ wà wè, na kɔɔgbɔhɔ ka ta ki na se Fenisi fiige ki ni. A wèè di jé kee ni na kari. ³ Ba wèè ya she nɔ Sipere fiige ki shizhaa na wè, ma jhehe yere kɔɔgbɔhɔ ki ni ma na da kee jaa. A wèè di kee yaha me kamene ce wu ni, na doro kari Siiri fiige ki ni. A kɔɔgbɔhɔ ki she yere Tiiri kulo li ni, bani lee kulo li ni tuguro ti bi yaa na tirige. ⁴ A wèè di foro kɔɔgbɔhɔ ki ni, na jé kanha ki ni, na she n'a daa fèe pii ta wà Tiiri ni. A wèè di cewuu nigin pinne pye ni pee ni wà. Pɔli bi da zhe kanhama pemu ja Zheruzalemu ni ge, Fefèere Munaa bi pee kaa jo pee n'a daa fèe pu mu. A pee di Pɔli pye: «Ma ganha bu she Zheruzalemu ni wè.» ⁵ Ga ba wèè cagaraga k'a pa nɔ wè, n'a daa fèe pu fara pu cèe na, na fara pu nɔhɔpiire na, a pu beeri di foro di zhe wèè torogo. A p'i foro ni wèè ni kanha ki ni na kari fo kɔɔɔɔ ki jɔ ki na. A wèè beeri di she binne nuguro sin wà lɔhɔ ki jɔ ki na, na Kile jèeri. ⁶ Lee kadugo na a wèè di fò wu kan wùye mu, na jé kɔɔgbɔhɔ ki ni, a pee kunni di guri na gaanji pu kabanya ni.

⁷ Ayiwa, ba kɔɔgbɔhɔ k'a yiri ni wèè ni Tiiri kulo li ni wè, a wèè di she digi kulo la ni lee mege je na Potolomasi; Wà wèè ya kɔɔɔɔ ki wo jara li jɔ yaha. A wèè di foro kɔɔgbɔhɔ ki ni, na jé kanha ki ni, na she n'a daa fèe pu shaari, na lee caɔa jii le pinne pye ni pu ni shiizhan. ⁸ Kee caɔa ki jimuguro, a wèè di jaari kari Sezare kulo li ni, na she digi Filipe jɔɔɔ ni. N'a daa fèe pu bi sipyii gbarashuun wemu jaha bulo na pee pu tudunmɔ pu tege labye wu na ge, wee Filipe we be w'a bye pee gbarashuun we ni. Kafɔɔ Yesu wo Jozaama pu jovɔɔ wa wu bye wii. ⁹ Dojɔɔɔ pushaa nacebaalaa shishèere wu bye Filipe mu. Kile bi jomɔ yu pee beeri mu pu na dorogo sipyii mu. ¹⁰ A wèè di diin Filipe kaban na cabyaa nijehenje pye wà. Na wèè yaha Filipe kaban, a Kile tudunmɔ wa di ba ba caɔa ka na yiri Zhude fiige ki ni. Wee mege ki bye na Agabusi. ¹¹ A wee ná wu nɔ wèè na, na Pɔli wo kirimèe lɔ, na lee taga wuyè pyaa keye ni wu tɔɔɔɔ pɔ, na jo: «Fefèere Munaa l'a jo na Yawutuu pu da ba she le kirimèe le kafɔɔ co Zheruzalemu ni, na wu pɔ le pɔgana le na, na wu le shi watii kenje ni wemu je Yawutuu wè.»

¹² Ba wèè ya pee jomɔ pu logo wè, a wèè ni wee xuu wu sheen di binne Pɔli jèeri jo wu ganha bu she Zheruzalemu ni wè. ¹³ A Pɔli di jo: «Naha wo mehèe yee di suu me wè? Y'a giin y'i na jaha tanha ge? Ne gbegele xɔ xu ka na Zheruzalemu ni Yesu Kirisa mege wuu na pu da jo pɔɔɔɔ.» ¹⁴ Wèè

ya pa li ja nago Pɔli ya go wu wu xakili laha Zheruzalemu shee li na-e ge, a wèe di cari, na jo: «Le li wa Kile jidaan ge, lee li pye.»

¹⁵ A cabyaa dama dama di doro, a wèe di gbegele na gari Zheruzalemu ni. ¹⁶ A Sezare kulo li wo n'a daa fee pii di binne kari ni wèe ni. Ba wèe ya nɔ Zheruzalemu ni we, wèe bi yaa wèe pu tigi ná wemu juɔɔ ni ge, a pee n'a daa fee p'i gari ni wèe ni wee kaban. Wee ná wu mege ki bye na Minason, Sipere shen wu bye wii. Wee bi dà na xɔ Yesu na l'a mɔ.

Yakuba ya Pɔli yeri

¹⁷ Ba wèe ya nɔ Zheruzalemu ni we, a wèe cebooloo n'a daa fee p'i wèe juɔɔ círi ni fundanga ni. ¹⁸ Kee caɔa ki jimuguro a Pɔli di gari ni wèe ni Yakuba kaban. N'a daa fee nɔhɔlee pu beeri be pu bi pinne wà. ¹⁹ Ba fò w'a pye xɔ we, a Pɔli di jomɔ pu lɔ. Shi wemu je Yawutuu-i ge, Kile ya kaa lemu pye wee shi wu be te ni Pɔli wo Kile jomɔ yere li funɔɔ ni ge, a wu ju le kee ni, na kee beeri paari pu mu nigin nigin na.

²⁰ Ba p'a yee logo we, a pu beeri di Kile sɔ, na baraga taha wu na. Lee kadugo na a p'i Pɔli pye: «Wù ceborona, m'a jaa we, Yawutuu xhuu nijehemee p'a dà Yesu na naha, ga, ali nijaa we be ni, pu beeri ya taha yaha Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu feni. ²¹ Sipyii pii d'a pa yi jo pu mu na Yawutuu piimu pu wa shi wusama te ni ge, na mu wu wa yi yu pee Yawutuu pu mu na pu Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu keree ki yaha; na pu ganha ba pu nɔhɔpiire kɔɔn nige we, p'i ganha ba kalegee kii shishiin be pyi we. ²² Ayiwa, wèe na lee kaa le co cogana leke na we? Li pye pyegana beeri na pu na ba li ce na mu ya pa. ²³ Lee funɔɔ ni, le w'à da jo ma mu nime ge, m'a yaa ma lee pye. Ayiwa, namaa shisheere je naha wèe mu, pee bi jɔmehere lɔ Kile mu. ²⁴ Ma da jé ni pu ni Kile-peeje pugbɔhɔ ki ni, m'a maye pye feepee, m'a pu be pye feepee na be ni saliya wu ni. M'a pu beeri wo juguupereme wolo, kɔnhɔ p'i pu beeri juɔɔ kuu. Lee bu bye Yawutuu pu na ba li ce na sipyii p'a keree kiimu beeri jo mu shizhaa na ge, na lee la shishiin wa can we. Pu na ba li ja be sanha na muye pyaa ki be k'a jaari na saharɔi ni Musa wo saliya wu ni. ²⁵ Shi wemu je Yawutuu we, wu be d'a dà Yesu na ge, wèe ya seme tun xɔ pee be mu, na wù fungɔnyɔ she pu na; wèe ya li she pu na jo xaara beeri p'a gbo yapere na ge, pu ganha ba tee xaa we, pu ganha ba shishan xaa we, pu ganha ba yaxuyo xaa we, p'i ganha ba dɔdɔɔɔ pyi we.»

²⁶ Ayiwa, a Pɔli di fara pee namaa shisheere wu na, tee jimuguro ti na a wu wuye pye feepee na pee be pye feepee. Lee kadugo na a p'i gari Kile-peeje pugbɔhɔ ki ni shiizhan. Pu fefeere cabyaa ki ju na ba fa caɔa kemu, ni pu beeri nigin nigin wu saraya na ba wolo caɔa kemu ge, a Pɔli di yee caya yi she pu na.

P'a Pɔli co Kile-peeŋe pugbɔhɔ ki ni

²⁷ Lee bi Azi fiige ki wo Yawutuu pii ta pee ya Pɔli ja Kile-peeŋe pugbɔhɔ ki ni. Ba cabyaa gbarashuun wu ɲɔ ya giin di va we, a p'i ba na sii tunmɔ pu pele, na sipyii pu sɔn, a p'i Pɔli co. ²⁸ Na ganha na xhuulo na: «Izirayeli shɛen, y'a ma yoo, y'a ma! Ná we w'a ɲaari na sipyii pu kalaa tɛye yi bæeri ni na wèe wo shi wu ɲɛ xuuni-i ge, wee wu ɲɛ we. Wee w'a yu be sanha na wèe wo saliya we ni wèe wo Kile-peeŋe pugbɔhɔ ki ɲɛ xuuni we. Lee bæeri kadugo na, Girekii be ni w'a pa na pa jé fo Kile-peeŋe pugbɔhɔ kiye pyaa ni, na wèe wo fɛfɛere xuu wu nɔrɔgɔ wèe mu.» ²⁹ P'a yee jo bani p'a bi Efese shɛen Torofime ɲa ni Pɔli ni kanha ki funɲɔ ni, na ganha na giin na w'a jé ni wee be ni Kile-peeŋe pugbɔhɔ ki ni.

³⁰ Ba l'a pye mu we, a kanha ki funɲɔ ki bæeri di wuregi. A sipyii p'i ganha na fɔro kabaya yi bæeri na, na fe na ma. A p'i Pɔli co, na wu fuulo yeege Kile-peeŋe pugbɔhɔ ki ni, na gburaya yi tɔ taapile ni. ³¹ Na pu yaha pu na Pɔli shaa di gbo, a pii di baa kari na she yi jo sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu mu na Zheruzalemu kulo li bæeri l'a wuregi. ³² Ba sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ w'a yee logo we, taapile ni a wu sɔrɔsii pii lɔ na fara sɔrɔsii ɲuɲɔfɛe pii na, a p'i baa jé kanha ki ni. Ba Yawutuu p'a sɔrɔsii wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu ɲa ni wu sɔrɔsii pu ni we, a p'i Pɔli wo kpɔnɔ ti ɲɔ yereŋe. ³³ A sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu ba Pɔli co. A wu sɔrɔsii pu pye na pu tɔɔrɔ shɔnhɔyɔ shuun le wu na. Ba p'a Pɔli pɔ na xɔ we, a wu yegeŋe pye na: «We ná we di ɲɛ jɔgɔ we? ɲaha wu d'a pye we?» ³⁴ A sipyii pu bæeri di ganha na xhuulo puye taan, wa shishiin nijoyo ni wa woyo ɲɛ nigin we. A sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu ba li ta na wee wa da jomɔ pa shishiin ta logo tunmɔ pu keŋe ni we, a wu sɔrɔsii pu pye na p'a se ni Pɔli ni sɔrɔsii pu wo pugbɔhɔ ki ni. ³⁵ Ba p'a she nɔ tajege ki ni we, a sipyii p'i sii tunmɔ pu pele fo sɔrɔsii p'a na Pɔli lɔ. ³⁶ Bani sipyiŋehemɛɛ pu bi taha wu feni, na xhuulo na yu na: «Yi wu gbo laha wà! Yi wu gbo laha wà!»

Pɔli ya jo ni Zheruzalemu shɛen ni

³⁷ Pɔli nijewo pugbɔhɔ ki ni, a wu sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu pye: «Ta ne na já jo ni ma ni?» A sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu jo: «A l'i bye kanna mu w'a Girekii jomɔ pu nuri ge?» ³⁸ Wee tuun wu ni, Misira shen ná we w'a n'a she le wuyɛ ni kurogo ke na, fo w'a kari ni namaa kabɔfonɔɔ shishɛere (4.000) ni siponɔ ki ni gbuuro ti kaa na ge, mu wa were we ge?» ³⁹ A Pɔli di wu ɲɔ shɔ na: «Yawutu ne ɲɛ, Tarisi kulo li ni ne yìri, Silisi fiige ki ni. Kulo lemu shen ne ɲɛ ge, l'a pele. ɲɔ mayɛ na m'a na yaha di jo ni sipyii pu ni.» ⁴⁰ A sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu kafila wu kan Pɔli mu na wu jo ni sipyii pu ni. A Pɔli di yere wà kɔnɔ li ni, na wu keŋe yirige sipyii pu

mu, na w'a giin di jo ni pu ni. Ba sipyii p'a cari puyɛ na wɛ, a Pɔli di jɔ kɔn na yu ni pu ni Yawutuu jomɔ pu ni. A wu pu pye:

22¹ «Na tii ni na cebooloo, yi logo na jɔ na. N'a da ba jo nime na li she yee na jo nɛ ta kakuunɔ la shishiin pye wɛ.»² Ba sipyii p'a Pɔli ja wu na yu puyɛ pyaa wo jomɔ pu ni wɛ, a p'i nɔhɔdaan jomɔ pu bɛeri jɔ yaha, na fɛhɛ kpan. A Pɔli di jo:³ «Yawutu nɛ jɛ. Nɛ se Tarisi kulo li ni, Silisi fiige ki ni. Ga Zheruzalemu ni nɛ le naha. Nɛ kalaa to wu bye Gamaliyeli. Wee w'a nɛ keme kalaa na bɛ ni wù sefelee pu wo saliya wu keree ni. Kafugo bye nɛ bɛ ni fo xuuni Kile-shaa li funɔɔ ni ba yee bɛ wa mɛ nijnaa wɛ.»⁴ Nɛ bɛ wu bi Yesu koo li wo sipyii pu kana, fo na pii gbuu pu ni. Nɛ bi le koo le jaarivɛɛ conɪ cɛɛ fara namaa na, na pu puu na leni kaso ni.⁵ Saraya naha shɔnriɛɛ wo jɔnɔfɔgbɔ wɛ, ni nɔhɔlɛɛ nahagbaa fɛɛ wo kurunɔ ke, pee wa na sɛɛɛɛ le kaa le na. Nɛ bi sɛmɛ ta bɛ pu mu, na gaanɔ di zhɛ gan Damasi kulo li wo Yawutuu pu mu, kɔnhɔ di bu she Damasi ni, na she n'a daa fɛɛ pii ta wà, di pee bɛ co di pu pɔ, di ba ni pu ni Zheruzalemu ni, kɔnhɔ kanhama di ba nɔ pu na.»

Pɔli ya dà dagana lemu na Yesu na ge, w'a yee naha jo

⁶ «Ayiwa, na nɛ yaha nɛ na gaanɔ koo li ni, na ba she dɛɛɛɛ Damasi na cafugo ki na. Taapile ni a kpɛɛngbɔhɔ ka di yiri fugba we ni, na ba jí na nɛ maha.»⁷ A nɛ wolo to jɔnɛ na, na mujuu la logo na: «Sɔli, Sɔli, naha na m'a na kana mɛ wɛ?»⁸ A nɛ yegeɛɛ pye jo: «M'i jɛ jɔɔ wɛ, Kafɔɔ?» A wu nɛ pye: «Nɛ jɛ Nazareti sheen Yesu, nɛ mu wa gana mɛ.»⁹ Ayiwa, sipyii piimu pu bye ni nɛ ni ge, pee kunni ya kpɛɛngbɔhɔ ki ja, ga we wu bi yu ni nɛ ni ge pu ya ta weefɔɔ wo mujuu li logo wɛ.¹⁰ A nɛ yegeɛɛ pye jo: «Kafɔɔ, leke nɛ d'a yaa na pye wɛ?» A Kafɔɔ di nɛ pye: «Yiri m'a jé Damasi kanha ki ni, Kile funɔɔ wa ma lemu pye ge, lee na zhɛ jo ma mu.»¹¹ Kpɛɛngɛ ki bi pele pelegana lemu na ge, a nɛ bye nɛ jaa nige wɛ. Sipyii piimu pu bye ni nɛ ni ge, a pee di na nɛ co keɛɛ na na jé kanha ki ni.

¹² «Lee bi ná wa ta Damasi ni wee mege jɛ na Anapasi. Kile jɔni faara sipya wu bye wii fo xuuni, na jaarɪ na saharɪ ni Musa wo saliya wu keree ki bɛeri ni. Damasi kulo li Yawutuu pu bɛeri bi wu mesaaɔa yu,¹³ A wee di ba nɛ feni, na ba yere nɛ taan, na jo: «Na ceborona Sɔli, ma jɔni ki mugi m'a wii!» Taapile ni, a nɛ jɔni k'i mugi, a nɛ wii na wu niyerege ja.¹⁴ A wu nɛ pye: «Wèe sefelee pu wo Kile wu w'a mu naha bulo, kɔnhɔ m'a wu jidaan cɛ. Wemu w'a tii ge, m'a wee ja, m'a wu jɔ jomɔ bɛ logo.»¹⁵ Bani ma na ba bye wu sɛeri. M'a keree kiimu ja na kiimu logo ge, ma na ba kee wo yere pyi sipyii pusamaa bɛeri mu.¹⁶ Wee tuun wu ni nime, ma ganha bu diin na kaa latii ma da da sigeɛ wɛ. Yiri m'a batize, ma wo jurumu wu yafa ma mu Yesu mege ki gbɔɔɔ ni.»

Kile ya Pɔli tun shi watii mu

¹⁷ «A ne guri pa Zheruzalemu ni. Na ne yaha Kile-nerɛge na Kile-peeɛge pugboho ki ni, a Kile di kashɛ la she ne na. ¹⁸ A ne Kafɔɔ na, a wu ne pye: «Tɔgaaya lo, m'a foro Zheruzalemu ni, bani jomɔ beeri ma da ba jo naha ne shizhaa na ge, sipya wa shishiin wa da gbara pu na ma mu we.» ¹⁹ A ne wu pye: «Kafɔɔ, puyɛ pyaa wa li ce na ne wu bi ma jaari na Kile-peeɛge piyeye yi sahaɛi, na n'a daa fee pu conɛ na pu sani, na pu leni kaso ni. ²⁰ Ali Eceɛni we wu bi mu jomɔ pu yu ge, pu bi wee gbuu tuun wemu ni ge, neye pyaa ki be bye wa. Ne bi soɔ li na jo pu Eceɛni gbo. Neye pyaa k'a bi Eceɛni gboveɛ pu fadeye yi co pu mu.» ²¹ Wee tuun wu ni a Kafɔɔ di ne pye: «Yiri, di ma tun shi watii mu taliige ni.»»

Pɔli ya li she sɔɔsɛii pu na na Orome shen wee je

²² Sipyii pu beeri bi niwegeee shan na Pɔli kafila wu nuri, fo na she no pe jomɔ pe na. Ga ba w'a pa no le ye pee jomɔ pu ni we, a sipyii p'i ganha na xhuulo na yu: «Ke sipyituugo ke ya yaa na ki gbo! We ya yaa pu wu yaha ni na bada we!» ²³ A p'i ganha na sele, na pu fadeye wolo na yee figi fugba we ni, na gbazhenhe kori na waa fugba wu ni. ²⁴ Ba sɔɔsɛii pu wo nuɔɔfɔgbɔ w'a lee ja mu we, a wu sɔɔsɛii pu pye na pu je ni Pɔli ni sɔɔsɛii pu wo pugboho ki ni. W'a lemu pye sipyii p'i sele me wu na ge, p'i wu kpɔn ni susɔloɔ ni fo wu bu she lee jo, ²⁵ Ga tuun wemu ni pu bi Pɔli puu p'i wu kpɔn ge, sɔɔsɛii nuɔɔfɔɔ we wu bye wu taan ge, a Pɔli di wee pye: «Na be ni saliya wu ni, l'a saha nago yee pu Orome shen kpɔn ni susɔloɔ ni wu kiiri konbaa ge?» ²⁶ Ba sɔɔsɛii nuɔɔfɔɔ w'a yee logo we, a wu gari sɔɔsɛii pu wo nuɔɔfɔgbɔ wu yiri na she wu pye: «Naha m'a giin di bye me we? We na we, Orome shen wu je wii!» ²⁷ A sɔɔsɛii pu wo nuɔɔfɔgbɔ wuyɛ pyaa di she Pɔli yege na: «Orome shen ye pyaa mu je ya?» A Pɔli di wu no sho na: «Uun.» ²⁸ A sɔɔsɛii pu wo nuɔɔfɔgbɔ wu jo: «Wari niɛheme ne saraa na na ja pye Orome shen.» A Pɔli di wu pye: «Ne d'a sii se Orome shen do!» ²⁹ Ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo we, piimu pu bi da wu kpɔn, p'i wu karamu fo wu jo ge, a pee beeri di jaaga laha wu taan. A sɔɔsɛii pu wo nuɔɔfɔgbɔ wu be di fya, bani wee wu bi jo na pu Pɔli po na ta Pɔli di je Orome shen cii ye pyaa.

Pɔli ya paari kiirikɔɔn kurunɔ ki nahagbaa na

³⁰ Ayiwa, kaa leke na Yawutuu p'a bi Pɔli jaagi ge, sɔɔsɛii pu wo nuɔɔfɔgbɔ wu funɔɔ bye wu lee tii ce. Lee wuu na w'a tuduro yaha she kee cana ki nimuguro, na pu saraya naha shɔɔnriweɛ nuɔɔfɔɛ|saraya naha shɔɔnriweɛ nuɔɔfɔɔ ni kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyii pu beeri yiri pinne. Lee

kadugo na a p'i pɔɔɔ ti sanha Pɔli na, na gari ni wu ni, na she wu yereŋe pu niŋe ni.

23 ¹A Pɔli di jaha ki le kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyii pu ni na jo: «Na cebooloo, ne na torogana li saha ni Kile jidaan ni, fo na pa nɔ nijaa na, fyaara be ya pye ne zɔ wu ni li koro ni we.» ²Jomɔ pe Pɔli ya jo ge, a pee di bye pu ya be saraya jaha shɔɔnriwee wo jɔnɔfɔgbɔ Anapasi mu we. Pii pu bye Pɔli tɔan ge, a wu pee pye na pu Pɔli kpɔn wu jɔ ke na. ³Wee tuun wu ni a Pɔli di wu pye: «Mu nivige ke kanna kasɔɔɔ kadugo ki! Kile be na ba mu kpɔn! Yateenge mu ya shan na tiin na ne kiiri ma da gɔn na saha ni saliya wu ni, mu ninumɔ di nɔhɔ m'a yu sanha na pu ne kpɔn, na ta saliya w'i ya yee jo we.» ⁴Sipyii pii pu bye Pɔli tɔan ge, a pee di wu pye: «Go Kile wo saraya jaha shɔɔnriwee wo jɔnɔfɔgbɔ wu mu wa zhehele me ge!» ⁵A Pɔli di pu pye: «Na cebooloo, ne li ce nago saraya jaha shɔɔnriwee wo jɔnɔfɔgbɔ wu jɛ wii we, sa lee ni we ne bi da ye jo ni wu ni we. Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha da kafilakuumɔ jo wá
ma nahagbaa fɔɔ na we.»*

⁶Ayiwa, Pɔli bi li ce na kiirikɔɔn kurunɔ ki taaga ka ki jɛ Sadushɛen, taaga kisaŋa di jɛ Farizhɛen. Lee wuu na w'a mujuu wá pu niŋe ni na pu pye: «Na cebooloo, Farizhen|Farizhɛen ne jɛ. Ne sefee jɛ Farizhɛen. Ne dà li na jo xunene na ba bye jiga na ge, kee tadaŋa ke wuu na kiiri w'a gɔɔn me ne na nijaa.» ⁷Ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo ye we, a nakaara di jé Farizhɛen ni Sadushɛen pu te ni. A sipyii p'i daa taaya shuun. ⁸Bani Sadushɛen, pee wa yu na xunene da ba bye jiga na we, na melekee jɛ we, na munahaa kiitiigee be di jɛ we. Na ta Farizhɛen, pee d'a dà kii keree kii beeri na. ⁹A tunmɔ p'i ganha na bele fo xuuni. A saliya karamɔgɔɔ pii di yiri Farizhɛen pu wo kurunɔ ki ni, na kafugo le puye ni na jo: «Wée kunni ya ta kakuunɔ la shishiin ja we ná we na we. Ma na zhe li ta melekee wa, kelee munaa la l'a yu ni wu ni.» ¹⁰A nakaara t'i ba sii pele fo sɔɔsɔsɔ pu wo jɔnɔfɔgbɔ wu funɔɔ ya pen na pu ganha ba Pɔli kile gbo puye te ni we. Lee wuu na w'a sɔɔsɔsɔ pii tun na pu tigi, p'i ba Pɔli sho sipyii pu na, p'i she ni wu ni sɔɔsɔsɔ pu wo pugbɔhɔ ki ni.

¹¹Kee caŋa ki jimuguro nibiige, a Kafɔɔ di ba wuye she Pɔli na na wu pye: «La le maye ni m'a ma luu waha. Ba m'a pye ne seeri na ne kaa jo Zheruzalemu kulo li ni we, mu ma da zhe bye ne seeri, na ne kaa jo Oromɛ kulo li be ni.»

*23:5 Ekizode 22:28

Yawutuu p'a woni faanri P'oli kaa na

¹² Kee canja ki jimuguro nisɔɔɔ na, a Yawutuu pii di binne na woni pye P'oli kaa na. A p'i gaa puyɛ mu na pee wa da li wɛ, pee di wa da lɔhɔ gba wɛ, fo pee bu she P'oli gbo. ¹³ Piimu p'a bi wee woni wu pye ge, pee bi nehe namaa kelee shisheere (40) na. ¹⁴ A p'i gari saraya jaha shɔɔnriwee jɔɔfɛe|saraya jaha shɔɔnriwee jɔɔfɔɔ ni nɔhɔlee pu feni, na she pee pye: «Wɛe ya wɛye pinne na gaa Kile na, jo wɛe da li wɛ, wɛe di wa da lɔhɔ gba wɛ, fo wɛe bu she P'oli gbo tuun wemu ni. ¹⁵ Lee wuu na, yi ni kiirikɔɔn kurujɔ ki sipyii pusamaa beeri, yi be yi na y'i she sɔɔsii pu wo jɔɔfɔɔgɔ wu jɛeri na wu pa ni P'oli ni yi mu. Y'i yiyɛ pye kanna y'a giin y'i ba wu keree ki deele yi ki suguri saama na. Wɛe kunni wa gbegele xɔ na wu sige, wu ba wu gbo koo li na, na wu ta wu sanha nɔ nahame yi na wɛ.»

Yawutuu pu wo woni wu nɔhɔ ya mugi

¹⁶ Ga, a P'oli yalɔ di we woni we kafila wu beeri logo. A wu baa kari sɔɔsii pu wo pugbɔhɔ ki ni, na she yee jaha jo P'oli mu. ¹⁷ Wee tuun wu ni a P'oli di sɔɔsii jɔɔfɔɔ wa yiri na wu pye: «She ni we levɔɔ we ni sɔɔsii pu wo jɔɔfɔɔgɔ wu mu, jomɔ pa pu wa wu mu na jo wu mu.» ¹⁸ A wee sɔɔsii jɔɔfɔɔ wu gari ni levɔɔ wu ni sɔɔsii pu wo jɔɔfɔɔgɔ wu mu, na she wu pye: «Kasolemeɛ P'oli w'a ne yiri, na ne pye na ne wu pa ni we levɔɔ we ni mu mu na jomɔ pa pu wa wu mu na jo ma mu.» ¹⁹ A sɔɔsii pu wo jɔɔfɔɔgɔ wu levɔɔ wu co wu keje na, na fulo ni wu ni kabanugo na, na wu yege na: «Jomɔ peke p'i wa mu mu na jo ne mu wɛ?» ²⁰ A levɔɔ wu wu pye: «Yawutuu p'a jo na be yi na na pee da ba mu jɛeri jiga na, na m'a P'oli yaha she kiirikɔɔn kurujɔ ki mu; na p'a giin p'i she wu keree ki keme suguri. ²¹ Ga ma ganha bu dɔ yee na wɛ! Bani pu wo sipyii pii p'a da ba lara na P'oli sige koo na, pee ya nehe sipyii kelee shisheere (40) na. P'a be yi na, na gaa Kile na na pee wa da li wɛ, pee di wa da lɔhɔ gba wɛ, fo pee bu she P'oli gbo tuun wemu ni. P'a gbegele xɔ be. Mu jɔ yiri pu wa wii, mu ba sɔɔ na lee pye pu mu.» ²² A sɔɔsii pu wo jɔɔfɔɔgɔ wu levɔɔ wu yaha kari. Ga na yi jo na waha wu mu na ye w'a jo wee mu ge, na wu ganha bu yee jo sipya watii mu nige wɛ.

P'a P'oli yaha she gan gbafeneereɛ Felikisi mu

²³ Lee kadugo na a sɔɔsii pu wo jɔɔfɔɔgɔ wu sɔɔsii jɔɔfɛe shuun wa yiri na pu pye: «Yi sɔɔsii xhuu shuun wá puyɛ na, ni shɔnduguloo kelee gbarashuun, ni namaa tanmaa fɛe xhuu shuun. Pu beeri di gbegele, piige ba wɔ na nɔ tuunɔ jii gbarasheere na, p'i da se Sezare kulo li ni. ²⁴ Yi

shɔngɔ ka gbegele Pɔli be mu, kɔnhɔ wu nijeme di nɔ gbafeneere Felikisi na yaaga ganha bu wu ta we.»²⁵ Lee kadugo na a wu seme yaa na wee tun Felikisi mu. Wee seme wu jomɔ pu wa me:

²⁶ «Ne sɔɔsɔii wo ɲɲɔɔɔɔ Kulodi Lisiyasi w'a we seme we yaa na tun na ɲɲɔɔɔɔ gbafeneere Felikisi mu.

N'a ma shaari.

²⁷ «Yawutuu pu bi we ná we co, na ganha na giin p'i wu gbo. Ba ne pa logo na Orome shen wu ɲe wii we, a ne na wo sɔɔsɔii pii tun kari p'a she wu shɔ pu na. ²⁸ Kaa lemu w'a bi pye a Yawutuu p'i ganha na wu jaagi lee wuu na ge, ne funɲɔ ki bye di lee ce. Lee wuu na, a ne she ni wu ni pu wo kiirikɔɔn kuruɲɔ ki mu. ²⁹ Ga, a ne ba li kaseri, na li ta jo pu wo saliya wu wo keree na p'a wu jaagi. Ga wu ya ta kakuunɔ la shishiin pye lemu na xu nɔ wu na, kelee na wu le kaso ni we. ³⁰ Lee kadugo na a p'i ba ne pye na Yawutuu p'a woni pye wu kaa na, lee wuu na ne mehe wu yaha she ma yiri, na yi jo Yawutuu pu mu jo p'a jaagi wu teri wu na kaa lemu na ge, jo pu she lee jo muye pyaa ki mu. Ye y'a bye ne mu di jo ma mu. Kile wu tuun wa she wu na.»

³¹ Yemu y'a jo sɔɔsɔii pu mu ge, a p'i lee pye; a p'i Pɔli lɔ kee piinunɲɔ ki ni, na gari ni wu ni fo Antipatirisi kulo li ni. ³² Nimuguro ti na, sɔɔsɔii piimu pu bye tɔɔɔɔ na ge, a pee di guri na pa pu wo pugbɔhɔ ki ni; a shɔnduguloo p'i ganha na gaanɲi ni Pɔli ni. ³³ Ba p'a she nɔ Sezare ni we, a p'i seme wu kan gbafeneeri wu mu, na Pɔli be she wu na. ³⁴ A gbafeneeri wu seme wu kalaa na Pɔli yege na: «Fiige keke ni mu d'a yiri we?» A Pɔli di wu pye na wee ya yiri Silisi fiige ki ni. ³⁵ A gbafeneeri wu wu pye: «Ma jaagivee pu ba nɔ naha tuun wemu ni, ne na logo ma ɲɔ na wee tuun wu ni.» A wu jo na pu Pɔli yaha saannaa Herɔdi wo kaanɲa ki ni, pu da wu kaseri.

Yawutuu p'a Pɔli jaagi

24¹ Ayiwa, a cabyaa kaguro di doro, a saraya ɲaha shɔɔnriwee wo ɲɲɔɔɔɔ Ananasi di ba Sezare kulo li ni, wu ni nɔhɔlee p'a, ni ná wa, wemu ya kafila ce xuuni ge, wee wu bi da ba wu kafilacene taga Pɔli tɔɔɔɔ le. Wee mege ki bye na Teritule. A p'i ba jaagi shan Pɔli na gbafene ere Felikisi mu. ² A p'i she Pɔli yiri na pa. Keree kiimu na p'a wu jaagi ge, a Teritule di kee ɲɔ kɔn na baari gbafeneeri wu mu. A wu jo: «Wu ɲɲɔɔɔɔceme we, wèe wa fereme nigbɔ pemu ni fiige ki funɲɔ ni nijaa we ni ge, mu gbɔɔɔɔ ni wèe ya pee fereme pu ta. Mu wo fungɔngɔ fere nigbɔɔɔ funɲɔ ni be ɲeri nijeheme ya jé fiige ki ni, fo na ki pye k'a she ɲaha na. ³ Wèe ya ma saama pu ce ma mu tuun beeri ni kii keree kii beeri na. ⁴ Ga ma na jo ne funɲɔ wa wèe pu ma teɲe yaha fo di mɔ we, lee

wuu na n'a ma jɛeri jo ma ɲɔ maye na, m'a niwegee shan m'a kafilakaya nigin nigin logo wu mu.

⁵ «Ayiwa, we ná we m'a ɲaa me ge, wèe kunni ya we sɛeri na wu ta ba kafɛge bani ɲe wɛ. Wu ɲe na n'a she yirige Yawutuu pu niɲe ni koɲɔ ki bɛeri na. Wee wu ɲe bɛ Nazareti shɛen wo koo li ɲahagbaa fɔɔ. ⁶ W'a bi giin fo na wèe Kile-pɛɛɲe pugbɔhɔ ki bɛ nɔɔɔɔ, lee wuu na wèe ya wu co. [Wèe bi giin wèe di wu kiiri kɔn na saha ni wu wo saliya wu ni. ⁷ Ga, a sɔɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ Lisiyasi di nɔ ni kafugo ni, na wu shɔ wèe na. ⁸ Na wèe pye na lemu na wèe ya wu jaagi ge, na wèe pu pa lee jo muye pyaa mu.] Maye pyaa ki bɛ na já wu yege, keree kiimu bɛeri na wèe ya wu jaagi ge, ma na ki logo wuyɛ pyaa ɲɔ na.» ⁹ Yawutuu piimu bɛeri pu bye wà ge, a pu bɛeri di yere pee jomɔ pu na, na Teritule ya yemu jo ge, na can wu ɲe wii.

Pɔli bɛ ya paari gbafɛnɛeri wu mu

¹⁰ Lee kadugo na a gbafɛnɛeri wu jomɔ pu kan Pɔli bɛ mu. A Pɔli di jomɔ pu lɔ na gbafɛnɛeri wu pye: «Nɛ li cɛ li yee ya ɲɛɛ, jo mu wu ɲe we shi we wo kiiri kɔnɔɔ. Lee wuu na fyaara wa ne zɔ wu ni nago ne wu na fiin jo mu mu wɛ, bani ne ta kakuunɔ la shishiin pye wɛ. ¹¹ Nɛ pa Zheruzalemu ni di ba Kile peɛ li sanha doro cabyaa ke ni shuun tɔan wɛ. Ma ɲɛɛ yegeɲe pye bɛ, ma na li ta mu. ¹² Pu ya na ta nakaara na ni sipya wa shishiin ni Kile-pɛɛɲe pugbɔhɔ ki ni wɛ. P'i wa na ta di na sipyii ɲuɲɔ kyɛɛgi Kile-pɛɛɲe puga ka shishiin ni, kelee xuu watii ni kanha ki funɲɔ ni wɛ. ¹³ Pii sipyii pii wa da já kaa la shishiin jo lemu ya li shɛɛ na jaagi we p'a taha ne na ge, na can wu ɲe wii wɛ.

¹⁴ «Ayiwa, kaa lemu na n'a da yere di lee jo ma pii na ge, lee li wa mɛ. Wèe sefɛɛɛ pu wo Kile we, wee mu ne kapyɛɲɛ pyi kovonɔ latii ni, lemu kaa pii wa byi na li ɲe can we ge. Ga keree kiimu bɛeri k'a ka Musa wo saliya wu ni ge, ne dà kee bɛeri na; Kile tudunmɔɔ p'a kiimu bɛeri ka ge, na fara kee bɛ na. ¹⁵ Kile wemu na ne daa ge, wee na pu bɛ w'a daa nago kanna sipyisaamaa ni sipyikuuyo bɛeri nixhuyo na ba ɲe ɲiga na. ¹⁶ Lee wuu na ne la le naye ni, kɔnhɔ kakuunɔ la shishiin ganha da gori na zɔ wu na wɛ. Kakuunɔ la shishiin ganha da gori na ni Kile tɛ ni wɛ, kelee na ni sipyii tɛ ni wɛ.

¹⁷ «Ayiwa, ba yee kii ya toro wɛ, a ne ba ba wà caɲa ka, na ba na wo shi sipyii pii tɛge ni wari ni, na saraga bɛ wolo Kile mu. ¹⁸ Kee keree kii na p'a pa ne ta Kile-pɛɛɲe pugbɔhɔ ki ni. Ne bi bye bɛ fɛfɛɛ. Sipyii piitiilee di bye wà wɛ, nakaara bɛ di ya ta wà wɛ. ¹⁹ Ga Azi fiige ki wo Yawutuu pii pu bye ni ne ni. Li bu da nago kanna kakuunɔ la ne bi pye, pee bi yaa pu ta naha p'i ne jaagi mu ɲaha tɔan. ²⁰ Ni lee ni wɛ, pu bi ne kiiri wu kɔn

kiirikoon kurujɔ ki jaha taan tuun wemu ni ge, di bi ta n'a kakuuno la pye, pii sipyii pii pu wa naha ge, na pu lee jo ma nii na. ²¹ Na ne niyerege yaha pu nahagbaa na, pe jonumɔ pe ne jo pu mu ni fanha ni jo: «Ne da li na jo xuu na ba je na foro xu ni jiga na, lee li wa ne yaha me kiiri na nijaa yee nahagbaa na.»

²² Ayiwa, lee bi Felikisi ta wee ya Yesu koo li keree ki beeri ce, a wu kayuu li yirige, na kiiri wu yaha cana ka jaha na, na pu pye: «Y'a se, sorosii pu wo nuɔɔfɔgbɔ Lisiyasi ba ba, ne na ba yi keree ki keme na ki suguri.» ²³ Lee kadugo na a wu sorosii nuɔɔfɔɔ wa pye na wu Pɔli yaha kaso wu ni, na wu da wu kaseri; ga na p'i kafeeɛwama yaha wu mu. Na wu napiineɛ ba jo p'i ba foro wu na p'i yaaga ka kan wu mu, na p'i lee koro yaha.

Pɔli ya jo ni Felikisi ni wu sho wu ni

²⁴ Ba cabyaa dama dama ya toro we, a gbafeneereɛ Felikisi di ba ni wu sho ni. Cee wu mege ki bye na Durusili; Yawutu wu bye wii. A p'i wa tun w'a she Pɔli yiri. A Pɔli di ba. Sipya ya yaa ma da Yesu na dagana lemu na ge, a Pɔli di ba ganha na yee jaha yu pu mu. ²⁵ Ga sipya na ja wuye tanha tanhagana leke na kakuunɔɔ na, ni torogana lemu funɔɔ ni ma da bye tifiɛ fɔɔ Kile mu, ni jiga wo kiiri wu na ba gon kongana lemu na ge, ba Pɔli ya pa ɔ le yee ni we, a Felikisi di fya. A wu Pɔli pye; «Nime, ma na ja da gaanji, di ba tuun wa betii ta di na ma yiri sanha.» ²⁶ Wu bi giin na wari be Pɔli da ba gan wee mu. Lee wuu na wu bi ma Pɔli yiri tegeɛ nijeheneɛ ni pu na ma na yu.

²⁷ A p'i yee shuun pye lee ni. Lee kadugo na a p'i ba Pɔrisasi Fesitusi teɛ fiige ki nuɔɔ ni na pye Felikisi faara. Felikisi funɔɔ bye wu wuye ton taan Yawutuu pu mu, lee wuu na w'a Pɔli yaha wa kaso wu ni.

Pɔli ya jo pu she wee keree shoonri Orome saannaa nuɔɔfɔɔ wu yiri

25 ¹ Ba Fesitusi ya teɛ na pye Zhude fiige ki gbafeneeri we, a cabyaa taanri di doro, a wu yiri Sezare kulo li ni na kari Zheruzalemu ni. ² Ba w'a nɔ wa we, a saraya jaha shoonriveɛ nuɔɔfɔɔ|saraya jaha shoonriveɛ nuɔɔfɔɔ, ni Yawutuu pu wo nahagbaa feɛ p'i she wu mu, na she pu loyire jomɔ jo Pɔli shizhaa na. ³ A p'i wee gbafeneeri wu jeeɛri na wu ɔ wuye na wu Pɔli yaha she Zheruzalemu ni; lee di pu ta p'a woni pye Pɔli na, na p'i ba she lara wu sige koo na p'i ba wu gbo. ⁴ Ga, a wee di pu pye na kaso wu ni Pɔli wa da yaha wa Sezare kulo li ni, na jeri tapyege ni weeye pyaa be k'a da guri da se wa. ⁵ A wu pu pye sanha: «Yee wo nuɔɔfɔɔ p'a yaa na pinne na gaanji ni ne ni Sezare kulo li ni. Pu bu she nɔ wa, lemu na yee wa Pɔli jaagi ge, puye pyaa na lee jo.»

⁶Lee kadugo na gbafeñeri wu cabyaa ya laha gbarataanri kelee ke na Zheruzalemu ni wε, lee kadugo na a wu guri pa Sezare kulo li ni. Nimuguro ti na a wu she diin kiiri wu takɔngɔ ki ni, na tuduro tun na pu pa ni Pɔli ni. ⁷Ba Pɔli ya nɔ wε, Yawutuu pii p'a yiri Zheruzalemu ni na pa ge, a pee di yere wu maha; na sii kakuuɔɔ can can wogoo nɩɩɩɩɩɩ jo taha wu na, na ta se bye pu ni pu já kaa nigin be lo kii keree kii ni p'i li fiinɩe jo can di da li ni wε. ⁸Lee kadugo na a Pɔli be di jomɔ pu lo na jo: «Ne ya ta kakuunɔ la shishiin pye Yawutuu pu wo saliya wu shizhaa na, kelee Kile-peeɩe pugboho ki wε. Ne di ya kakuunɔ pye Orome saannaa ɩɩɩɩɩɩ wu be na wε.»

⁹Gbafeñeri wu funɩɩɩɩ ya pye wu kaa di daan Yawutuu pu mu ge, a wu Pɔli pye: «Ta ma funɩɩɩɩ wa m'a she Zheruzalemu ni, kɔnhɔ ma kiiri wu she gon wà naye pyaa ki nii na?» ¹⁰A Pɔli di jo: «Ne yere xɔ Orome saannaa ɩɩɩɩɩɩ wu wo kiiri wu takɔngɔ ki ni. Nahame ne kiiri w'a yaa na kɔn. Ne ta kaa la shishiin be kyeegi Yawutuu pu mu wε, muye pyaa ki be ya lee ce fiinɩe fo xuuni. ¹¹Ne da bi da ne kanahana la pye, kelee na kaa la pye lemu ya yaa ni xu ni ge, ne bi da xu wu she wε. Ga keree kiimu beeri p'a yu ne shizhaa na ge, na kee yaha can ɩe lee la shishiin ni wε, sipya wa shishiin be da já ne ɩɔ yaha pu mu wε. Ne funɩɩɩɩ ki wa na wo kiiri wu she gon Orome saannaa ɩɩɩɩɩɩ wu yiri.»

¹²Ayiwa, a gbafeñereε Fesitusi ni wu wo kapyebyenii p'i she puye ɩa, a wu na kuri pa, na ba Pɔli pye: «Ni ma wa Orome saannaa ɩɩɩɩɩɩ wu kaa jo xɔ, ma na zhe wee yiri Orome kulo li ni.»

Pɔli ya jo saannaa Agiripa nii na

¹³Ba cabyaa dama dama ya toro wε, a saannaa Agiripa ni wu sho Berenisi di gari Sezare kulo li ni di zhe gbafeñereε Fesitusi shaari. ¹⁴Ayiwa, a p'i cabyaa nɩɩɩɩɩɩ pye Sezare kulo li ni. A caɩa ka di ba nɔ, a Fesitusi di Pɔli wo keree ki paari saan wu nii na na: «Felikisi ya ná wa yaha naha kaso ni. ¹⁵Tuun wemu ni ne she Zheruzalemu ni ge, a saraya ɩaha shɔɔnriweε ɩɩɩɩɩɩ|saraya ɩaha shɔɔnriweε ɩɩɩɩɩɩ ni Yawutuu nɔhɔlee p'i she pu fiin jo ne mu wee ná wu shizhaa na, na ne ɩeeri na ne wu kiiri kɔn wu na, di wu gbo. ¹⁶A ne pu pye jo Orome sheen mu, fanhafaɔ ya yaa wu sipya ɩɔ yaha lee yahagana li na pu gbo wε. Piimu p'a wu jaagi ge, fo wu ni pee bu binne tiin jomɔ na. Keree kiimu na p'a wu tɔɔɔɔ leni ge, wu be di wu taa jo kee shizhaa na. ¹⁷Ayiwa, a pee sipyii p'i binne pa naha ni ne ni. Ba wèe ya nɔ naha wε, ne ta li yaha nige nimɔnɔ wε. Kee caɩa ki ɩimuguro ye pyaa, a ne gari kiiri wu takɔngɔ ki ni, na tuduro yaha p'a she wee ná wu yiri na pa. ¹⁸A wu jaagiveε p'i yiri yere na jo. Ga ne bi kakuuɔɔ kiimu kɔn naye funɩɩɩɩ ni ge, wu ya ta w'a jaagi lee la shishiin

na we. ¹⁹ Puye pyaa wo koo li wo nakaara jomɔ ye na pu bye; ni ná wa be wemu w'a xu ge, Pɔli di yu na wu je nii na. Wee ná wu mege ki bye Yesu. ²⁰ A ne kunni di bye ne ce dii ne da bye di lee la tuugo shɔɔnri we. Lee wuu na a ne Pɔli yege wu bu da wu na da zɔɔ wu she Zheruzalemu ni, kɔnhɔ wu kiiri wu she gɔn wà. ²¹ Ga, Pɔli ya ta sɔɔ lee na we, na jo na Orome saannaa juɔɔɔ wuyɛ pyaa ki da ba wee wo kiiri wu kɔn. Wee tuun wu ni a ne pu pye jo p'a wu kaseri kaso wu ni, fo di ba wu yaha she wee mu tuun wemu ni.» ²² A wee saan wu gbafeneeri wu pye: «Neye pyaa be funɔɔ ki wa di logo wee ná wu ju na.» A Fesitusi di wu pye: «Niga na ma na logo wu ju na.»

²³ Ayiwa, kee caɔa ki jimuguro, a saannaa Agiripa di wu saannaa fàya le, a wu ni wu shɔ Berenisi di ba. A sipyii p'i pu juɔɔ círi ni ciire ni. A pu ni sɔɔsɔii pu wo juɔɔɔɔgbɔ we, ni kulo li tayeregbɔhɔ sipyii di binne pa, na ba jé kiiri takɔngɔ puga ki ni. Lee kadugo na a Fesitusi di jo na pu pa ni Pɔli ni. ²⁴ Ba Pɔli ya nɔ we, a gbafeneeri wu jomɔ pu lɔ na jo: «Saannaa Agiripa ni yee piimu beeri pu wa naha ni wèe ni ge, yi we ná we wii. Yawutuu pu beeri p'a pu loyire she ne na we shizhaa na Zheruzalemu ni, ni nahame be, fo na sele na w'a yaa na wu gbo. ²⁵ Ne mu kunni, wu ya kakuunɔ la shishiin pye lemu na já xu nɔ wu na we. Ga wuyɛ pyaa kii d'a jo xɔ pu wee kiiri wu yaha saannaa juɔɔɔ wu wu kɔn, lee wuu na ne giin di wu yaha zhe wee yíri Orome ni. ²⁶ Ne sanha kafilafyen wa shishiin ta, ne na já wemu ka di dun Orome ni saannaa juɔɔɔ wu mu wu shizhaa na we. Lee wuu na ne pa ni wu ni yee mu, na ba ni wu ni mu saannaa Agiripa ye pyaa ki mu; kɔnhɔ yegeɔ kemu na ba bye wu na ge, di ya ta kee yegeɔ ke funɔɔ ni di ga gan wu mu. ²⁷ Bani na kasoleme yaha she Orome saannaa juɔɔɔ wu mu, lemu na w'a jaagi ge, lee juɔɔ di ya jo we, juɔɔ je lee na we.»

Pɔli ya wu fiin yu saannaa Agiripa nii na

26 ¹ Ayiwa, a saannaa Agiripa di Pɔli pye: «Ye yi wa ma mu ge, yee jo.» Wee tuun wu ni a Pɔli di wu keɔe yirige, na wu fiin ju kɔn na yu na: ² «Saan we, l'a taan ne ni, ne ma naye ta naha nijaa mu jahagbaa na, di li she ma na jo Yawutuu p'a keree kiimu beeri taga ne jaagi ge, lee la shishiin je can we. ³ Bani maye pyaa ki be wa Yawutuu pu wo kalegeɔ kee, ni pu nakaara keree ki beeri ce. Lee wuu na n'a ma jeeri jo ma ju maye na, m'a luu li gbo na taan, m'a logo na ju na.

⁴ «Ayiwa, na ne yaha na leveere juɔɔ na, ne jaari jaarigana lemu na na wo shi wu niɔe ni Zheruzalemu ni ge, Yawutuu pu beeri ya lee ce. ⁵ Pu bu jo p'i can jo kunni, p'a li ce l'a mɔ na koo lemu l'a waha xuuni Yawutuu koo li ni ge, na ne be wu bye lee wo sipyii pu ni. Lee je Farizheen pu wo

kuruṅo ke. ⁶ Ga Kile ya ɲomɛ lemu lo wɛ̀e sefeleɛ pu mu ge, ne na lee ɲomɛ le pye na tadaɲa, lee li wa kiiri no me ne na nɲaa we ni. ⁷ Wɛ̀e gbaweye ke ni shuun wu tadaɲa ki bye na lee ɲomɛ le ɲo na ba fa. Lee wuu na pu bi Kile pele ni pu see naha ni caɲa fara piige na. Saan we, kee tadaɲa ke ki wa ne mu ge de, kee wuu na Yawutuu pu wa ne jaagi! ⁸ Yee na ja jo na Kile da ja xuu ne di yeege xu ni-i ge?

⁹ «Neye pyaa ki be, ne bi giin jo ne yaa na yogo kon Nazareti sheen Yesu mege ki na kongana beeri na. ¹⁰ Lee ne pye Zheruzalemu ni. Ne bi lee koro sha saraya naha shoonrivɛɛ ɲuɲofɛɛ|saraya naha shoonrivɛɛ ɲuɲofɔɔ pu mu, a p'i lee koro yaha ne mu. Ne bi ma sii n'a daa fee nɲehemɛɛ co, na she pu beeri le kaso ni. Na fara lee beeri na, pu bu jo p'i pu gbo, ne be na soɔ na jo pu pu gbo. ¹¹ Teegeɛ nɲehɛɲɛ ni ne bi jin pu feni Kile-peɲɛɲɛ piyeye yi beeri ni, na pu jaani, na pu karamu fo pu n'a daa wu yaha. Loyire lemu bye ne ni pu shizhaa na ge, ne bi se na pu kana fo kulogoo kiitiigee be ni.

Pɔli ya yu wu Kafɔɔ wu cegana li shizhaa na

¹² «A ne bye mu, a saraya naha shoonrivɛɛ ɲuɲofɛɛ p'i ba ne tun caɲa ka, na semɛ wa kan ne mu na ne wu she Damasi kulo li wo n'a daa fee pu feni. ¹³ Saan we, na ne yaha ne na gaaji Damasi kulo li ni, a ne ba she kpeengboho ka fo na fugba we ni. Lee bi caɲa ke ta k'a no ɲiɲe ɲiɲe ni. Kee kpeenge ke bi pele caɲa ke wogo ke na. A k'i ɲi na ne ni na naarijii pu maha. ¹⁴ A wɛ̀e beeri di do ɲiɲe na. A ne mujuu la logo wɛ̀e Heburuu wo jomɔ pu ni lee na ne pyi: «Sɔli, Sɔli, naha na m'a na kana me ɲuɲo baa we? L'a waha mu mu wu kuruṅo tɔɔɔ ɲmaa na de!» ¹⁵ A ne yegenɛ pye jo: «M'i ne jɔɔɔ we, Kafɔɔ?» A Kafɔɔ di ne pye: «Ne ne Yesu, wee wemu mu w'a gana me ge. ¹⁶ Ga, yiri m'a yere! Bani ne naye she ma na, konho m'a bye na kapyebye. M'a na na jagana lemu na nɲaa ge, ma na ba bye lee seeri, na lee paari sipyii pu mu. Ne na ba keree kiimu be she ma na ge, m'a ba kee be paari pu mu. ¹⁷ N'a da ma tun Yawutuu pee, ni shi wusama be mu. Kanhama pemu beeri p'a da ba noni ma na ge, ne na ba ma tege na ma wolo pee beeri ni. ¹⁸ N'a da ba ma tun pu mu ma pu ɲii mugi. Ma pu yeege nibiige ni ma pa kpeenge na. Ma pu yeege Shitaanni wo fanha ki ni ma pa Kile mu, konho p'i da na na, pu jurumu wu yafa pu mu. Kile ya piimu pye feefee ge, pu be di tajege ta pee te ni.»

Pɔli ya yu wu labye wu shizhaa na Kafɔɔ mu

¹⁹ Ayiwa, ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo xo we, na guri saannaa Agiripa pye: «Lee funɲo ni do, saan we, ne keree kiimu na Kile mu ge, ne ta kee she wu mu we. ²⁰ Ga, a ne fenhe kii keree kii wo yere li ɲo kon Damasi sheen

mu. Lee kadugo na na nɔ Zheruzalemu ni, ni Zhude fiige ki beeri fo na she nɔ shi wusama be na, wemu ne Yawutuu we ge. A ne li she pu beeri na jo p'a yaa pu daburaje jo pu jurumu wu beeri na, p'i guri pa Kile mu. Keree kii k'a li shee na p'a daburaje jo pu jurumu wu na ge, pu da kee pyi. ²¹ Lee wuu na Yawutuu p'a ne co Kile-peene pugboho ki ni, na ganha na giin p'i na gbo. ²² Ga Kile wo dege funjo ni ne pye jii na fo na pa nɔ nijaa na. Le ne ce Kile keree ni ge, lee ne yu sipyii pu beeri mu sipyigbo fara sipyiilee na. Kile tudunmɔ Musa ni Kile tudunmɔ pusamaa ya keree kiimu kaa jo na ki na ba bye ge, ne ta yatii jo na toro pee wo nijoyo yi njo ni we. ²³ Pee beeri bi jo na Kile ya Shɔvɔ wemu jaha bulo ge, na wee na ba ganha na na xu. Na wee wu da ba bye shenshiime na ne na foro xu ni. Na wu na ba juwuuro ti keree fiinne jo we wo shi wu mu, na fara shi wusama be na.»

Pɔli funjo ya pye Agiripa be wu da Kafɔ na

²⁴ Na Pɔli yaha pee jomɔ pu na, a Fesitusi di sii mujuu wa na jo: «Pɔli, mu njumu l'a yiri! Mu ya kalaa fo na ma njo yirige!» ²⁵ A Pɔli di wu pye: «Njɔfɔceme we, ne njumu ya ta yiri-i de! Jomɔ pemu beeri ne yu me ge, pu beeri pu ne can, pu kori be d'a fiinne. ²⁶ Saannaa Agiripa ye pyaa ya kee keree ki beeri ce, lee wuu na ne so be na yere wu jahagbaa na, na yu ni lowaa ni. Ne da li na jo nigin be ya nmohɔ wu na kii keree kii ni we, bani la shishiin w'a pye nmohɔ kaa we.» ²⁷ A Pɔli di saannaa Agiripa pye: «Saan we, Kile tudunmɔ p'a yemu jo ge, ta mu ya da yi na we? Ne kunni ya li ce jo mu ya da yi na.» ²⁸ A saan wu Pɔli pye: «Pɔli, a go jere ye kaa l'a fo m'a na jeri ma pye Kiricen me de!» ²⁹ A Pɔli di wu pye: «Lee ya pye nime la, li shiin ya pye cana ka la, Kile wu lee pye. Lee ganha bu da muye nigin na we, ga ma ni sipyii piimu beeri pu wa naha nijaa na ne jomɔ pu nuri ge, Kile wu yi beeri pye ba ne ne we. Ga p'a ne po pɔgana lemu na ni tɔɔ shɔnhɔ ni ge, pu ganha bu yi po lee pɔgana li na we.»

³⁰ Wee tuun wu ni a saan we ni gbafeneeri wu yiri foro, ni Berenisi ni; sipyii piimu pu bye ni pu ni ge, ni pee be. ³¹ Ba p'a foro we, na ganha na puy pyi: «We na we ya ta kakuunɔ la shishiin pye lemu na ja xu nɔ wu na, kelee na wu le kaso ni we.» ³² Lee kadugo na a saannaa Agiripa di gbafeneere Fesitusi pye: «We na we da bye wu ya jo xo na pu wu kiiri wu yaha Orome saannaa njɔfɔ Sezari keje na we, go wu bi da ja yaha nime.»

Gbafeneere Fesitusi ya Pɔli yaha kari Orome ni

27 ¹Tuun wemu ni l'a she na wèe pu jé kɔɔgbɔhɔ ki ni w'à se Itali fiige ki ni ge, a p'i Pɔli ni kasolemɛ pii be kan sɔɔsɔii ɲuɲɔfɔɔ wa mu. Wee mege ɲe na Zhuliyusi. Wee wu bye Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu wo sɔɔsɔii kuruɲɔ ki ɲuɲɔfɔɔ. ²A wèe di jé Adiramiti sheen wo kɔɔgbɔhɔ ka ni na se Azi fiige ki kabaɲa y'iri. A Masedɔni fiige shen wa di binne kari ni wèe ni, wee mege ɲe na Arisitaaki. Wu kulo di ɲe na Tesaloniki. ³Kee caɲa ki jimuguro ti na wèe ya nɔ Sidɔn kulo li ni. Zhulusi bi saama pa pye Pɔli na. Wu bi koro yaha Pɔli mu w'a se w'a foro wu ɲaɲiineɛ na, kɔnhɔ wu da wu mago ɲɔ yaɲmuyɔ taa pu mu. ⁴Ba wèe ya y'iri wà wɛ, a kafɛɛge k'i ganha na jirini wèe na. A wèe di doro Siperɛ fiige ki kabanugo kafɛɛge ki paha na. ⁵A wèe di mehe na se wá kɔɔgbɔhɔ ki ni, na she doro Silisi fiige ke, ni Panfili fiige ki kabanugo. A wèe di she nɔ Mira kulo li ni, lee ɲe Lisi fiige ki ni. ⁶A sɔɔsɔii ɲuɲɔfɔɔ wu Alekizandiri sheen wo kɔɔgbɔhɔ ka ɲa wee xuu wu ni, kee bi gaɲɲi Itali fiige ki ni. A wu wèe le kee ni. ⁷Wèe ya cabyaa ɲiɲehɛɲɛ pye lɔhɔ ki ɲuɲɔ ni, kɔɔgbɔhɔ ki na gaɲɲi kaseɛge na. Wèe ya sii kanha xuuni na na nɔ Kinide shizhaa na. Kafɛɛge ki bi she wèe da ga she paha na wɛ, a wèe di doro Kereti fiige ki kabanugo kafɛɛge ki paha na na kari Salimoni kulo li shizhaa. ⁸Wèe niganhaya y'a toro wee xuu wu ni. A wèe di she nɔ xuu wa ni, wee mege ɲe na: «Kɔɔɔɔ tayeresaɲa». Kulo la ɲe wà wee xuu wu tãan na Lazi.

⁹Wèe bi taatuunnɔ torogo wùye na xɔ lee ni. A Yawutuu pu wo suun leduun wu doro na wèe yaha lee ni, fo na pa wiire ti tuun wu pye w'a tɛɲɛ. A kɔɔgbɔhɔ ki baa wu ɲeri nime farati. Lee na Pɔli bi sipyii pu sɔnmi na: ¹⁰«Na ɲaɲiineɛ, nɛ li ɲa jo l'a ɲeri farati. Li wa da ba da kɔɔgbɔhɔ ki ni ki funɲɔ yaɲmuyɔ ye ye na-ɛ dɛ! Ga wèe piimu be pu wa ki ni ge, wèe be munahaa ki wa li ni.» ¹¹Ga sɔɔsɔii ɲuɲɔfɔɔ wu ya ta Pɔli jomɔ pu wii yaaga wɛ. Bani wee bi dà kɔɔgbɔhɔ ki paavɔɔ ni ki kafɔɔ na na toro Pɔli tãan. ¹²Wee xuu wu wo kɔɔɔɔ tayerege ki bi ɲɔ wiire tuun ni wɛ. Lee na, a pu ɲiɲehemɛ di jo na pu la le p'i y'iri wee xuu wu ni, na li bi da já bye mu. A p'i la le na gari Fenikisi ni, Kereti fiige ki kɔɔɔɔ yi tayerege ki ni, kɔnhɔ p'i wiire ti tuun wu torogo wà. Wee xuu wu paha ya tii camutomɔ pu na.

Kafɛɛgbɔhɔ ka ya y'iri suumɔ lɔhɔ ki na

¹³Ba kafɛɛɛ la ya y'iri kanige cɛ wɛ, a p'i lee ɲa, na ganha na giin na pee na já da gaɲɲi. Tuuɲɔ nigbɔhɔ ke ki bi kɔɔgbɔhɔ ki yerenɛ ge, a p'i kee laha wà. A kɔɔgbɔhɔ k'i ganha na gaɲɲi ni pu ni Kereti fiige ki cɛ feni. ¹⁴Ga li ya ta mɔ wɛ, a kafɛɛgbɔhɔ ka di y'iri kanige cɛ we ni. Kee kafɛɛge

ki mege ki bye na «Urakilɔn.»¹⁵ A kee kafɛɛgbɔhɔ k'i kɔɔgbɔhɔ ki lɔ. Wɛɛ ya jɔ kafɛɛge ki naha kɔn ki lɔ na wɛ. A wɛɛ di mehe wɛye yaha ki kenje na.¹⁶ A kafɛɛgbɔhɔ k'i ganha na gaanji ni wɛɛ ni. A wɛɛ di she doro xuu wa ni suumɔ lɔhɔ ki niɛ ni kamene ce, wee mege je na Koda. A wee xuu wu jɛ wɛɛ ni kafɛɛge ki te ni. A wɛɛ di kɔɔpure li kiragi kiragi fo na ba li ta lenje kɔɔgbɔhɔ ki ni.¹⁷ Ba wɛɛ ya lee kɔɔpure li lenje kɔɔgbɔhɔ ki ni wɛ, na kɔɔgbɔhɔ ki pɔ ni mɛere ni, kɔnhɔ ki ganha bu gyɛegi wɛ. Lee kadugo na, fɛɛna ke ki bi kɔɔgbɔhɔ ki pye ki na gaanji ge, a p'i kee tirige. Bani pu bi fyagi na kafɛɛge ki ganha bu da zhe kɔɔgbɔhɔ ki yerenje Libi fiige ki gbazhenhe ki nɔnɔ ni wɛ. A wɛɛ di wɛye yaha kafɛɛgbɔhɔ ki mu ki na gaanji ni wɛ ni.¹⁸ Ga, a kafɛɛge k'i diin na gurulo wɛɛ ni, fo li ya ta pa nɔ wɛ, kee caɛa ki nimuguro ti na, a p'i kɔɔgbɔhɔ ki funɔɔ tuguro ta wolo na wɔ suumɔ lɔhɔ ki ni.¹⁹ Caɛa taanri wogo ki na, a kɔɔgbɔhɔ ki paavɔɔ wuyɛ pyaa di tuguro ta wolo wɔ sanha.²⁰ Wɛɛ ya cabyaa niɛheɛɛ pye, caɛa nii da voro wɛ, wɔɔ be di da voro piige wɛ. Kafɛɛge kisaɛa je na denri ye! A wɛɛ funɔɔ di ben fo wɛɛ na giin jo wa shishiin da zho wɛɛ ni nige wɛ.

²¹ Kɔɔgbɔhɔ ki funɔɔ sipyii pu bi mɔ pu da li wɛ. A Pɔli di ba yiri yere pu niɛ ni na pu pye: «Na napiineɛ, yee bi yaa na ne jomɔ pu logo fo na wɛɛ yaha Kereti ni, na diin wɔ. Lee da bi bye, pe kanhama pe, ni te kakara te bi da wɛɛ ta wɛ.»²² Ga yemu n'a da jo yi mu nime ge, wɛ lowagaa ta, yaaga wa da wa ta wɛ, kɔɔgbɔhɔ ki ye k'a da ba gyɛegi.»²³ A Pɔli di pu pye sanha: «Kile wemu wo kapyenɛɛ ne byi, na je be wee wo ge, wee wo meleke wa ya wuyɛ she ne na piige ki ni,²⁴ na ne pye: «Pɔli ma ganha bu fya wɛ, fo ma bu nɔ Orome saannaa nɔnɔɔ Sezari yiri. Lee wuu na, sipyaa sipyaa wu je ni ma ni kɔɔgbɔhɔ ki ni ge, Kile na mu ni pee beeri sho wu saama pu funɔɔ ni.»²⁵ Lee wuu na, yi yi logoo waha na napiineɛ. Ne dɔ li na jo meleke w'a yeke jo ge, jo Kile na li pye nakaara baa.²⁶ Ga kɔɔgbɔhɔ ki na ba she gyɛegi ni wɛɛ ni k'i wɛɛ wɔ fiige ka ni suumɔ lɔhɔ ki niɛ ni.»

²⁷ Ayiwa, na kɔɔgbɔhɔ ki yaha ki na se na guroo ni wɛɛ ni kafɛɛge ki kenje ni Adiriyatiki Suumɔ Logbɔhɔ ki na, wɛɛ piige ke ni shishɛere wogo ki na, ba niɛ k'a pa ni wɛ, a kɔɔgbɔhɔ ki paavɛ p'i ganha na giin na wɛɛ ya nɔ xɔ suumɔ lɔhɔ ki kogonɔ ki na.²⁸ A p'i wee xuu wu wo lɔhɔ ki taanna, na ki jogi wu ta meterelɛ kelee taanri ni gbarashuun. A p'i she sanha naha na jeri, na lɔhɔ ki jogi wu ta wee xuu wu ni meterelɛ kelee shuun ni gbarataanri.²⁹ Pu bi fyagi na kɔɔgbɔhɔ ki ganha ba she kiye kuu faaga ka na wɛ. Lee wuu na tuutabaaya yemu yi bi kɔɔɔɔ ki yerenje ge, a p'i yee shishɛere lɔ na wɔ lɔhɔ ki ni kɔɔgbɔhɔ ki kadugo yiri. A p'i diin wɔ, na niga ki sige kanha k'i mugi.³⁰ Na sipyii pu yaha kɔɔgbɔhɔ ki ni, a

ki kapyebyii p'i koo pure li yeege taha l'ho ki ju'ho ni, na puye pye kanna tuu'ho ka pu da yaha koo'g'ho ki kadugo y'iri na ta pu fun'ho di je p'i baa. ³¹ Ba P'oli ya lee ja we, a wu s'ar'sii ju'ho'ho we ni s'ar'sii pusamaa pye: «Koo'g'ho ki kapyebyii pu bye p'i ya tiin ki ni naha we, y'a da z'ho we.» ³² A s'ar'sii p'i s'oo P'oli jom'o pu na a p'i koo pure li meere ti kon, na li shan suum'o l'ho ki ni.

³³ Nimugun'o wu na, a P'oli di pu beeri pye na pu li; A wu jo: «Ni'naa je wee ca'na ke ni shish'eere wogo yee funyo na pen, wa shishiin be di sanha li we. ³⁴ Lee wuu na n'a yi jeeri jo yi la le yiye ni y'i li. Bani yee mago wu wa lee na kon'ho y'i bye jii na, yi li ce be na wa ju'zhikana be wa da biin yi ni le koo na we.» ³⁵ Ba P'oli ya yee jo x'o we, na buuri lo, na baraga taha Kile na pu beeri jii na, na wa kon xa. ³⁶ Ba sipyii pusamaa ya lee ja we, a pu be logoo di waha, a pu be di li. ³⁷ Wee piimu beeri pu bye koo'g'ho ki ni ge, wee beeri bye sipyii xhuu shuun ni kelee gbarashuun ni gbaara (276). ³⁸ Tuun wemu ni pu beeri ya li na din ge, shinma we wu bye koo'g'ho ki ni ge, a p'i wee wo suum'o l'ho ki ni kon'ho koo'g'ho k'i faha.

L'ho k'a koo'g'ho ki kyeegi

³⁹ Ba niga k'a mugi we, xuu wemu ni koo'g'ho ki bye ge, ki kapyebyii pu ya ta pu tace'je ta wee xuu wu na we. A p'i loguuro la ja niwaga ka di je wee xuu wu ni. A p'i jo na wa pu da z'he ni koo'g'ho ki ni, na li bi da ja' bye. ⁴⁰ Lee na a p'i tuutabaaya yi sanha laha koo'g'ho ki na na yaha l'ho ki ni. Tige kemu k'a ma koo'g'ho ki jaha jeeri ge, a p'i kee be wo meere ti sanha. Lee kadugo na a p'i koo'g'ho ki jahag'baa fa'na ki yirige yere'je, kon'ho kaf'ege k'i da pu nmunu'ho da se suum'o l'ho ki kogo'ho ki na. ⁴¹ Ga, a koo'g'ho k'i she diin gbazhen'he ki ju'ho ni loguugoo shuun wa ni'je ni. A koo'g'ho ki jahag'baa l'i she je wa gbazhen'he ka ni, na jonri wa ta'ne'ne baa. A lokuruyo di ganha na ma na ki kadugo y'iri wu k'oon, fo na wu kyeegi.

⁴² S'ar'sii pu bi giin p'i kasoleme'e pu gbo, kon'ho pu ganha bu da do do l'ho ki ni, p'i ja pu foro p'i baa we. ⁴³ Ga s'ar'sii ju'ho'ho wu fun'ho bye pu P'oli gbo we. Lee wuu na wu ya ta s'oo s'ar'sii pu wo nijoyo yi na we. A wu jo na piimu p'a l'ho ce ge, na pee pu fen'he to to l'ho ki ni, p'i ja foro suum'o l'ho ki ni. ⁴⁴ Na pusamaa di dugi koo'g'ho ki k'o'yo ya na, kelee koo'jaya ya na p'a ganji. Mu p'a pye a pu beeri di no suum'o l'ho ki kogo'ho ki na yaaga ya wa ta we.

Pɔli ya nɔ Maliti fiige ki ni

28¹ Ayiwa, ba wèe ya shɔ suumɔ lɔhɔ ki na wɛ, a wèe di na logo na wee xuu wu mɛgɛ ki jɛ Maliti. ²Wee xuu wu sipyii pu bi wèe co xuuni. Zanha ka bi to wà, a wiire di bye. Lee na a wee xuu wu sipyii p'i nagbɔhɔ ka gberi, na wèe bæeri yiri na wèe pu she waha. ³A Pɔli di ba yiri na she kajijahara ta lɔ di ba le na ki ni. Lee bi matɔn wa ta tee ni. Ba na ki kafugo k'a pa nɔ matɔn wu na wɛ, a wu Pɔli nɔ, na nɔɔ yaha wu keɛ ki na. ⁴Ba wee xuu wu sipyii p'a wɔ wu ja w'a nɔɔ yaha Pɔli keɛ ki na wɛ, a pee di puyɛ pye: «Nakaara baa, sipyii gbovɔɔ w'a da da we na we, ali na wu yaha w'a shɔ suumɔ lɔhɔ ki na, lee be na Kile wo tiime pu funɔɔ jɛ wu munaa fɛɛɛ pye wɛ.» ⁵Ga, a Pɔli di wu keɛ ki jahara, a wɔ wu laha to na ki ni; yaaga be ya pye Pɔli na wɛ. ⁶Ga sipyii pu bi giin na Pɔli bæeri wu da din, taapile ni wu do wu xhu. Ga ba p'a mɔ na Pɔli jaa yaaga da ga wu ta-ɛ ge, a pu fungɔnyɔ y'i jɛri. A p'i jo na kile wa wu jɛ Pɔli. ⁷Xuu wemu ni wèe di bye ge, xuu wa be bye wee tãan, wee bye fiige ki kafɔ wo. Fiige ki fɔ wu mɛgɛ ki bye na Pubilusi. Wee ya wèe co xuuni, na wèe yaha wu puga fo cabyaa taanri. ⁸Pubilusi to wu bi ta cuunɔ wɛ, jime ni sogunɔ li bye wu na. A Pɔli di she wu pɛregi, na wu keɛ taha wu na, na Kile jɛri wu mu, a wu juunɔ. ⁹Ba lee ya pye wɛ, a wee xuu wu wo yama fɛɛ pusamaa bæeri di ba Pɔli yiri. A pee bæeri be di juunɔ. ¹⁰A wèe xuu wu sipyii di baraga taha wèe na tahagana bæeri na. Ba wèe kariduun ya pa nɔ wɛ, wèe nijewuu kɔɔgbɔhɔ ka ni, a p'i wèe magoɔɔ yanmuyɔ bæeri kan wèe mu.

Pɔli ya nɔ Orome ni

¹¹Yeye taanri wèe ya pye wee xuu wu ni. Wèe cagaraga, kɔɔgbɔhɔ ke ki bi se Alekizandiri kulo li ni ge, a wèe di jé kee ni. Kee bi wiire ti bæeri pye wà. Pu bi kee mɛgɛ yiri na «Ŋmamaa*». ¹²A wèe di she nɔ kulo la ni lee mɛgɛ jɛ na Sirakusi. ¹³Ba wèe ya yiri wà wɛ, na nɔ kulo la betii ni, lee mɛgɛ jɛ na Eregiyo. A wèe di shɔn wà. Kee caɔa ki jimuguro a kafɛɛgbɔhɔ ka di yiri wèe kamene cɛ na pa dɔ wèe na. Cabyaa shuun wèe ya pye na na nɔ Puzoli kulo li ni. ¹⁴A wèe di n'a daa fɛɛ pii ja Puzoli kulo li ni, a pee di wèe jɛri na wèe pu cewuu nigin pye ni pu ni. Ba wèe ya pa yiri wà wɛ, na gari Orome ni. ¹⁵Ba Orome n'a daa fɛɛ p'a wèe ba wu logo wɛ, na ba wèe sige fo Apiyusi caan ki na. A pii be di she wèe juunɔ círi xuu wa ni, wee mɛgɛ jɛ: «Nabuun tatigiye taanri.» Ba Pɔli ya pee ja

* **28:11 Ŋmamaa:** Yapere la bye Girkii pu mu, lee yapere li bye Ŋmamaa. Wa mɛgɛ ki bye Kasitɔri, wa mɛgɛ di jɛ na Polusi. Kɔɔgbɔhɔ ki kafɛɛ pu bi pee wo jaalaa yaa pu wo kɔɔgbɔhɔ ki na na pye ki maraveɛ.

wɛ, a wu baraga taha Kile na, na lowaa ta. ¹⁶ Tuun wemu ni wɛɛ ya nɔ Oromɛ kulo li ni ge, a p'i sɔɔ na she Pɔli yaha xuu wa ni wu yɛ, na sɔɔsi nigin yaha wu taaan wee di da wu kasɛri.

Pɔli ya Kile Kafila yere pye Oromɛ Yawutuu pu mu

¹⁷ Ba cabyaa taanri ya toro wɛ, a Pɔli di Yawutuu nahagbaa fɛɛ pu yiri na pa wuyɛ yiri. Tuun wemu ni p'a pa binne ge, a Pɔli di pu pye: «Ali na ta nɛ ta kakuunɔ la shishiin be pye na shishiin pu na wɛ, nɛ di ya ta wu sefeleɛ pu wo kaleɛ la shishiin be kyɛɛgi wɛ. Lee be na p'a nɛ co Zheruzalemu ni na le Oromɛ fanhafɛɛ pu keɛ ni. ¹⁸ Ba pee ya pa nɛ yege wɛ, na ganha na giin p'i nɛ yaha, bani pu ya kaa la shishiin ta nɛ na lemu l'a nɛ kagbuu xɔ wɛ. ¹⁹ Ga Yawutuu pu ya ta sɔɔ nɛ yaha wu na wɛ. A li fanha di bye nɛ na nɛ wu na keree ki le Oromɛ saannaa juɗɔɗɔ Sezari keɛ ni. Ga lee kɔri jɛ na kakuunɔ n'a giin di bye na shishiin pu na-ɛ dɛ! ²⁰ Lee wuu na n'a yi yiri, kɔnhɔ di na fiin jo yi mu, bani Izirayeli sheen bi Shɔɔɔ wemu naha wii ge, wee wuu na p'a shɔnhɔɔ le nɛ na.» ²¹ A p'i Pɔli jɔ shɔ na: «Wɛɛ ya ta sɛmɛ wa shishiin ta na yiri Zhude fiige ki ni mu shizhaa na wɛ. Wɛɛ ceboro wa be di sanha yiri wà, na ba joguumɔ jo mu shizhaa na wɛ. ²² Ga wɛɛ funɗɔ ki wa wɛɛ di logo mayɛ pyaa ki jɔ na wu ma fungɔngɔ cɛ. Bani wɛɛ ya cɛ jo Kile koo lemu ni ma wa ge, sipyii ya yiri lee kaa na kabaya yi bɛɛri na.» ²³ A pu ni Pɔli di caɗa ka teɛ. Ba kee ya pa nɔ wɛ, a pu niɗɛhɛmɛɛ di ba Pɔli yiri. A Pɔli di jo ni pu ni Kile wo saanra|Kile saanra ti keree na. Na ti naha she pu na shegaɗaa bɛɛri na, kɔnhɔ p'i Yesu cɛ fiinɗɛ na saha ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni, ni tudunmɔɔ pusamaa be wo Kitabuu pu jomɔ pu ni. A p'i diin pee jomɔ pu na, na lɔ jɔsɔɔɔ ki na fo na she caɗa ki xɔ. ²⁴ Pɔli ya jomɔ pemu jo ge, a pee di pii funyɔ jɛri. Ga p'i ya ta sɔɔ Pɔli jomɔ pu na wɛ. ²⁵ Pee sipyii pu ya ta be nigin na wɛ. Ga yani pu kari ge, a Pɔli di jomɔ pa jo pu mu sanha na: «Kile tudunmɔɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo yee sefeleɛ pu mu Kile wo Fɛfɛɛɛ Munaa li baraga ni ge, pee ya pye can yɛ pyaa. ²⁶ W'a bi li she na Kile ya jo:

«She yi jo we shi we sipyii pu mu na:

Yee na ba niwegee shan, na yi logo,

ga y'i wa da yi naha cɛ wɛ.

Yi na ba jii taan, na wii,

ga y'i wa da yaaga be ja wɛ.

²⁷ Bani pii sipyii pii niwegee k'a waha.

P'a pu niwegee tɔ, na pu jii tɔ,

Pu funɗɔ ya pye p'i ja pu jii ki ni wɛ,

p'i logo pu niwegee ki ni wε,
 p'i yi naha cε pu fungɔnyɔ yi na wε.
 Lee funɔɔ ni pu da ba nε mu,
 kɔnhɔ nε pu cuuɔ wε.*»

²⁸ A Pɔli di pu pye sanha: «Yi li cε na Kile wo juwuuro te ya tun shi wusama bε mu wemu jε Yawutuu wε ge. Pee kunni na wu logo!» [²⁹ Tuun wemu ni Pɔli ya pee jomɔ pu jo ge, a Yawutuu pu nigariwuu, a nakaara nigbɔɔɔ di jé pu tε ni fo xuuni.] ³⁰ A Pɔli di yee shuun pye puga ka ni Oromε kulo li ni. Wu bi kee lɔ, na ki saraa. Sipyii piimu bεeri pu bi se na fɔro wu na ge, w'a bi pee kemεε. ³¹ W'a bi Kile wo saanra ti Jozaama pu yerε li pyi, na sipyii pu kalaa, na Kafɔ Yesu kaa yu pu mu. W'a bi lee pyi fyaara baa. Wa shishiin bε di ya ta wu naha kɔn lee na wε.

---

*28:26-27 Ezayi 6:9-10